

অশ্রুত (UNHEARD)

গ্রাম অসমত পাবিবাৰিক নির্যাতন

নথ ইষ্ট নেটৱৰ্কৰ প্ৰতিবেদন, ২০১৫

অঙ্গত (UNHEARD) : গ্রাম অসমত পাবিবাৰিক নির্যাতন

অসমৰ ৮ খন জিলাৰ ৩০খন পঞ্চায়ত আৰু ১০খন গাঁও পৰিষদ উয়ায়ন কমিটীত নথি ইষ্ট নেটোৰক-এ কৰা এক অধ্যয়ন, ২০১৫

অধ্যয়নৰ পৰিচালনা : নথি ইষ্ট নেটোৰক

- কোকৰাবাৰ-চিৰাং জিলা সমিলিত মহিলা সমিতি, কোকৰাবাৰ
- নাৰী মুক্তি সংগ্ৰাম সমিতি, অসম
- তেজপুৰ ডিস্ট্ৰিক্ট মহিলা সমিতি, শোণিতপুৰ

গবেষণা আৰু প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুতকাৰী : অনুৰিতা পি. হাজৰিকা আৰু শীতল শৰ্মা

প্ৰচন্দ ফটোগ্ৰাফ : অনুৰিতা পি. হাজৰিকা

অনুবাদ : বশিমুখোপায়া, কুশল দত্ত

© নথি ইষ্ট নেটোৰক*

ব্যক্তিগত বিতৰণৰ বাবে

* বাজহয়া কাৰ্যত এই প্ৰতিবেদনৰ যিকোনো অংশ নথি ইষ্ট নেটোৰকৰ পূৰ্ব-অনুমতি আৰিহনে যথাযোগ্য কৃতজ্ঞতা থীকৰ কৰি ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰিব।

অশ্রুত (UNHEARD)

গ্রাম্য অসমত পাবিবারিক নির্যাতন

সূচী

কাৰ্যবাহী সঞ্চালকৰ একাধাৰ

১

সংক্ষিপ্ত নির্দেশক শব্দসমূহৰ তালিকা

২

১	অসমত লিংগভিত্তিক নিৰ্যাতন	৩
২	অসমত পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতন ৰোধ কৰাৰ বাবে থকা আইন আৰু আঁচনিসমূহ	৬
৩	অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰ, পৰিসৰ আৰু পদ্ধতি	৯
৪	পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ আৰৰ কাৰণবোৰ	১৫
৫	মহিলাসকলে সন্মুখীন হোৱা নিৰ্যাতনৰ বিভিন্ন কপঃ অধ্যয়নৰ ফলাফল	১৯
i	শাৰীৰিক অত্যাচাৰ	১৯
ii	যৌন উৎপীড়ন	২০
iii	মৌখিক আৰু আবেগিক নিৰ্যাতন	২২
iv	আৰ্থিক নিৰ্যাতন	২৩
vi	যৌতুক সম্বন্ধীয় অত্যাচাৰ	২৫
৬	নিৰ্যাতিতা মহিলাসকলে সহায় বিচাৰিব পৰা সংস্থাসমূহ	২৬
৭	পৰামৰ্শাৰলী	২৯
	সংযোজন ১: থোৰতে পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইন (PWDVA)	৩১
	সংযোজন ২: নথ ইষ্ট নেটৱৰ্কৰ সক্রিয় কৰ্মসূচী আৰু প্ৰচাৰকাৰ্য	৩২
	পাদটীকা	৩৫
	ফটোগ্রাফ	৩৬

কার্যবাহী সম্ভালকৰ একায়াৰ

আমাৰ শৈশৱত অসমত নাৰী নিৰ্যাতন অতি কম হোৱা বুলিয়েই জানিছিলোঁ। বছকালৰ পাছত গৱেষণা আৰু বিভিন্ন মহিলাৰ সৈতে হোৱা কথা-বতৰাৰপৰা উপলক্ষি হ'ল নাৰী নিৰ্যাতন আমাৰ বাজ্যখনত সদায় আছিল। কিন্তু ইয়াৰ বিষয়ে ভুজভোগী, তেওঁৰ পৰিয়াল, বাতৰিকাকত বা ৰাইজ কোনেও আলোচনা কৰা নাছিল। এনে ঘটনাবোৰক ঢাকি বথা হৈছিল আৰু ইয়াৰ বিষয়ে কোনো অভিযোগ দাখিল হোৱা নাছিল। সেই কাৰণে অসম মহিলাৰ বাবে এক নিৰাপদ স্বৰ্গ বুলি সকলোৱে বিশ্বাস কৰিছিল। কিন্তু দুৰ্ভাগ্যজনকভাৱে ভাৰতৰ অন্য চহৰ বা গাঁৱৰ ছোৱালী আৰু মহিলাৰ দৰেই অসমৰো ছোৱালী আৰু মহিলাসকল ব্যক্তিগত আৰু বাজুৰা স্থানত সমানেই নিৰ্যাতনৰ বলি হয়। বিভিন্ন মহিলাৰ সৈতে হোৱা আমাৰ সাক্ষাৎকাৰত তেওঁলোকে কৈছিল যে নিজৰ ঘৰত, সমাজত, বাটে-পথে আৰু ঘনিষ্ঠ সম্পর্কত তেওঁলোক নিয়মীয়াভাৱে নিৰ্যাতনৰ সমূঘৰ্ণ হয়। এই প্রতিবেদনত সেই মহিলাসকলৰ অঞ্চলত কথাবোৰ লিপিবদ্ধ কৰা হৈছে।

এই সমস্যাটোৰ বিষয়ে প্ৰত্যোকজন মানুহে সংবেদনশীলতাৰে চিন্তা কৰাটো অতি জৰুৰী বুলি নেন-এ গভীৰভাৱে বিশ্বাস কৰে। এনেধৰণৰ প্রতিবেদন প্ৰস্তুত কৰা, চিনেমা, নাটক-গীত-মাত আদিৰ দৰে দৃশ্য-শ্ৰব্য কলাৰ মাধ্যমেৰে প্ৰদৰ্শন কৰা আৰু আটাইতকৈ বেছি প্ৰয়োজনীয় কথা নতুন প্ৰজন্মৰ যুৱক-যুৱতীক এই বিষয়ত জড়িত কৰাটো আজিৰ দিনত খুব গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা। নিৰ্যাতিতা বা নিৰ্যাতনৰ পাছত বাচি থকাসকলক নিশ্চিত সহায় প্ৰদান কৰিবলৈ চৰকাৰ দায়বদ্ধ। শেহতীয়াকৈ নাৰী নিৰ্যাতন সম্পর্কে প্ৰচাৰ মাধ্যমসমূহ সৰব হৈ উঠিছে। এই বিষয়ে সজাগতা বৃদ্ধি হ'লৈ দোষীৰ সংখ্যা কম হোৱাত সহায় হ'ব। আমি আশা কৰোঁ বাজ্যখনৰ সাহায্য সেৱাই মহিলাৰ নিবাপন্তা সুনিশ্চিত কৰিব আৰু নতুন আইনসমূহ কাৰ্যকৰীভাৱে প্ৰয়োগ হ'ব।

এই প্রতিবেদনখন প্ৰস্তুত কৰোঁতে অনুৰিতা হাজৰিকা আৰু শীতল শৰ্মাই কৰা অশেষ প্ৰচেষ্টাৰ শলাগ লৈছোঁ। এটা পৰিকল্পিত আৰু সমন্বিত পদ্ধতিৰে তেওঁলোকে এই ‘অধ্যয়ন ক্ষেত্ৰ’লৈ বিভিন্ন মহিলাক আনিবলৈ সক্ষম হৈছিল। এই মহিলাসকলে অধ্যয়নৰ পদ্ধতি শিকি লৈ নিজেই সাক্ষাৎকাৰসমূহ পৰিচালনা কৰিছিল। ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ সময়ত নেন-ৰ সদস্যসকলৰ থকা-মেলাৰ ব্যৱস্থা কৰি দিয়া আৰু সাক্ষাৎকাৰসকলৰ চিনাক্তকৰণত সহায় কৰাৰ বাবে আমি কোকৰাখাৰ-চিৰাং জিলা সন্মিলিত মহিলা সমিতি, কোকৰাখাৰ; নাৰী মুক্তি সংগ্ৰাম সমিতি, অসম; তেজপুৰ ডিস্ট্ৰিক্ট মহিলা সমিতি, শোণিতপুৰৰ অৱদানক কৃতজ্ঞতাৰে স্বীকাৰ কৰিছোঁ।

মহিলাৰ অধিকাৰ সম্পর্কে ধাৰণাত্মক তথ্য দিয়াৰ বাবে আৰু লিংগ-বৈষম্য আৰু নাৰী নিৰ্যাতনৰ বিষয়ে দিশানিৰ্দেশ দিয়াৰ বাবে নতুন দিল্লীৰ স্বাধীন পৰামৰ্শকাৰী আৰু আইনী গৱেষক অস্থিতা বাসুৰ অৱদানৰ শলাগ লৈছোঁ।

দিল্লীস্থ স্বাধীন গৱেষক আৰু আইন-কৰ্মী নিলাঞ্জু দন্তলৈ জনালোঁ আন্তৰিক ধন্যবাদ। প্ৰশিক্ষণৰ সময়ছোৱাত আমাৰ লগত থাকি তেওঁ পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ বছতো কাহিনী কৈছিল। এই ঘটনাবোৰে পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ গভীৰতা সম্পর্কে বুজাত আমাক সহায় কৰিছিল। মহিলাৰ সমতা আৰু অধিকাৰ সম্পর্কে নেন-ক আইনী পৰামৰ্শ দিয়াৰ বাবেও তেওঁৰ শলাগ লৈছোঁ।

এই অধ্যয়নটো সম্পূৰ্ণ কৰাত আমাক সহায় কৰা জাৰ্মানীৰ অনুষ্ঠান BfdW-EED/Misereor -লৈ কৃতজ্ঞতা জনালোঁ।

আমি আশা কৰোঁ এই প্রতিবেদনে বহু মানুহ আৰু সংগঠনৰ চকু মুকলি কৰিব আৰু ই ভৱিষ্যতে অসমত পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ বিষয়ে আৰু বহু গৱেষণাৰ পথ মুকলি কৰিব। লগতে নাৰী নিৰ্যাতন ৰোধ কৰিবলৈ নতুন উদ্যোগ গ্ৰহণ কৰাত আৰু পুৰণি আৰু নতুন কায়নীতি কাৰ্যকৰী কৰাত সহায় কৰিব।

ডো. মনীষা বেহেল
ফেব্ৰুৱাৰী, ২০১৫

অসমত লিংগভিত্তিক নির্যাতন

১৯৯৪ চনত বেইজিঙ্গৰ চতুর্থ আন্তঃবাস্তীয় মহিলা অভিবৰ্তনত মহিলাৰ স্থান, অবস্থা আৰু মৰ্যাদা সম্পর্কীয় আয়োগে এক বাস্তীয় প্রতিবেদন দাখিল কৰে। এই প্রতিবেদন অনুসৰি মহিলাৰ ওপৰত হোৱা নির্যাতনৰ ঘটনাসমূহ হৈছে মুঠ এগাৰটা গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়ৰ ভিতৰত এটা। সমগ্ৰ পৃথিবীতে নাৰীৰ ওপৰত হোৱা বিভিন্ন ধৰণৰ নির্যাতন আৰু উৎপীড়নৰ ঘটনাসমূহ চিন্তনীয় বিষয়। মহিলাৰ ওপৰত হোৱা এনে ঘটনাসমূহ যিকোনো সাধাৰণ হিংসাত্মক ঘটনাৰপৰা পৃথক। কিয়নো মহিলা হোৱাটোৱেই হৈছে এনে ঘটনাৰ মুখ্য কাৰণ। অন্য অৰ্থত, এই নির্যাতনৰ শুৰু হ'ল লিংগভিত্তিক বৈষম্য। নাৰী নির্যাতন বিলোপকৰণ সন্দৰ্ভত বাস্তুসংঘৰ এক ঘোষণাই (১৯৯৩) নাৰী নির্যাতনৰ সংজ্ঞা এনেদৰে দিছে—“যিকোনো লিংগভিত্তিক নির্যাতন বা হিংসাত্মক ঘটনা যাৰ ফলত মহিলাগৰাকীৰ শাৰীৰিক, যৌন অথবা মানসিক ক্ষতিসাধন হ'ব পাৰে। উদাহৰণস্বৰূপে, এনে ঘটনাৰ ভয় দেখুওৱা বা বলপূৰ্বকভাৱে মহিলাৰ ব্যক্তিগত স্বাধীনতা হৰণ কৰা ইত্যাদি। এনে ঘটনা ব্যক্তিগত বা বাজলুৰা সকলো স্থানতে সংঘটিত হ'ব পাৰে।”

২০০৪ চনত নথ ইষ্ট নেটোৰ্কে প্ৰস্তুত কৰা আৰু বাস্তীয় মহিলা আয়োগে প্ৰকাশ কৰা এখন প্রতিবেদনত কোৱা হৈছে : “ব্যক্তিগত চলন-ফুৰণ আৰু অন্যান্য সামাজিক ক্ষেত্ৰত ভাৰতবৰ্যৰ অন্য সম্প্ৰদায়ৰ মহিলাৰ তুলনাত উভৰ পূৰ্বাধৰণৰ মহিলাসকলৰ যথেষ্ট স্বাধীনতা আছে। অঞ্চলটোত নাৰী আৰু পুৰুষৰ মাজত সমতা আছে বুলি বুজাৰ বাবে এই কথাটো প্ৰায়েই উল্লেখ কৰা হয় আৰু নাৰী নির্যাতন এই অঞ্চলত বিশেষ চিন্তনীয় কথা নহয় বুলি ভৱা হয়। কিন্তু নথ ইষ্ট নেটোৰ্কৰ তথ্য অনুসৰি অঞ্চলটোত মহিলাৰ ওপৰত নির্যাতন, বিশেষকৈ পাৰিবাৰিক নির্যাতন ক্ৰমাগতে বাঢ়ি আহিছে।”

নাৰী নির্যাতনৰ মাত্ৰা

২০১৩ চনত কৰা এক আন্তঃবাস্তীয় সমীক্ষা মতে, ৩৫% মহিলা আৰু যুৱতী নিজৰ সংগী অথবা অন্যৰদ্বাৰা শাৰীৰিক আৰু যৌন নির্যাতনৰ বলি হয়।^১ ভাৰতৰ বাস্তীয় পৰিয়াল স্বাস্থ্য জৰীপ^২ (২০০৫-০৬)-এ প্ৰকাশ কৰিছে ৩৭% বিবাহিত মহিলাই বৈবাহিক, শাৰীৰিক আৰু যৌন নির্যাতনৰ বলি হৈছে। এই উদ্দেগজনক পৰিস্থিতিৰপৰা অসমো বাদ পৰি থকা নাই। বাস্তীয় পৰিয়াল স্বাস্থ্য জৰীপে উল্লেখ কৰা বৈবাহিক নির্যাতনৰ সংখ্যাৰ ক্ষেত্ৰত অসম বাস্তীয় গড় হিচাপে উৰ্ধত।

২০১২ চনত অসমত মহিলাৰ ওপৰত হোৱা অপৰাধ আছিল ৮৯.৫৪%। এইটো বাস্তীয় পৰিসংখ্যা ৪১.৭%-ৰ দুগুণ (National Crime Records Bureau-ৰ তথ্যত প্ৰকাশিত)। এনে অপৰাধ ২০১২ চনত আছিল ১৩,৫৮৮ আৰু তাৰ পৰৱৰ্তী বৰ্ষত ১৭,৪৪৯টালৈ বৃদ্ধি পাইছিল। অসমত পাৰিবাৰিক নির্যাতনৰ পৰিসাংখ্যিক তথ্যসমূহ একে নহয়। বিভিন্ন তথ্য পোৱা গৈছে যদিও সেয়া অপৰ্যাপ্ত।

নাৰী নির্যাতনৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰ

পুৰুষতাৰ্ত্তিক সমাজ-ব্যৱস্থাই নির্যাতনক একপ্ৰকাৰৰ অন্তৰ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰে আৰু পুৰুষক মহিলাৰ শাৰীৰ আৰু যৌনতা, মন, চলন-ফুৰণ আৰু আৰ্থিক স্বাধীনতাক নিয়ন্ত্ৰণত ৰাখিবলৈ সামাজিক স্থীৰতি প্ৰদান কৰে। ক্ষমতাৰ অপব্যৱহাৰ কৰি সমাজত পুৰুষ আৰু মহিলাৰ মাজৰ সম্পৰ্কত মহিলাক জন্মেৰেপৰা বিভিন্ন বৈষম্যমূলক কাম, দায়িত্ব আৰু আচৰণৰ মাধ্যমেৰে নিম্নস্থানত বৰ্থা হয়। লিংগ বৈষম্য আৰু সম্পৰ্কৰ মাজৰ ক্ষমতাৰ অসমতাৰ পৰিণামেই হ'ল নাৰী নির্যাতন আৰু ইয়েই তাৰ কাৰণ। আনহাতে, এনে নির্যাতন হৈছে লিংগ বৈষম্য নিৰ্মূলকৰণৰ পথত এক জটিল বাধা। সেয়ে পৰিয়াল আৰু বিবাহৰ দৰে সামাজিক প্ৰতিষ্ঠানসমূহত থকা ক্ষমতাৰ গাঁঠনিটো বুজি পোৱা যথেষ্ট প্ৰয়োজনীয়। পাৰিবাৰিক সম্পৰ্কৰ অচিলাতে হওক বা সংস্কৃতি আৰু পৰম্পৰাগত বিশ্বাসৰ নামতে হওক নাৰী নির্যাতনকাৰী অপৰাধীসকলে এই কাম চলাই যায় আৰু তাৰবাৰে তেঙ্গোকে শাস্তি ও নাপায়।

পাৰিবাৰিক নির্যাতন আমাৰ সমাজ-সংস্কৃতিৰ ৰীতি-নীতিত বন্ধনমূল হৈ মহিলাৰ ওপৰত চলি আহা এক ব্যাপক অন্যায়। এই নির্যাতনে জাতি,

^১ <http://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures#notes> (accessed on 1 July 2014).

^২ বাস্তীয় পৰিয়াল স্বাস্থ্য জৰীপ (NFHS - National Family Health Survey) : এই জৰীপ হৈছে সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্যৰ পৰাই নমুনা হিচাপে তথ্য সংগ্ৰহ কৰি মুওত কৰা এক বৃহত্ত জৰীপ। এই জৰীপৰ দুটা বিশেষ লক্ষণ হৈছে — ১) স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ মন্ত্ৰণালয় আৰু আন সংস্থাসমূহৰ আঁচনি পৰিকল্পনাৰ বাবে মাৰাতীয় তথ্যৰ যোগান ধৰা আৰু ২) স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ বিভাগ বিভিন্ন সমস্যাৰ ওপৰত তথ্য যোগান ধৰা।

ধর্ম, বয়স, আর্থিক অবস্থা, শিক্ষাগত অর্হতা, বৃত্তিগত অর্হতা, শারীরিক বা মানসিক বিকারগত্তা, আর সমাজের গতানুগতিক নিয়মের বাধিবল ভিন্ন যৌন বা লিংগগত পরিচয়ের বিচার নকরে। পারিবারিক নির্যাতন হৈছে এগৰাকী মহিলাৰ প্ৰতি কৰা সকলোধৰণৰ অৱজ্ঞাসূচক ব্যৱহাৰ বা ক্ষমতাৰ দুৰ্বৰহাৰ যি তেওঁৰ শাস্তি আৰু মৰ্যাদাবে জীয়াই থকাৰ অধিকাৰ খৰ্ব কৰে। ই মহিলাৰ মানৰ অধিকাৰ উলংঘন কৰে আৰু তেওঁৰ জীৱনলৈ আৰ্থিক, স্বাস্থ্য সম্বন্ধীয় আৰু সামাজিক সমস্যা কঢ়িয়াই আনে। ওপৰত উল্লেখ কৰাৰ দৰে, সমাজত ঐতিহাসিকভাৱে চলি আহা পুৰুষ আৰু মহিলাৰ মাজৰ বৈষম্যমূলক ক্ষমতাৰ বিভাজনেই হৈছে এনে নির্যাতনৰ মূল কাৰণ। এই বৈষম্যৰ বাবেই মহিলাক সমাজত পুৰুষৰ অধীন বুলি ধৰা হয় আৰু এক নিম্ন স্থান দিয়া হয়। অনাৰোৰ নির্যাতনতকৈ ই বেলেগ, কিয়নো এয়া ঘটে মহিলাগৰাকীৰ নিজৰ ঘৰত বা পৰিয়ালত আৰু নির্যাতনকাৰীসকল হ'ল তেওঁৰ নিকট সম্পৰ্কীয়।

পারিবারিক নির্যাতন হৈছে যিকোনো ধৰণৰ অৱজ্ঞাসূচক অপৰাধমূলক কাৰ্য বা আচৰণ যি প্ৰকাশ পায় ব্যৱহাৰ, কাম আৰু স্থানৰ মাধ্যমে। স্থান বুলিলে সাধাৰণতে ঘৰখনকেই নির্যাতনৰ ঠাই হিচাপে বুজা যায়। বাট্টমৎসংঘৰ মহিলাৰ বিকদেৱ সকলো প্ৰকাৰৰ বৈষম্যমূলক আচৰণ বিলোপকৰণ চুক্তি (চিদ')-ৰ সাধাৰণ পৰামৰ্শাৱলী ১৯ (১৯৯২)-ৰ অনুচ্ছেদ ১৪-ত পারিবারিক নির্যাতনৰ সংজ্ঞা দিয়া হৈছে এইদৰে : “মহিলাৰ বিকদেৱ ঘটা সকলোতকৈ বেছি অনিষ্টকাৰী আৰু দীঘদিনীয়া নির্যাতনসমূহৰ ভিতৰত এটা হ'ল পারিবারিক নির্যাতন। ই সকলো সমাজতে আছে। নিকটতম সম্বন্ধীয়সকলৰ মাজতেই সকলো বয়সৰে মহিলাই মাৰপিট, ধৰ্ণ, যৌন উৎপীড়ন, মানসিক নির্যাতন আদি বিভিন্ন ধৰণৰ নির্যাতনৰ বলি হয়। প্ৰচলিত পাৰম্পৰিক দৃষ্টিভঙ্গীয়ে পৰিস্থিতি আৰু গুৰুতৰ কৰি তোলে। এনে নির্যাতনে মহিলাৰ স্বাস্থ্যৰ লগতে তেওঁৰ পারিবারিক আৰু সামাজিক জীৱনত সম-অধিকাৰৰ মৰ্যাদা হানি কৰে। ভাৰতে ১৯৯৩ চনত চিদ' চুক্তিখন আনুষ্ঠানিকভাৱে অনুমোদন কৰে আৰু সেয়ে মহিলাৰ ওপৰত চলি আহা বৈষম্য আৰু হিংসা নিম্নলক্ষণৰ হেতু দেশখন দায়ৱদ।

পারিবারিক নির্যাতন সন্দৰ্ভত ব্যক্তিগত, সামাজিক বা চৰকাৰী পক্ষৰ সকলোৱে দৃষ্টিভঙ্গী বেলেগ হয়। সামাজিক মতামতৰ ওপৰত ভিত্তি কৰিলে দেখা যায় যে এই সমস্যাটোক খুব কম গুৰুত্ব দিয়া যায়। পৰিয়ালৰ সমান আৰু একতা অক্ষুণ্ণ বাধিবলৈ আৰু মহিলা আৰু শিশুক নির্যাতনৰ বাধিবলৈ মাধ্যম হিচাপে ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰা হয়। সেয়ে, সামাজিক ধাৰণাত পারিবারিক নির্যাতন কেৱল ঘৰৰ চাৰিবেৰৰ মাজৰ পতি-পত্নীৰ ভিতৰকাৰ সমস্যা। ভাৰত চৰকাৰে ২০০৫ চনতে পারিবারিক নির্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনখন গ্ৰহণ কৰাৰ পাছতো অবিবাহিতা মহিলাসকলৰ ওপৰত চলা পারিবারিক নির্যাতনৰ প্ৰতিৰোধৰ ব্যৱস্থা লোৱা দেখা নাযায়। এই আইনৰ মতে, ‘পারিবারিক সম্বন্ধ’ হ'ল “যিকোনো দুগৰাকী লোকৰ মাজত বিবাহসূত্ৰে, বিবাহৰ দৰে সম্বন্ধসূত্ৰে, বংশসূত্ৰে বা তোলনীয়া হিচাপে বা পৰিয়ালৰ সদস্য হিচাপে থকা সম্বন্ধ আৰু তেওঁলোকে একেলগে বসবাস কৰে বা আগতে কৰিছিল।”

যদিও সমাজ-ব্যৱস্থা আৰু পৰম্পৰা অনুসৰি পৰিয়ালৰ গঠন বেলেগ বেলেগ হয়, যেনে— একক মাতৃ বা পিতৃ, একক পৰিয়াল বা যৌথ পৰিয়াল; কিন্তু পারিবারিক সম্পর্ক সকলোতে একেই। এই সম্পর্কবোৰতে মহিলাই নির্যাতন ভোগ কৰে। যিহেতু ঘৰখন বা পৰিয়ালটোৱেই মহিলাৰ বাবে আটাইতকৈ নিৰাপদ ঠাই, সেয়েহে এগৰাকী মহিলাৰ বাবে এনেধৰণৰ নির্যাতনৰ বিষয়ে প্ৰথমতে বুজি উঠাটোও কঠক হয়। ফলত তেওঁলোকে এই নির্যাতন সহি থাকে। আৰু মহিলাসকল ‘গৰ্ভৰপৰা আৰস্ত কৰি মৃত্যুৰ পাছতো শেষ নোহোৱা নির্যাতন’ৰ ভূক্তভোগী হৈয়েই বয়।

নির্যাতনৰ উপৰি অসমৰ সমাজত আৰু বহুতো কথা আছে যি লিংগভিত্তিক সমতাৰ অভাৱক আঙুলিয়াই দেখুৱায়। বৈষম্যৰ ফলত জীৱনৰ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত মহিলাসকল পাছ পৰি বয়। পৰোক্ষভাৱে এনে বৈষম্যই মহিলাৰ ওপৰত চলি থকা উৎপীড়ন আৰু নির্যাতন প্ৰবল কৰি তোলে।

- অসমত মাতৃৰ মৃত্যুৰ হাৰ দেশৰ ভিতৰতে আটাইতকৈ বেছি। ইয়াৰ অনুপাত হ'ল ৩২৮:১০০০০ (২০১০-১২, আৰ্হি পঞ্জীয়ন প্ৰক্ৰিয়া, Sample Registration System)।
- অসমৰ গ্ৰাম্য অঞ্চলত মহিলাৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰ মাত্ৰ ৬৪.০৯%।
- অসমত লিংগ অনুপাত হ'ল ৯৫৮:১০০০। বাজ্যখনত ছোৱালীৰ সংখ্যা কমি যোৱাটো এক চিঞ্চলীয় বিষয়।
- ক্ষমতা আৰু সিদ্ধান্ত গ্ৰহণৰ ক্ষেত্ৰখনতো মহিলাৰ অংশগ্ৰহণ অতি সীমিত। ত্ৰয়োদশ বিধান সভাত (২০১৩) ১১১জন পুৰুষ বিধায়কৰ বিপৰীতে মহিলা বিধায়কৰ সংখ্যা মাত্ৰ ১৫গৰাকী।

নারী নির্যাতন আৰু ৰাজ্যিক প্ৰশাসন ব্যৱস্থা

অসমৰ মুখ্যমন্ত্ৰীৰ মহিলা আৰু শিশুৰ উন্নয়নৰ বাবে হাতত লোৱা পৰিকল্পনামূলক আঁচনিত (Vision Document, ২০১৬) উল্লেখ থকা মতে, “যদিও বহুক্ষেত্ৰত উন্নয়ন হৈছে, ১৯৯৬ চনৰপৰা ২০০৬লৈ লিংগভিত্তিক উন্নয়ন (স্বাস্থ্য, শিক্ষা আৰু উপাৰ্জন আদি নিৰ্দেশকৰ ভিত্তিত) আৰু লিংগভিত্তিক সবলীকৰণৰ (ঘৰৰ সিদ্ধান্ত লোৱাৰ অধিকাৰ, কৰ্মসংস্থানত উপনিষতি আৰু সম্পত্তি নিয়ন্ত্ৰণ ইত্যাদি নিৰ্দেশকৰ ভিত্তিত) ভাৰতৰ গড় হাৰৰ তুলনাত অসমত উন্নয়ন যথেষ্ট নগণ্য।”^৩

লিংগ বৈষম্য থকা সমাজত মহিলাৰ ওপৰত নিৰ্যাতন হোৱাৰ সন্তাৱনা বেছি হয়। অসম আৰু সমগ্ৰ ভাৰতেই ইয়াৰ উদাহৰণ। এনে নিৰ্যাতনে মহিলাৰ মানৰ অধিকাৰ উলংঘন কৰে। এই ধৰণৰ অত্যাচাৰ আৰু উৎপীড়ন হ'লৈ মহিলাৰ বাবে উপলক্ষ নিৰাময় ব্যৱস্থাৰ খুব কম। যদিও ইয়াৰ দায়িত্ব ৰাজ্যিক প্ৰশাসন ব্যৱস্থাৰ ওপৰত আছে তথাপি সাধাৰণতে এনে ব্যৱস্থা আৰু আঁচনিসমূহ অসফল হোৱা দেখা গৈছে। ব্যৱস্থাসমূহ অধিকাৰৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত নোহোৱাটোও অসফলতাৰ মুখ্য কাৰণ। সেয়েহে চৰকাৰখনে যিকোনো আঁচনি ৰূপায়ণৰ ক্ষেত্ৰত মানৰ অধিকাৰসমূহৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰাটো প্ৰয়োজন। প্ৰকৃততে এনে নোহোৱাৰ ফলত প্ৰশাসন ব্যৱস্থা আৰু নাগৰিকৰ মাজত সঘনাই ভুল বুজাবুজি হোৱাৰো সন্তাৱনা থাকে। পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতন প্ৰতিৰোধৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰশাসন বিশেষ জটিলতাৰ সম্মুখীন হয়, কাৰণ নিৰ্যাতনৰ আঁৰত জড়িত থাকে মহিলাৰ ওপৰত বহু যুগৰেপো চলি অহা বৈষম্য। সমাজ ব্যৱস্থাৰ এনে পৰম্পৰাগত বৈষম্য নিৰ্মূলকৰণৰ পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰাৰ বাবে এখন দেশ বা ৰাজ্যৰ প্ৰশাসন দায়বদ্ধ।

ভাৰতত মহিলাৰ বাবে ইতিবাচক কেইবাখনো আইন আছে। কিন্তু পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ বিষয়টোৱে এতিয়াও সম্পূৰ্ণকপে ৰাজনৈতিক গুৰুত্ব লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা নাই। নিৰ্যাতন ৰোধ কৰিবলৈ ৰাজ্যখনত বিভিন্ন ব্যৱস্থা থাকিলো সেয়া পৰ্যাপ্ত নহয়। পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতন ৰোধৰ দায়িত্বত থকা মুখ্য বিষয়াসকলোৰে ইইক্ষেত্ৰত জ্ঞান, ইচ্ছা বা ধাৰণাৰ অভাৱ দেখা যায়। তদুপৰি পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ ঘটনাসমূহৰ নিয়ন্ত্ৰণ বা উপযুক্ত প্ৰতিবিধান ল'ব পৰাকৈ পুঁজি আৰু অন্য সা-সুবিধাবোৰ অভাৱ। পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ কাৰণ আৰু তাৰ প্ৰভাৱ সন্দৰ্ভত ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ বিশেষ বিষয়া বৰ্ণনা মঙ্গুৱে ২০১৩ চনত ভাৰতলৈ আহোতে কৈছিল, “ব্যক্তিগত পৰিসৰত মহিলাৰ ওপৰত হোৱা শাৰীৰিক, যৌন আৰু মানসিক নিৰ্যাতনসমূহ দেশখন আৰু ইয়াৰ জনসাধাৰণে সম্পূৰ্ণকপে সহ্য কৰি আহিছে।”^৪

কেইবাখনো আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সম্বলনত পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনক মহিলাৰ মানৰ অধিকাৰ উলংঘনকাৰী হিচাপে উল্লেখ কৰা হৈছে আৰু সেয়েহে ইয়াক গণ-সমস্যাকপে গণ্য কৰা হৈছে। ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ আৰ্থিক, সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক অধিকাৰৰ সমিতিখনে (২০০৮) ভাৰত চৰকাৰে দাখিল কৰা তথ্যৰ ভিত্তিত মন্তব্য কৰিছিল যে “পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইন ২০০৫ চনতে বলৱৎ হোৱাৰ পাছতো বৰ্ধিত হাৰত শিশু আৰু মহিলাৰ ওপৰত চলি থকা পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতন আৰু যৌন উৎপীড়নৰ ঘটনাসমূহক লৈ সমিতিখন খুবেই উদিষ্ট। বৰ্তি থকা আইন আৰু অন্য ব্যৱস্থাসমূহ, যেনে— উক্ত আইনখন আৰু ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ ধাৰা ৪৯৮ (ক) আদিৰ যথোচিত ৰূপায়ণ নোহোৱাৰ বাবে সমিতিখন দুঃখিত।”^৫

পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ দৰে এক ঐতিহাসিক বৈষম্য নিৰ্মূল আৰু সমাধান কৰিবৰ বাবে বিষয়টোক প্ৰথমে নিৰপেক্ষভাৱে বুজি উঠাটো অত্যন্ত প্ৰয়োজনীয়। এই সমীক্ষাটো কৰাৰ সময়ত গাঁও পঞ্চায়ত আৰু ভি চি ডি চি আদি প্ৰশাসনিক ব্যৱস্থাৰদাৰা প্ৰকাশ পোৱা চৰকাৰী দৃষ্টিভঙ্গী আৰু সমাজৰ মহিলাসকলৰ আৰু আন বিভিন্ন সংস্থাৰ দৃষ্টিভঙ্গী জনাৰো প্ৰয়োজন আছিল। প্ৰতিবেদন দাখিল কৰা বা গোচৰ ৰুজু কৰা ঘটনাসমূহ এটা গুৰুতৰ পৰিস্থিতিৰ ভয়াৰহতাৰ সামান্য অংশহে। সেয়ে আমি পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ মূল কাৰণবোৰ বিচাৰি চাবলৈ চেষ্টা কৰিছিলোঁ।

^৩ https://humanrightsmanipur.files.wordpress.com/2014/04/rashida-manjoo_srvaw-report_india-mission.pdf (accessed on 16 July 2014).

^৪ www2.ohchr.org/english/bodies/cesr/docs/co/E.C.12.IND.CO.5.doc (accessed on 9 July 2014).

পারিবারিক নির্যাতন প্রতিরোধৰ বাবে থকা আইন আৰু আঁচনিসমূহ

নাৰী নির্যাতন প্রতিরোধৰ বাবে ভাৰতত কিছুসংখ্যক বিশদ আইন, আঁচনি আৰু আইনী ব্যবস্থা আছে। এইবোৰ সমগ্ৰ দক্ষিণ এছিয়াৰ ভিতৰতে লেখত ল'বলগামীয়া। পারিবারিক নির্যাতনৰ লগতে সকলো ধৰণৰ নাৰী নির্যাতন দূৰ কৰাৰ বাবে আইনী সংশোধন আৰু আঁচনি যুগ্মতোৱাৰ ক্ষেত্ৰতো দেশখন যথেষ্ট প্ৰগতিশীল। ১৯৫০ চনতে গৃহীত ভাৰতীয় সংবিধানে বিভিন্ন অনুচ্ছেদ আৰু মৌলিক অধিকাৰসমূহৰ দ্বাৰা সকলো নাগৰিককে মৰ্যাদাপূৰ্ণভাৱে জীয়াই থকাৰ অধিকাৰক স্বীকৃত কৰিছে। তদুপৰি পুৰুষ আৰু মহিলা উভয়ৰে সমানভাৱে আৰু বৈশম্যবিহীনভাৱে নিজৰ অধিকাৰসমূহ উপভোগ কৰাৰ প্ৰয়োজনীয়তাক ব্যক্ত কৰিছে। সংবিধানে এই কথাও নিশ্চিত কৰিছে যে জীয়াই থাকিবৰ বাবে অন্তৰ প্ৰয়োজনীয় এই অধিকাৰসমূহ কেতিয়াও খৰ্ব কৰিব নোৱাৰিব।

পুৰুষ আৰু মহিলাৰ মাজৰ বৈশম্যক দূৰ কৰিবলৈ দেশখনত মহিলাৰ বাবে বিভিন্ন গুৰুত্বপূৰ্ণ আঁচনি আৰু আইন প্ৰণয়ণ কৰা হৈছে। ১৯৯৩ চনত অৰ্থনৈতিক, সাংস্কৃতিক আৰু সামাজিক অধিকাৰৰ আন্তঃবাস্তীয় চুক্তি (ICESCR) আৰু মহিলাৰ বিৰুদ্ধে সকলোধৰণৰ বৈশম্য নিৰ্মূলকৰণ (CEDAW- চিদ') শীৰ্ষক দুখন চুক্তিত অনুমোদন জনোৱাৰ পিছত ভাৰত আন্তঃবাস্তীয়ভাৱেও বিভিন্ন আঁচনি, ব্যবস্থা, আইন আৰু অন্যান্য উপায়ৰে মহিলাৰ সমস্যাসমূহ সমাধানৰ বাবে দায়বদ্ধ হৈ পৰিল। মহিলাৰ বিৰুদ্ধে হিংসা সন্দৰ্ভত চিদ'ৰ সাধাৰণ নিৰ্দেশনাৰ অনুচ্ছেদ ১৯ত উক্ষেত্ৰ কৰা হৈছে যে বাস্তুই “পারিবারিক নির্যাতন, যৌন উৎপীড়ন ইত্যাদিৰ ব্যাপকতা আৰু তাৰ বাবে লোৱা প্রতিৰোধমূলক, শাস্তিমূলক আৰু প্ৰতিকাৰ ব্যবস্থাৰ প্রতিবেদন দিয়াৰ বাবে দায়বদ্ধ।”

বেইজিঙ্গত হোৱা চতুৰ্থ আন্তঃবাস্তীয় মহিলা অভিবৰ্তনৰ পাছত ভাৰত চৰকাৰে ২০০১ চনত মহিলা সবলীকৰণৰ বাবে বাস্তীয় আঁচনি প্ৰস্তুত কৰি উলিয়ায়। ইয়াত ভাৰত চৰকাৰে আইন ব্যবস্থাৰ পারিবারিক নির্যাতন নিৰ্মূল কৰাৰ বাবে লোৱা প্ৰতিশ্ৰুতিৰ কথা বিশেষকৈ সদৰি কৰা হৈছে। মহিলা সবলীকৰণ আঁচনিখন সফল কৰাত ভাৰত চৰকাৰৰ মহিলা আৰু শিশু বিকাশ মন্ত্ৰণালয় দায়বদ্ধ। এই বিভাগটোৱে অন্যান্য বিভাগসমূহ আৰু ৰাজ্য চৰকাৰৰ সহযোগিতাত শিশু আৰু মহিলাৰ উন্নতিৰ বাবে বিভিন্ন ব্যবস্থা হাতত লয়। ২০০৫ চনত গৃহীত পারিবারিক নির্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনখন কাৰ্য্যকৰী কৰাৰ দায়িত্বও এই বিভাগটোৱে। উক্ত আইনখনৰ বাবে অসমত প্ৰধান বিভাগ হৈছে অসম চৰকাৰৰ সমাজ কল্যাণ বিভাগ।

পারিবারিক নির্যাতনবিৰোধী আইনসমূহ

পারিবারিক নির্যাতনৰ ক্ষেত্ৰত আইনসমূহত হোৱা ঐতিহাসিক সালসলনিৰ কথা প্ৰথমেই জনাটো আৱশ্যক। ১৯৮৩ চনলৈকে মহিলাৰ ওপৰত নিজৰ ঘৰত হোৱা অত্যাচাৰ প্রতিৰোধকাৰী কোনো আইনী ব্যবস্থা নাছিল। ১৯৮০ দশকৰ নাৰী আন্দোলনসমূহে যৌতুকবিৰোধী আইনখন (১৯৬১) থকাৰ পাছতো যৌতুকজনিত বৰ্ধিত হত্যাকাণ্ডৰ প্ৰসংগ উৰ্থাপন কৰে।

উক্ত আইনখনে যৌতুক দিয়া আৰু লোৱাক দণ্ডনীয় অপৰাধকল্পে চিহ্নিত কৰিছিল আৰু সেয়ে এই অপৰাধ আইনৰ যোগেদি যৌতুক বন্ধ কৰাৰ দাবী জনাইছিল। কিন্তু যৌতুক বাধাহীনভাৱে প্ৰচলিত হৈ আছিল আৰু লগতে সাঙুৰ খাই আছিল হত্যা আৰু পংগুত্বৰ বহতো ঘটনা। বহতো সমাজসেৱী, সংগঠন আৰু যৌতুকজনিত হিংসাৰ বলি হোৱা পৰিয়ালে বাস্তুজুৰি প্ৰবল প্ৰতিবাদ সাব্যস্ত কৰিছিল। তাৰেই ফলস্বৰূপে, ১৯৮৩ চনত ভাৰতীয় দণ্ডবিধিত ৪৯৮ (ক) ধাৰাটো (বিবাহিত মহিলাৰ ওপৰত ঘৰুৱা হিংসা) সংংযোজিত হৈছিল। যিহেতু এই ধাৰাটো কেৱল বিবাহিত মহিলাৰ ওপৰতহে প্ৰযোজ্য হৈছিল, অবিবাহিত মহিলাৰ ক্ষেত্ৰত হোৱা একেধৰণৰ অন্যায়ৰ প্ৰতিকাৰৰ কোনো ব্যবস্থা নাছিল। লগতে স্বামীৰ গৃহত মহিলাৰ হত্যাও বৰ্ধিত হাৰত সংঘটিত হৈ আছিল। পৰৱৰ্তী বৰ্ষসমূহত আৰু বহতো আন্দোলনৰ পাছত ১৯৮৮ চনত ৩০৪ (খ) নামৰ অন্য এক আইনী সংযোজন ঘটে। এই ধাৰা অনুসৰি, বিবাহৰ ৭ বছৰৰ ভিতৰত এগৰাকী মহিলাৰ স্বামীৰ ঘৰত হোৱা মৃত্যুক অস্বাভাৱিক আৰু ফৌজদাৰী অপৰাধকল্পে গণ্য কৰা হৈছিল। ১৯৮৩ (৪৯৮-ক)ৰপৰা ১৯৮৮ (৩০৪-খ)ৰ সময়ছোৱা এগৰাকী মহিলাৰ বাবে জীৱনৰপৰা মৃত্যুলৈ কৰা যাত্রাৰ দৰে আছিল।

কিন্তু উক্ত সংশোধনসমূহে পারিবারিক নির্যাতনৰ প্ৰকৃত সমস্যাক, যেনে— ইয়াৰ পৰিসৰ, মাত্ৰা, প্ৰকাৰ আৰু অপৰাধীসকলৰ চৰিত্ৰক সামগ্ৰিকভাৱে বিচাৰ কৰা নাছিল। ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ সকলো দফণাই কেৱল স্বামী আৰু স্বামীৰ পৰিয়ালকহে অপৰাধীকল্পে গণ্য কৰিছিল অথবা কেৱল বোৱাৰীসকলে ভোগ কৰা নির্যাতনৰ গোচৰহে মোকাবিলা কৰিছিল। মাত্ৰ, ভগী, জীয়াৰী আৰু প্ৰেয়সীৰ ওপৰত হোৱা ঘৰুৱা নিৰ্যাতনৰ

বিচার হোৱা নাছিল আৰু এনে ভুক্তভোগীক আইনী সাহায্য প্ৰদানৰ কোনো ব্যৱস্থা নাছিল। তদুপৰি, সকলো সন্দেহ অতিক্ৰম কৰি প্ৰমাণ হ'লেহে স্বামী বা স্বামীৰ পৰিয়ালৰদ্বাৰা হোৱা নিৰ্যাতনক শাস্তিৰ যোগ্য বুলি মানি লোৱা হৈছিল। যিহেতু এনে ঘটনা ঘৰৰ চাৰিবেবৰ মাজত সংঘটিত হৈছিল, সাক্ষী যোগান ধৰা আৰু প্ৰমাণ কৰা অতি জটিল কাম আছিল। অভিযোগ দাখিল কৰিবলৈও কিবা ঘটনা হোৱালৈ অপেক্ষা কৰিবলগীয়া হৈছিল। সেয়েহে এনে অপৰ্যাপ্ত ব্যৱস্থাসমূহে আইনৰ ক্ষেত্ৰত মহিলাৰ সম অধিকাৰ আৰু বৈষম্য-বিহীনতাৰ (অনুচ্ছেদ ১৪, ১৫) দৰে সাংবিধানিক অধিকাৰ উলংঘা কৰিছিল।

পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইন (PWDVA), ২০০৫

মহিলাৰ বাবে ন্যায় নিশ্চিত কৰে বৈষম্যবিহীন আইন, লিংগ সংবেদনশীল ব্যক্তি আৰু আইনী প্ৰক্ৰিয়াই। ১৯৮০ চনৰপৰা চলি অহা দেশখনৰ বিভিন্ন মহিলা সংগঠনৰ আন্দোলনৰ ফলত ২০০৫ চনত পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনখনপুঁ গৃহীত হৈছিল। এখন অতিৰিক্ত আইনৰ দাবীৰ মূলতে আছিল পাৰিবাৰিক হিংসক সামাজিক সমস্যাকপে স্বীকৃত কৰা আৰু ভুক্তভোগীৰ বাবে দেৱানী আইনৰ অধীনত সকাহ দিয়াৰ ব্যৱস্থা উপলব্ধ কৰা। এই আইনখনৰ প্ৰধান উদ্দেশ্য হ'ল এগৰাকী মহিলাৰ বাবে হিংসামুক্ত জীৱন; ঘৰত বসবাস কৰাৰ অধিকাৰ আৰু প্ৰতিকাৰ পোৱাৰ অধিকাৰক নিশ্চিত কৰা। ভাৰতীয় আইনৰ ইতিহাসত পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে উক্ত আইনখনে এগৰাকী মহিলাক ঘৰ এখনত (নিজৰ / যৌথ / ভাৰা) বসবাস কৰাৰ সম্পূৰ্ণ অধিকাৰক স্বীকৃতি দিলে।

২০০৬ চনৰ ২৬ অক্টোবৰত কাৰ্য্যকৰী হোৱা এই দেৱানী আইনখন জন্মু-কাশীৰ বাহিৰে সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষতে প্ৰযোজ্য। তাৎক্ষণিকভাৱে নিৰ্যাতন বন্ধ কৰা আৰু দেৱানী উপশম যোগান ধৰাই হৈছে আইনখনৰ মুখ্য উদ্দেশ্য। ভুক্তভোগী মহিলাৰ বাবে এয়া এক প্ৰয়োজনীয় সুবিধা। তেওঁলোকে আইনখনৰ অধীনত অভিযোগ দাখিল কৰাৰ লগতে, ন্যায় লাভৰ বাবে দেশখনৰ অন্য আইনী ব্যৱস্থাসমূহৰো ওচৰ চাপিব পাৰে।

এই আইন অনুসৰি, পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতন হৈছে এনে যিকোনো ঘটনা, ব্যৱহাৰ বা কাৰ্য্য যি এগৰাকী মহিলাৰ শাৰীৰিক/মানসিক স্বাস্থ্যত প্ৰভাৱ পেলায় অথবা প্ৰভাৱ পেলোৱাৰ সন্তোৱনা থাকে। মহিলাৰ ওপৰত হোৱা আৰ্থিক আৰু যৌন উৎপীড়নকো আইনখনে সামৰি লৈছে।

পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ অভিযোগ দাখিল

পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনখনে অভিযোগ দাখিলৰ বাবে বিভিন্ন ব্যৱস্থা হাতত লৈছে। এগৰাকী ভুক্তভোগী মহিলা বা তেওঁৰ আইনী উন্নৰাধিকাৰী অথবা তেওঁৰ প্ৰতিনিধি কোনো ব্যক্তিয়ে সুৰক্ষা বিষয়াক (PO) গোচৰ দিব পাৰে। এই আইনৰ অধীনত সুৰক্ষা বিষয়াজন দণ্ডাধীশ আৰু মহিলাগৰাকীৰ মাজৰ মুখ্য ব্যক্তি। তেওঁ অভিযোগ প্ৰত্যক্ষভাৱে অথবা টেলিফোনৰ মাধ্যমেৰেও প্ৰহণ কৰিব পাৰে আৰু মহিলাগৰাকীৰ হৈ অভিযোগনামা দিব পাৰে। অভিযোগ পোৱাৰ পাছত তেওঁৰ দায়িত্ব হ'ল, মহিলাগৰাকীয়ে যাতে আইনী সুবিধা / নিৰাপদ বাসগৃহ / আৰ্থিক সাহায্য আৰু সেৱা প্ৰদানকাৰী সন্দৰ্ভত প্ৰয়োজনীয় তথ্য আদি সহজতে পায় সেয়া নিশ্চিত কৰা। অসমত সকলো জিলাৰ মুখ্য সমাজ কল্যাণ বিষয়াগৰাকী (মুঠ ২৬) সুৰক্ষা বিষয়াৰ দায়িত্বত আছে।

আইনখনৰ অধীনত ইয়াৰ দায়িত্বত থকা বাজ্যৰ মুখ্য বিভাগটোৱে সেৱা প্ৰদানকাৰী সংস্থা, বিশেষকৈ মহিলাৰ অধিকাৰ, বনামূলীয়া আইনী সাহায্য, আশ্রয়গৃহ আৰু পৰামৰ্শদান আদিৰ ক্ষেত্ৰত কৰ্মৰত সংস্থাসমূহক নিৰ্বাচিত কৰিব পাৰে। ভুক্তভোগী মহিলাগৰাকী বা তেওঁৰ প্ৰতিনিধিয়ে পোনে পোনে আৰক্ষী বা দণ্ডাধীশৰো ওচৰ চাপিব পাৰে। আৰক্ষীয়েও অভিযোগনামা প্ৰস্তুত কৰিবলৈ গোচৰসমূহ সুৰক্ষা বিষয়াক নাইবা দণ্ডাধীশলৈ আগবঢ়াই দিব পাৰে। এই অভিযোগনামক ঘৰৱা ঘটনাৰ প্ৰতিবেদন (Domestic Incident Report-DIR) বুলি কোৱা হয়। নিৰ্যাতনকাৰীয়ে ন্যায়ালয়ৰ আদেশ অমান্য কৰিলে ন্যায়ালয় অবমাননাৰ দোষত জৰিমনাৰ ব্যৱস্থা আছে। দায়িত্বত থকা বিষয়াসকলৰ গাফিলতিৰ বাবেও জৰিমনাৰ ব্যৱস্থা আছে।

চৰকাৰৰ কিছু শেহতীয়া পদক্ষেপ

২০১০ চনত আৰম্ভ কৰা মহিলা সবলীকৰণৰ বাণ্টীয় অভিযানে বিভিন্ন আঁচনি আৰু আইনী প্ৰক্ৰিয়াৰ মাজেৰ লিংগভিত্তিক নিৰ্যাতন নিৰ্মূলকৰণক এক প্ৰধান লক্ষ্য হিচাপে লৈছে।

দ্বাদশ পঞ্চবৰ্ষীয় পৰিকল্পনা (২০১২-১৭), তৃতীয় অধ্যায়ত (সামাজিক বিভাগ) পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতন বন্ধ কৰাৰ বিভিন্ন ব্যৱস্থাৰ কথা উল্লেখ

* সংযোজন বা 'থোৱতে পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইন (২০০৫)'।

কৰা হৈছে। এই পৰিকল্পনাৰ নিৰ্দেশাবলীয়ে মহিলা আৰু শিশু বিকাশ মন্ত্ৰণালয় আৰু পদ্ধতিৰ ব্যবস্থাক চৰকাৰী কৰ্মকাৰীসকলৰ বাবে মহিলাৰ সঙ্গতা সৃষ্টি কৰাৰ প্ৰশিক্ষণ সামগ্ৰী তৈয়াৰ কৰিবলৈ উৎসাহিত কৰিছে। ইয়াৰম্বাৰা পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতন আইনখন ফলপ্ৰসূভাৱে প্ৰয়োগ হ'ব। এনে প্ৰশিক্ষণ চৰকাৰী আৰু বে-চৰকাৰী অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য।

২০১৩ চনত ভাৰত চৰকাৰৰ বাজেটৰ ১০০০ কোটিৰ পুঁজি মহিলাৰ উন্নয়নৰ বাবে আবণ্টন দিয়াৰ কথা ঘোষণা কৰিছে। ২০১৪ চনত চৰকাৰৰ প্ৰতিখন জিলাতে নিৰ্যাতনৰ ভুক্তভোগী মহিলাৰ বাবে নিৰ্ভয়া পুঁজিবপৰা সাহায্য কেন্দ্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ প্ৰস্তাৱ কৰিছে। সম্প্ৰতি ইয়াক সম্পূৰ্ণ কপ দিয়াৰ প্ৰক্ৰিয়া চলি আছে।

পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ সময়ত সহায় কৰিবলৈ ভাৰত চৰকাৰে বিভিন্ন সেৱা যোগানকাৰী ব্যবস্থা গ্ৰহণ কৰিছে। কেন্দ্ৰীয় সমাজ কল্যাণ পৰিবন্দন অধীনত অসমত কেইবটাও পৰিয়াল পৰামৰ্শদান কেন্দ্ৰ আছে। এই কেন্দ্ৰসমূহ আৰু পৰিবন্দন ওপৰত নিৰ্যাতনত ভুক্তভোগী মহিলাৰ বাবে উপযুক্ত ব্যবস্থা গ্ৰহণৰ উপৰি সামাজিক ন্যায়লাভ আৰু সমাজ পৰিবৰ্তনৰ হকে কাম কৰিবলৈ এদল লিংগ-সংবেদনশীল কৰ্মচাৰীক গাঢ়ি তোলাৰ দায়িত্বও আছে।

মহিলাৰ বাবে কিছু বিশেষ সুবিধা

বাহ্যিক মহিলা আয়োগ আৰু বাজিক মহিলা আয়োগৰ দৰে নিয়ন্ত্ৰণকাৰী সংস্থাসমূহে মহিলাৰ ক্ষেত্ৰত হোৱা বিভিন্ন সাংবিধানিক আৰু আইনী অধিকাৰ উলংঘনকাৰী কাৰ্যত হস্তক্ষেপ কৰে। অসমত বাজিক মহিলা আয়োগে পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনকে আদি কৰি বিভিন্ন অভিযোগৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰত্যক্ষভাৱে হস্তক্ষেপ কৰে আৰু বিভিন্ন বে-চৰকাৰী সংগঠন, মানৱ অধিকাৰ আয়োগ আৰু ন্যায়লাভৰ লগতো সমন্ব বাবে।

ভাৰতীয় আইনী সুৰক্ষা প্ৰাধিকাৰী আৰু সংশ্লিষ্ট বাজ্য আৰু জিলাৰ বিভাগসমূহে নিৰ্যাতনৰ ভুক্তভোগী শিশু আৰু মহিলাক বিনামূলীয়া আইনী সাহায্য প্ৰদান কৰিবলৈ বাধ্য।

মহিলা আৰক্ষী থানাসমূহ হৈছে নাৰী নিৰ্যাতন প্ৰতিৰোধৰ উদ্দেশ্যে লোৱা এক পদক্ষেপ। অসমৰ গুৱাহাটীত একমাত্ৰ মহিলা আৰক্ষী থানা আছে। জিলাসমূহৰ উপায়ুক্তৰ কাৰ্যালয় আৰু সদৰ থানাসমূহত থকা মহিলা কোষৰ মাধ্যমেৰেও নাৰী নিৰ্যাতনৰ বিভিন্ন অভিযোগসমূহৰ ব্যবস্থা লোৱাৰ সুবিধা আছে। গোটেই বাজ্যতে কাম কৰিব পৰাকৈ গুৱাহাটীত বীৰাংগনা নামৰ এক বিশেষ মহিলা পুলিচ বাহিনী আছে। জৰুৰীকালীন পৰিস্থিতিত মহিলাই পুলিচৰ সহায়কাৰী লাইন ১০০ ডায়েল কৰিব পাৰে। মহিলা আৰু শিশুৰ বাবে অসমৰ মুখ্যমন্ত্ৰীৰ পৰিকল্পনা প্ৰতিবেদনে প্ৰতিখন থানাতে পৰ্যাপ্তভাৱে মহিলা আৰক্ষীৰে মহিলা কোষ গঠন কৰাৰ কথাত গুৰুত্ব আৰোপ কৰে। (২০১৬) প্ৰতিখন থানাতে পৰ্যাপ্তভাৱে মহিলা আৰক্ষীৰে মহিলা কোষ গঠন কৰাৰ কথাত গুৰুত্ব আৰোপ কৰে।

জটিল পৰিস্থিতিৰ ভুক্তভোগী মহিলাৰ বাবে ঘৰকাৰ যত্ন আৰু পুনঃসংস্থাপনৰ বাবে স্বধাৰ নামৰ (এতিয়া স্বধাৰ গৃহ বুলি কয়) আনুষ্ঠানিক গৃহৰ সুবিধাৰ বাজ্যখনত আছে। ২৭খন জিলাত মুঠ ১৬টা এনে স্বধাৰ গৃহ আছে। ২০১২-১৩ নথি ইষ্ট নেটৰকৰ এক জৰীপ অনুসৰি মুঠ ৭৫টা সুবিধাৰ বাজ্যখনত আছে। ২৭খন জিলাত মুঠ ১৬টা এনে স্বধাৰ গৃহ আছে। ২০১২-১৩ নথি ইষ্ট নেটৰকৰ এক জৰীপ অনুসৰি মুঠ ৭৫টা জৰুৰীকালীন নম্বৰ আৰু ১৩০টা অন্য সহায় প্ৰদানকাৰী ব্যবস্থা আছে। যদিও আশ্রয়গ্ৰহণ আইনী সাহায্য/পৰামৰ্শদান কেন্দ্ৰ, ১৩টা জৰুৰীকালীন নম্বৰ আৰু ১৩০টা অন্য সহায় প্ৰদানকাৰী ব্যবস্থা আছে। যদিও এনে সুবিধা ঘৰেষণত আছে, বছতো মহিলাই এতিয়াও কিন্তু সুবিধাসমূহ ল'ব পৰা নাই। উদাহৰণস্বৰূপে, কেইবাখনো ৰাজনৈতিকভাৱে অস্থিৰ জিলাত আশ্রয়গ্ৰহণ অভাৱ অথবা সংঘৰ্ষপৰ্যাপ্তিতজনৰ অস্থিৰ মানসিক অবস্থাত প্ৰয়োজনীয় সহায় কৰিবলৈ পৰামৰ্শদান কেন্দ্ৰৰো অভাৱ। সেই জিলাত আশ্রয়গ্ৰহণ অভাৱ অথবা সংঘৰ্ষপৰ্যাপ্তিতজনৰ অস্থিৰ মানসিক অবস্থাত প্ৰয়োজনীয় সহায় কৰিবলৈ পৰামৰ্শদান কেন্দ্ৰৰো অভাৱ। সেই অভাৱৰোপত এয়া স্থাপন কৰা অতি জৰুৰী। দ্বিতীয়তে, নাৰী নিৰ্যাতনৰ গোচৰৰোৰ হাতত লওঁতে বছতো সহায়-প্ৰদানকাৰী কৰ্মচাৰীৰ পেছাদাৰী প্ৰশিক্ষণ আৰু পৰ্যাপ্ত লিংগ-সংবেদনশীলতা নথকাৰ বাবে প্ৰয়োজন অনুসৰি কাম কৰিব পৰা নাই। আনহাতে, বছতো উপযুক্ত সুবিধা ক্ৰমশঃ বৃঞ্জি পোৱা প্ৰয়োজনৰ বাবেও অপৰ্যাপ্ত হৈ পৰিছে।

অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰ, পৰিসৰ আৰু পদ্ধতি

এই অধ্যয়নৰ বৈশিষ্ট্য হ'ল ইয়াত বহু ঠাইৰ বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ মহিলাক সামৰি লোৱা হৈছে আৰু পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰ বিচাৰ কৰা হৈছে। বিভিন্ন কৌশল অৱলম্বন কৰি অধ্যয়ন সম্পূৰ্ণ কৰা হৈছে।

আমি তিনিটা তণ্মূল পৰ্যায়ৰ অনুষ্ঠানৰ সৈতে একেলগে এই অধ্যয়ন কৰিছিলোঁ। সেই অনুষ্ঠানকেইটা আছিল, কোকৰাবাৰ কোকৰাবাৰ-চিৰাংজিলা সমিলিত মহিলা সমিতি, নাৰী মুক্তি সংগ্ৰাম সমিতি, অসম আৰু শোণিতপুৰৰ তেজপুৰ ডিস্ট্ৰিক্ট মহিলা সমিতি। আমাৰ উদ্দেশ্য আছিল পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ বিষয়টো বিশদভাৱে তেওঁলোকক বুজোৱা আৰু নেতৃত্ব-গুণত অনুষ্ঠানকেইটাক পাৰদৰ্শী কৰি তোলা। ২০১৩ চনৰ জুন মাহত ৩০গৰাকী মহিলাক প্ৰশিক্ষণ দিয়া হৈছিল। তাৰে ৮ গৰাকীক নেন-এ আৰম্ভ কৰা ‘গ্ৰাম্য অসমত পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতন’ অধ্যয়নটো পৰিচালনা কৰিবলৈ বাছি লোৱা হৈছিল। অধ্যয়নত ব্যৱহাৰ কৰা প্ৰশ্ন আৰু সাক্ষাৎকাৰৰ পদ্ধতি সম্পৰ্কে তেওঁলোকক পুনৰ প্ৰশিক্ষণ দিয়া হৈছিল। অধ্যয়নটো চলাওঁতে ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নকাৰীসকলক তিনিটা মূল নীতি মানি চলিবলৈ কোৱা হৈছিল। সেইকেইটা আছিল— সহমৰ্মতা, অনুমতি আৰু গোপনীয়তা।

সাক্ষাৎকাৰৰ বাবে দুইধৰণৰ লোকক বাছি লোৱা হৈছিল— (ক) পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনত নিৰ্যাতিতা মহিলা / নিৰ্যাতনৰ পাছত জীয়াই থকা মহিলা, যাৰ অভিজ্ঞতাই এই সমস্যাটোৱ গভীৰতা বুজিবলৈ সহায় কৰিব; আৰু (খ) চৰকাৰী আৰু বেচৰকাৰী প্ৰতিষ্ঠান। এইসমূহ হ'ল এগৰাকী মহিলাই বিপদৰ সময়ত সহায় বিচাৰিবলৈ সহজতে চুকি পোৱা অনুষ্ঠান। নিৰ্যাতন ঘটা স্থান, কেনেধৰণৰ সম্পর্কৰ মাজত ই ঘটে আৰু সমাজত মহিলা এগৰাকীৰ বাবে কেনে ধৰণৰ সাহায্য পোৱা যায়সেয়া জনাটো অতি দৰকাৰী। আমি সাক্ষাৎ লোৱা চৰকাৰী প্ৰতিষ্ঠানসমূহ আছিল গাঁও পঞ্চায়ত, গাঁও পৰিষদ উন্নয়ন সমিতি (ভি চি ডি চি) আদি। গাঁও পঞ্চায়ত হ'ল স্বায়ত্ত্বাসূচিত প্ৰতিষ্ঠান; তেওঁলোকৰ নিজা ক্ষমতা আৰু অধিকাৰ আছে। ভি চি ডি চি সমূহ হ'ল বাজ্যখনৰ ষষ্ঠ অনুসূচীৰ অস্তৰ্গত অঞ্চলবোৱৰ স্থানীয় প্ৰশাসনিক গোট। বেচৰকাৰী অনুষ্ঠানসমূহ হ'ল মহিলাৰ আত্মসহায়ক গোট, মহিলা অনুষ্ঠান, মহিলা সমিতি, শুৰুক সংঘ, ছাত্ৰ সংস্থা, গাঁওবুঢ়া, সাংস্কৃতিক গোট আৰু অধ্যয়ন কৰা জিলাসমূহত থকা অন্য অনুষ্ঠানসমূহ।

এই সমীক্ষাটো অতি স্পৰ্শকাতৰ। সেয়ে আমি উদ্দেশ্যপ্ৰণোদিতভাৱে নিৰ্যাতিতাৰ নমুনা সংগ্ৰহ কৰিছিলোঁ। বৃহৎ সংখ্যাত নিৰ্যাতিতা মহিলাৰ বিষয়ে জনা আৰু তেওঁলোকৰ সমস্যা সমাধানৰ কাৰণে সহায় কৰা অনুষ্ঠানসমূহৰ বিষয়ে জনাটো আমাৰ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য আছিল। নিজৰ কথাবোৰে আমাক ক'ব নে নকয় সেই বিষয়ে পীড়িত মহিলাগৰাকীৰ সন্মতিৰো প্ৰয়োজন আছিল। নিৰ্যাতিতা মহিলাসকলক ক্ষেত্ৰ-অধ্যয়নকাৰীসকলে তেওঁলোকৰ ব্যক্তিগত যোগাযোগৰ জৰিয়তে নিৰ্বাচন কৰিছিল। সেইবাবে আমি সহজে তেওঁলোকৰ ওচৰ চাপিব পাৰিছিলোঁ আৰু ই বিষয়টো গভীৰভাৱে অনুধাৱন কৰাত আমাক সহায় কৰিছিল। আমি সকলো শ্ৰেণীৰ মহিলাক এই সমীক্ষাত সামৰি লৈছিলোঁ, কাৰণ তেওঁতাহে জাতিগত পৰিচয়, বৈবাহিক স্থিতি, আৰ্থিক উপাৰ্জন আৰু অন্যান্য কাৰকে নিৰ্যাতন ঘটাত কি ভূমিকা লয় সেয়া পৰীক্ষা কৰি চোৱাত সুবিধা হ'ব।

এই সমীক্ষাৰ বাবে অসমৰ আঠখন জিলা বাছি লোৱা হৈছিল। সেইকেইখন আছিল— গোলাঘাট, যোৰহাট, শিৰসাগৰ, শোণিতপুৰ, তিনিচুকীয়া, ওদালগুৰি, দৰং আৰু কোকৰাবাৰ। ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নকাৰীসকল সেই জিলাসমূহৰে আছিল আৰু তেওঁলোকে অঞ্চলটো আৰু তাৰ মানুহবোৰক চিনি পাইছিল। লগতে নিৰ্যাতিতা মহিলাসকলকো তেওঁলোকে চিনি পাইছিল। ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নকাৰীসকলক তেওঁলোকৰ জিলাকেইখনত মহিলাৰ বাবে থকা সাহায্য সেৱাৰ বিষয়েও প্ৰশিক্ষণ দিয়া হৈছিল। কোনো পীড়িত মহিলাই অধ্যয়নৰ সময়ছোৱাত বা তাৰ পাছত যদি সহায় বিচাৰি আহে তেওঁলোকে যাতে সাধ্যানুসৰি সহায় আগবঢ়াৰ পাৰে সেই কথা মনত বাখি তেওঁলোকক অঞ্চলটোৰ নেত্ৰী হিচাপে গঢ়ি তোলা হৈছিল। প্ৰতিখন জিলাত পাঁচটা গাঁও পঞ্চায়ত / ভি চি ডি চি বাছি লোৱা হৈছিল। গাঁও পঞ্চায়তসমূহ আছিল দৰং, শোণিতপুৰ, গোলাঘাট, যোৰহাট, শিৰসাগৰ আৰু তিনিচুকীয়া। কোকৰাবাৰ আৰু ওদালগুৰিত আছিল ভি চি ডি চি। সকলো জনগোষ্ঠীক সামৰি ল'ব পৰাকৈ গাঁও পঞ্চায়ত আৰু ভি চি ডি চি সমূহ নিৰ্বাচন কৰা হৈছিল। গাঁও আৰু জনজাতীয় অঞ্চলত মহিলাৰ ওপৰত নিৰ্যাতন নহয় বুলি আৰু তেওঁলোকৰ স্থান পুৰুষৰ সমানে বুলি আমাৰ সমাজত এটা বিশ্বাস আছে। সেয়ে এই বিশ্বাসটো ভাস্তিৰে আমি চৰ্বৰ বাৰ্ড নিৰ্বাচন নকৰি গাঁও পঞ্চায়তসমূহ বাছি লৈছিলোঁ।

প্ৰত্যেক গাঁও পঞ্চায়ত / ভি চি ডি চি-ৰপৰা ৩০গৰাকী মহিলা আৰু ২টা অনুষ্ঠান নিৰ্বাচন কৰা হৈছিল। ১৮ বছৰ বা তাৰ ওপৰৰ পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰঘাৰাৰা পীড়িতা মহিলাক অধ্যয়নটোৰ বাবে বাছি লোৱা হৈছিল। অন্যান্য প্ৰাসংগিক কথাবোৰে আছিল বিবাহিত, জাতিগত

^১ ভাৰতত ৭৩ সংখ্যক সংবিধান সংশোধনীৰ অধীনত পঞ্চায়তসমূহ গঠন কৰা হৈছে। ২০০৮ চনৰ ৬ এপ্ৰিলৈকে অসমত ২৪৮৯টা গাঁও পঞ্চায়ত আৰু ১১০৭টা ভি চি ডি চি আছে। পঞ্চায়তী বাজ ব্যবস্থাত অসমত ৫০% আসন মহিলাৰ বাবে সংৰক্ষিত।

পৰিচয় আৰু যদি শাৰীৰিক বা অন্য ধৰণৰ অক্ষমতা আছে। ব্যক্তিগত যোগাযোগৰ উপৰি আৰ্থসহায়ক গোটি বা অন্য অনুষ্ঠানৰ যোগেদি ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নকাৰীসকলে তেওঁলোকক চিনান্ত কৰিছিল। কিছুমান ঠাইত কিছুমান মহিলাই আনৰ মুখৰপৰা আমাৰ সমীক্ষাটোৱ বিষয়ে গম পাই তেওঁলোকৰ নিৰ্যাতনৰ কাহিনী ক'বলৈ নিজেই আগবঢ়াতি আহিছিল। ‘তেওঁলোকৰ কথা শুনিবলৈ কোনোৰা আছে’ এই বিশ্বাসত বহু মহিলাই নিজৰ দুখৰ কাহিনী আমাৰ আগত খুলি কৈছিল। তেওঁলোকৰ উন্নৰসমূহ আৱেগিক আৰু পোনপটীয়া আছিল। সাক্ষাৎকাৰত অংশগ্রহণ কৰা সকলো মহিলাই নেন-ৰ অধ্যয়নৰ প্রতিবেদনত তেওঁলোকৰ কথাবোৰ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ অনুমতি দিছিল। কিছুমান ক্ষেত্ৰত মাক-ডেউতাক আৰু শাস্ত্ৰেকে নিৰ্যাতিতা মহিলাগবাকীৰ হৈ ক'বলৈ আহিছিল। কিন্তু ক্ষেত্ৰত অধ্যয়নকাৰীসকলে কেৱল পীড়িতা মহিলাগবাকীৰ ভাষ্যহে গ্ৰহণ কৰিছিল। ৮খন জিলাত সাক্ষাৎকাৰ লোৱা মহিলাৰ সংখ্যা আছিল ১২০০।

চৰকাৰী আৰু বে-চৰকাৰী সংস্থাসমূহৰ পুৰুষ-মহিলা উভয়ৰে সাক্ষাৎ লোৱা হৈছিল। বয়স, বৈবাহিক স্থিতি বা তেওঁলোকৰ জাতিগত পৰিচয় আদি নিৰ্বিশেষে তেওঁলোকক নিৰ্বাচন কৰা হৈছিল। কাৰণ পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতন সম্পর্কে তেওঁলোকৰ দৃষ্টিভঙ্গী জনাত সেইবোৰ প্ৰসংগ প্ৰয়োজনীয় নহয়। চৰকাৰী পক্ষ হিচাপে গাঁও পঞ্চায়তৰ সভাপতি, সম্পাদক বা সদস্যসকলৰ সৈতে কথা পতা হৈছিল। মহিলাৰ বিভিন্ন বিষয়ৰ ওপৰত কাম কৰা আৰু সমাজৰ লগত সম্পর্কৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি বে-চৰকাৰী সংস্থাসমূহ নিৰ্বাচন কৰা হৈছিল। ৮খন জিলাৰ মুঠ ৮০টা প্ৰতিষ্ঠানৰ সাক্ষাৎকাৰ লোৱা হৈছিল। এই অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য আছিল দুটা। মহিলাসকলৰপৰা তেওঁলোকৰ ওপৰত ঘটা নিৰ্যাতনৰ ঘটনাবোৰ জনাৰ উপৰি ক্ষেত্ৰত অধ্যয়নকাৰীসকলে পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ ওপৰত যিমান পাৰে সিমান তথ্য তেওঁলোকক দিছিল। সমীক্ষাটো কৰাৰ সময়ত ইয়াত ভাগ লোৱা মহিলাসকলৰ যাতে কোনো বিপদ নহয় তাৰবাবে ক্ষেত্ৰত অধ্যয়নকাৰীসকল সচেতন আছিল। সেয়ে তেওঁলোকৰপৰা সত্য কথাবোৰ জনিবলৈ আৰু লগতে অপীতিকৰ পৰিস্থিতিবিপৰা তেওঁলোকক বক্ষা কৰিবলৈ বিভিন্ন কৌশল অৱলম্বন কৰা হৈছিল।

এই অধ্যয়নৰ বাবে এখন প্ৰশ্নাৱলী অসমীয়াত প্ৰস্তুত কৰা হৈছিল। ইয়াত পাঁচটা ভাগ আছে। প্ৰথম ভাগত আছে উন্নৰদাতাৰ ব্যক্তিগত সম্পূৰ্ণ তথ্য। দ্বিতীয় ভাগত আছে পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনে কোৱা মতে পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ বিভিন্ন ধৰণ। তৃতীয় ভাগত নিৰ্যাতনৰ কাৰণসমূহ, নিৰ্যাতনকাৰীৰ বিষয়ে আৰু পীড়িত মহিলাই বিচৰা প্ৰতিকাৰসমূহৰ কথা আছে। চতুৰ্থ ভাগটোত আছে নিৰ্যাতনৰ গোচৰবোৰ বিচাৰ কৰোতে প্ৰতিষ্ঠানবোৰে লোৱা ভূমিকা। আৰু শেষৰ ভাগটো হৈছে সমাজত মহিলাৰ ঠাই নিৰ্ণয় কৰা কাৰণবোৰ আৰু মহিলাৰ স্থান উন্নত কৰাৰ বাবে ল'ব লগা ব্যবস্থাসমূহ। প্ৰথম আৰু চতুৰ্থ ভাগত আছিল সানমহিলি প্ৰশ্ন। দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় ভাগৰ প্ৰশ্নবোৰৰ নিৰ্ধাৰিত উন্নৰ কিছুমান দিয়া আছিল আৰু তাৰপৰা নিজৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য উন্নৰটো বাছি ল'ব লাগিছিল। শেষৰ ভাগটোৱ প্ৰশ্নসমূহ আছিল মুকলি।

অধ্যয়নৰ বাবে নিৰ্বাচন কৰা জিলাৰ সংখ্যা	৮
প্ৰতিবেদন জিলাত নিৰ্বাচন কৰা গাঁও পঞ্চায়ত / ভি চি ডি চি-ৰ সংখ্যা	৫
প্ৰত্যেক গাঁও / ভি চি ডি চি-ত সাক্ষাৎ লোৱা মহিলাৰ সংখ্যা	৩০
সাক্ষাৎকাৰ গ্ৰহণ কৰা সৰ্বমুঠ মহিলাৰ সংখ্যা	$8 \times 5 \times 30 = 1200$
প্ৰত্যেক গাঁওত সাক্ষাৎ লোৱা প্ৰতিষ্ঠানৰ সংখ্যা	২
সাক্ষাৎ গ্ৰহণ কৰা সৰ্বমুঠ প্ৰতিষ্ঠানৰ সংখ্যা	$8 \times 5 \times 2 = 80$

দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় ভাগৰ প্ৰশ্নবোৰপৰা সংগ্ৰহ কৰা তথ্যৰে পাইচিত্ৰ আৰু দণ্ডিত্ৰসমূহ প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। মুকলি প্ৰশ্নসমূহৰ উন্নৰবোৰপৰা পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ বিষয়ৰ তথ্য সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। এই উৎসসমূহৰ ভিতৰত হ'ল— ৰাজিয়ক কল্যাণ বিভাগ - অসম, অসম আৰক্ষী, অসম ৰাজিয়ক সমাজ কল্যাণ পৰিষদ, অসম ৰাজিয়ক মহিলা আয়োগ আৰু নেন-ৰ পূৰ্বৰ আৰু বৰ্তমানৰ বিভিন্ন প্ৰচাৰ কাৰ্যসূচী।

সমতা, বৈষম্যাহীনতা আৰু ৰাষ্ট্ৰৰ দায়িত্ব সম্পর্কে চিদ'ৰ মূল নীতি অনুযায়ী ঘটনাসমূহৰ বিশ্লেষণ কৰা হৈছে।

জিলা	গাঁও পৰামৰ্শ / ডি.চি.ডি.চি.				
মেজাজ	দেশোঁ	পাঁকা	ৰংবঁ	লেটেকুজান	মৰ্ণি
মেহেঁট	১১ নং পূৰ্ব লাহিং	বৰহলা	৯০ নং কাকড়োঙা বেকাজান	পশ্চিম লাহিং	১২ নং লাহিং
বিসামৰ	খনমুখ	বেঞ্জেনাবাৰী	সৰুপথাৰ	লংপত্তীয়া	বৰগুৰি
তিলিমুয়া	বজালতলি	বাৰেকুৰি	বৰহাপজান	গাঁথীবভেটি	হাতীজান
দৱ	বৰদলণ্ডি	দাহি	দেওমৰণৈ	বৰমপুৰ	জলজলি
অসমগুৰি	কলাইগাঁও	কছাৰীতল	বালিপাৰা	নাপিপাবা	চেঙাপথাৰ
বেলুচৰাম	তিতাগুৰি	ভোটগাঁও	পদ্মবিল	বৰাগুৰি	কালিপুখুৰী
বোম্পুৰ	জিনজিয়া	দুলাবাৰী	হলেশ্বৰ	টোভঙ্গা	ডেকাৰগাঁও

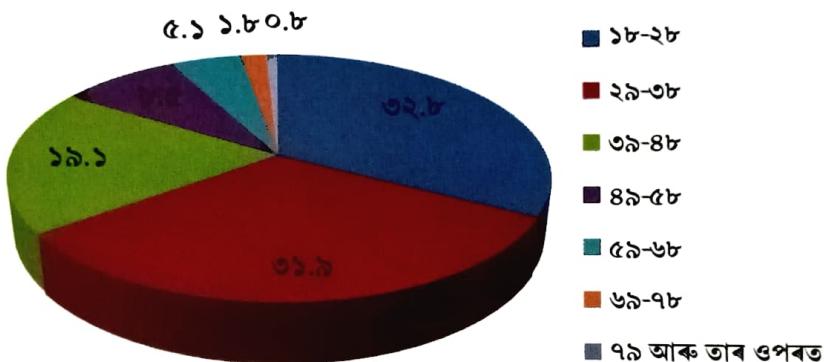
অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য

- মহিলাৰ মানৱ অধিকাৰৰ দৃষ্টিবৰ্তী অসমৰ গাঁৰত হোৱা পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ স্বৰূপ বুজা আৰু এক প্রাথমিক ৰূপৰেখা প্রস্তুত কৰা।
- পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ ভূক্তভোগী মহিলাসকলৰ জৰুৰীকালীন অৱস্থাত গাঁৰব অনুষ্ঠানসমূহৰ ভূমিকা কি আৰু তেওঁলোকে কিদৰে সহায় কৰে সেয়া চোৱা।
- মহিলাৰ বিষয়ে সমাজত প্ৰচলিত বিশ্বাস আৰু আচৰণবোৰৰ বিষয়ে চলি থকা বিশ্লেষণ আৰু তাৰ বিৰুদ্ধে প্ৰচাৰকাৰ্য্যত অৱিহণা যোগোৱা আৰু চৰকাৰে যাতে মহিলাৰ সমস্যাবোৰত সংবেদশীলতাৰে হস্তক্ষেপ কৰে তাৰবাবে জোৱ দিয়া।

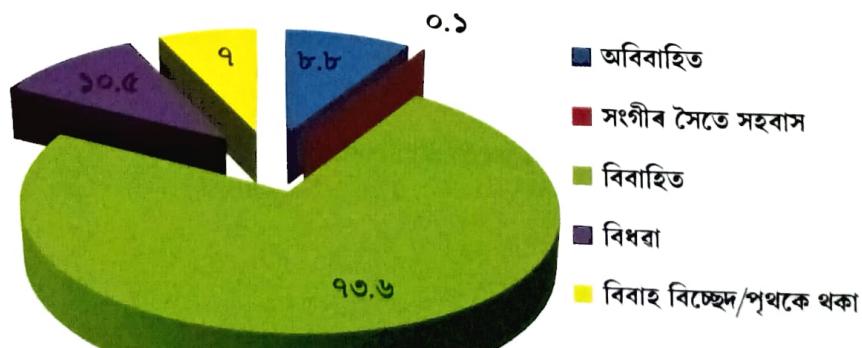
উন্নৰদাতাসকলৰ পৰিচয়

বিবাহিতাই হওক বা অবিবাহিতাই হওক সকলো বয়সৰে মহিলা পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ চিকাৰ হয়। এই কথা মনত ৰাখি আমাৰ অধ্যয়নত বিবাহিতা-অবিবাহিতা-বিধৱা বা বিবাহ বিচ্ছেদ হোৱা ১৮ বছৰ আৰু তাৰ ওপৰৰ সকলোধৰণৰ মহিলাৰ সাক্ষাৎকাৰ লোৱা হৈছিল। এই কথা নুই কৰিব নোৱাৰিয়ে ‘শিশু’ বুলি ধৰা ১৮ বছৰৰ তলৰ ছোৱালীও পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ বলি হয়। কিন্তু আদৰ্শগত কাৰণত সম্মতিৰ প্ৰক্ৰিয়াত এই অধ্যয়নত তেওঁলোকক লোৱা নহ'ল। তলৰ পাইচিত্র আৰু দণ্ডচিত্রত উল্লেখ কৰা মতে উন্নৰদাতাসকল বিভিন্ন ধৰ্মৰ, গোষ্ঠীৰ, আৰু তেওঁলোকৰ জীৱিকা আৰু শিক্ষাগত অৰ্হতাও বেলেগ বেলেগ। উন্নৰদাতাসকল ৪০তাতকৈও বেছি খিলঞ্জীয়া জনগোষ্ঠীৰ আৰু ৫০তাতকৈও বেছি ধৰ্মৰ। এই অধ্যয়নত মুঠ ১২০০ পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ বলি হোৱা মহিলাৰ সাক্ষাৎ গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

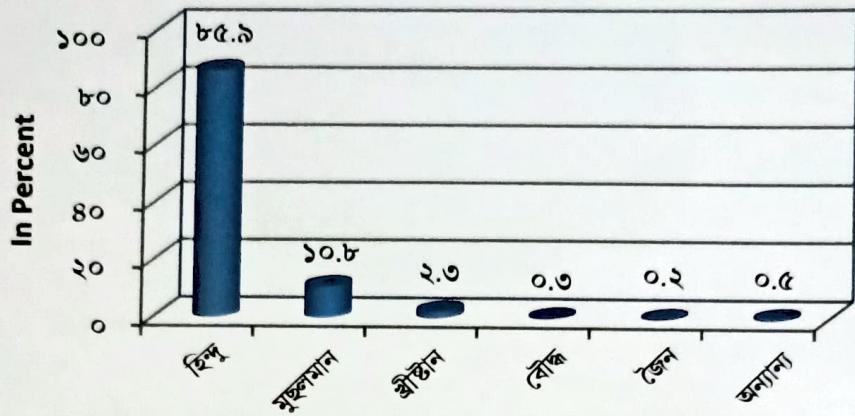
মহিলাসকলৰ বয়সৰ নমুনা

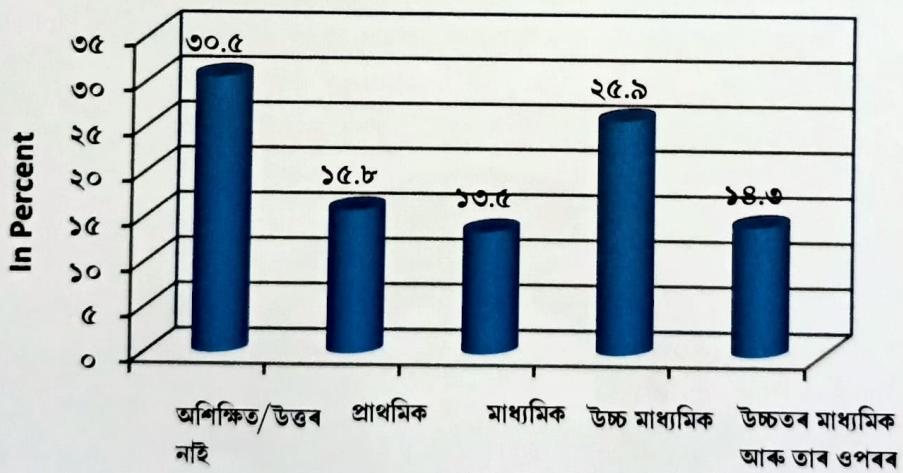
মহিলাসকলৰ বৈবাহিক স্থিতি

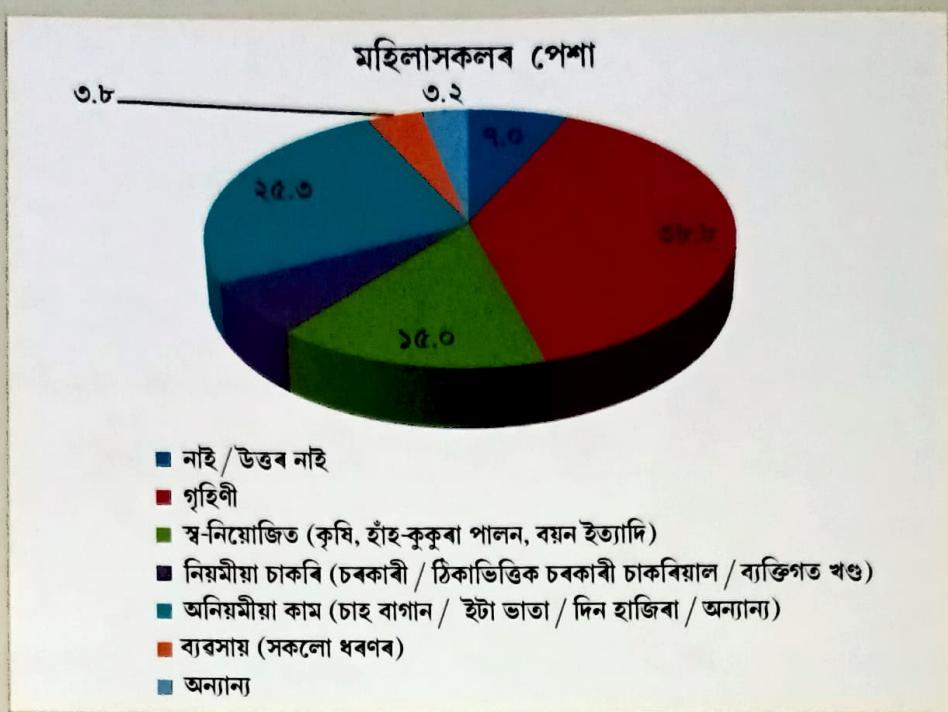

মহিলাসকলৰ ধৰ্ম

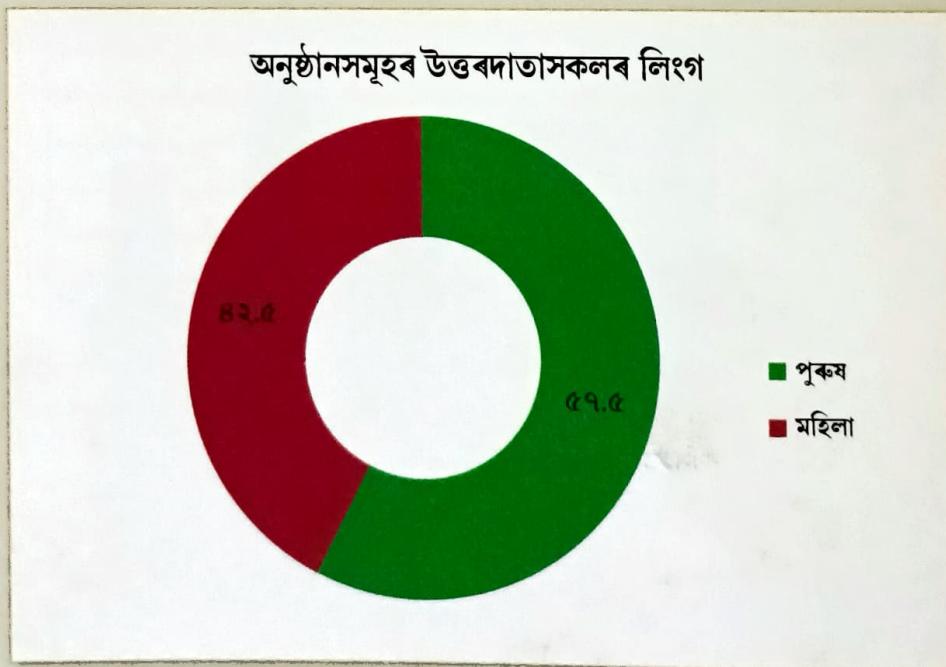

মহিলাৰ শিক্ষাগত অৰ্হতা

অধ্যয়ন কৰা অঞ্চলবোৰত সাক্ষাৎ গ্ৰহণ কৰা আন লোকসকলৰ ভিতৰত আছিল চৰকাৰী আৰু বে-চৰকাৰী সংস্থাসমূহৰ কৰ্মচাৰী / প্ৰতিনিধি। অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ পৰা পুৰুষ আৰু মহিলা আঠাইভৰে মতামত গ্ৰহণ কৰা হৈছিল। চৰকাৰী আৰু বেচৰকাৰী সংস্থাৰ মুঠ ৮০ গৰাকী পুৰুষ আৰু মহিলা প্ৰতিনিধিৰ সাক্ষাৎকাৰ লোৱা হৈছিল।

পারিবারিক নির্যাতনৰ আৰু কাৰণসমূহ

পারিবারিক নির্যাতনৰ মূল কাৰণ হ'ল নাৰী আৰু পুৰুষৰ মাজত থকা ক্ষমতাৰ অসমতা। এই অসমতাই নাৰীক পুৰুষৰ নিয়ন্ত্ৰণত বাধে। সাংস্কৃতিক প্ৰমূল্য আৰু বিশ্বাসে এনে নির্যাতন দৃঢ় কৰি তোলে আৰু প্রায়ে নাৰী নির্যাতনক সমৰ্থন কৰে। আমাৰ পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজখনে পুৰুষক অধিক ক্ষমতা আৰু সুবিধা দিয়াৰ উপৰি বৈবাহিক সম্পর্ক আৰু পারিবারিক সম্বন্ধৰ ভিতৰত হোৱা নির্যাতনৰ গোচৰবোৰ নাকচ কৰি দিয়ে। সাক্ষাৎকাৰৰ সময়ত মহিলাসকলে উল্লেখ কৰা মতে তেওঁলোকৰ ওপৰত হোৱা নির্যাতনৰ কাৰণসমূহ আছিল এনেধৰণৰ— মদ, আনৰ লগত কৰা সন্দেহ, যৌন সংগম কৰিবলৈ অস্থীকাৰ কৰা, ঘৰৰা কাম-কাজত অৱহেলা কৰিলে, টকা-পইচা বা অন্য বিষয়ত বাদ-বিবাদ কৰিলে ইত্যাদি। কিন্তু নির্যাতনক কেতিয়াও কোনো কাৰণতে মানি ল'ব নোৱাৰি। উল্লিখিত সমূহ নির্যাতনৰ কাৰক মাঝে; এইবোৰক নির্যাতনকাৰীহিঁতে ‘অজুহাত’ হিচাপেও ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে।

এই অধ্যায়নে পৰিয়াল, বিবাহ আৰু ধৰ্মৰ দৰে প্ৰতিষ্ঠানৰ মাজত থকা কিছুমান সামাজিক সমস্যা বাচি উলিয়াইছে। এইবোৰে নাৰী আৰু ছোৱালী নির্যাতনক সমৰ্থন কৰে আৰু এইবোৰ চলি থকাত সহায় কৰে। সেইবাবেই সমাজত জন্মৰেপৰাই মাইকী মানুহৰ স্থান সদায় তলত। জতুৰা ঠাঁচ, খণ্ডোক্য আদিৰোৰ সমাজত মানুহে ক'ব নোৱাৰাকৈয়ে শিকে। মহিলাৰ ক্ষেত্ৰতো একেই ঘটে। এইবোৰে সমাজত নাৰীৰ অবস্থানক বেয়াকৈ প্ৰভাৱিত কৰে। এইবোৰৰ জন্ম হৈছে পিতৃতান্ত্ৰিক ধাৰণা আৰু গভীৰভাৱে সমাজত পোত খাই থকা বৈষম্যমূলক দৃষ্টিভঙ্গীৰপৰা। এই আচৰণবোৰ অতি বিপজ্জনক আৰু ই নাৰীৰ বিৰুদ্ধে লিংগভিত্তিক নির্যাতনক বৈধতা দিয়ে আৰু তাক স্থায়ী কৰি তোলে। এয়া যেন পুৰুষ আৰু ল'বালিকৰ কিছুমান কামলৈ পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজৰ সৰ্বগ্ৰাহ্য সামাজিক সন্মতি। ফলত অনেকেই নির্যাতন কৰে। এনে পৰিস্থিতিত নির্যাতনক বৈধ বুলি ধৰা হয় আৰু ই সকলোতে চলি থাকে। আমাৰ সমাজত পৰিয়ালবিলাকত সৰুৰেপৰাই লিংগ বৈষম্যৰ পাঠ আৰু আচৰণ শিকোৱা হয়। তাৰ ফলত পুৰুষে দমনকাৰী আৰু নিয়ন্ত্ৰণকাৰী ভূমিকা লয় আৰু মহিলা নিৰ্ভৰশীল আৰু সমৰ্পণকাৰী হৈ উঠে। সেয়ে সমাজত নাৰী-পুৰুষৰ স্থান বেলেগ বেলেগ আৰু সমাজে তেওঁলোকে বেলেগ বেলেগ ভূমিকা পালন কৰা আৰু বেলেগ ধৰণে আচৰণ কৰাটোকে বিচাৰে।

এই আচৰণবোৰ বেছিভাগেই পক্ষপাতমূলক বিশ্বাসৰপৰা গঢ় লৈ উঠে। এইবোৰে এটা প্ৰজন্মৰপৰা আন এটা প্ৰজন্মলৈ গৈ মহিলাৰ অবস্থানৰ অৱনতি ঘটাই থাকে। আমাৰ ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ সময়ত আমি সংগ্ৰহ কৰা বিশ্বাস, দৃষ্টিভঙ্গী আৰু আচৰণসমূহ এনেধৰণৰ —

পৰম্পৰাগত বিশ্বাস

- মাইকী মানুহ দুৰ্বল, ভয়াতুৰ আৰু বিচাৰ-বুদ্ধিহীন।
- গিৰীয়েকতকৈ ঘৈণীয়েকৰ স্থান সদায় তলত, কাৰণ পূৰ্বজন্মৰ বহু পাপৰ ফলতহে নাৰী হৈ জন্ম পায়। মাকৰ পাপৰ কাৰণে ছোৱালী জন্ম হয়।
- ল'বা জন্ম দিয়া পুণ্যৰ কাম। মৃতকৰ আঘাৰ স্বৰ্গপ্রাণি হ'বলৈ চিতাত জুই ল'বাইহে দিব পাৰে। ছোৱালীয়ে সেই কাম কৰিব নোৱাৰে।
- মাইকী মানুহে কেৱল পৰচৰ্চা কৰে, সেয়ে সিহাঁত পুৰুষতকৈ তল খাপৰ।
- গিৰীয়েকৰ ঠাই ওপৰত কাৰণে ঘৈণীয়েকে তেওঁকে ‘ভগৱান’ বুলি মানিব লাগে। গিৰীয়েক অবিহনে মাইকী মানুহ দিশাহীন।
- ছোৱালীয়ে বাপেকৰ সম্পত্তি নাপায়, কাৰণ তাত তাইৰ কোনো অধিকাৰ নাই। ছোৱালীৰ বাবে বাপেকৰ ঘৰ কেৱল ‘দুদিনীয়া জিৰণি আৰু খেলা-শূলা কৰা ঘৰ’।
- মাইকী মানুহ অপৰিত্র, সেয়ে কোনো ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানৰ পুৰোহিত আদি হ'ব নোৱাৰে। এই অনুষ্ঠানবোৰে মাইকী মানুহে কি কৰিব ‘পায়’ বা ‘নাপায়’ সেইবোৰ ঠিক কৰে।
- মাইকী মানুহে চুলি কাটিলে গিৰীয়েকৰ আয়ুস টুটে। গিৰীয়েক মৰিলে মাইকী মানুহজনীয়েই দোষী হয়, কাৰণ তাই কৰা ভুলৰ কাৰণেই মানুহজন মৰে।
- গিৰীয়েকক শাসন কৰিবলৈ দিয়াটো মাইকী মানুহৰেই ভুল। তাইৰ নিজৰহে থিৰতা নাই।
- মাইকী মানুহৰ নিজা কোনো পৰিচয় নাই। গিৰীয়েকেই তাইৰ পৰিচয়। তাইৰ কোনো জাত নাই, ধৰ্ম নাই আৰু কোনো ঘৰ নাই। মাইকী মানুহ

ପାନୀର ଦରେ । ଯି ପାତ୍ରରେ ଧୋରା ଯାଯ ତାବେଇ କପ ଲାଗେ ।

- ବିଯା ନୋହୋର ମାଇକ୍ରୀ ମାନୁହର ଆଜ୍ଞାଇ ମୁକ୍ତି ନାପାଯ । ତାଇର ସାତ ପୁରୁଷ ନ୍ୟକଲେ ଯାଯ । ଛୋବାଳୀ ଏଜନୀ ପରିଯାଳର ବୋଜା ହ'ବ ନାଲାଗେ । ସେଇ ତାଇ ବିଯା ହ'ବ ଲାଗେ ।
- ବାଜୀ ତିରୋତା ଦେଖିଲେ ଅମଂଗଳ ହୁଏ । ନିଜର ପାପ କର୍ମର କାବଣେଇ ଏମେ ତିରୋତାଇ ସମ୍ମାନ ଜମ୍ବ ଦିବ ନୋରାବେ । ତାଇ ଜୀବନତ ଅତାଚାର, ନିର୍ଯ୍ୟାତନ ସହ୍ୟ କରିବାଇ ଲାଗିବ, ତେତିଯାହେ ତାଇର ପାପମୁକ୍ତି ଘଟିବ । ଧର୍ମୀୟ ଉତସବତ ଏମେ ତିରୋତାଇ ଭାଗ ଲ'ବ ନୋରାବେ ।
- ସମାଜତ ବିଧରା ଅମଂଗଳୀୟା । ସେଯେ ବାଜନ୍ତରା ଜୀବନତ ସିଇଁତବ ଓପରତ ବର୍ଷ ବାଧା-ନିମେଧ ବଖା ହୁଏ । ନିଜର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର ବାବେ ସିଇଁତ ନିଜେଇ ଦୋଷୀ ।
- ମାଇକ୍ରୀ ମାନୁହେ ବେଛି ପଢ଼ି-ଶୁଣି ଲାଭ ନାଇ, କାବଣ ଚକ-ହାଡ଼ି ଧରିବ ଲାଗିବ । ଶେଷତ ବିଯା କବାଇ ବେଳେଗର ଘରଲୈହେ ଯାବାଗେ । ଛୋବାଳୀ ଏଜନୀର କାବଣେ ଘରରା କାମ-କାଜ ଶିକାଇ ଆଟାଇତକେ ଭାଲ ।

ଖଣ୍ଡବାକ୍ୟ ଆବୁ ଜ୍ଞାନ ଠାଇ

- ଲାଓ ଯିମାନେଇ ଡାଙ୍ଗ ନହାକ କିଯ ସଦାୟ ପାତବ ତଳ ।
- ତିରୀକ ନିଦିବା ଲାଇ, କୁକୁରକ ନିଦିବା ଠାଇ ।
- ତିରୀର ମେଲ, କଲବ ଡେଲ ।
- ତିରୀର ଚୁଟି, ବାଚନୀର ବୁଟି ।
- ତିରୀ ପାଲେ ଗିରୀ ।
- ତିରୀ ସଦାୟ ମୁନିହର ତଳତ ।
- ଛୋବାଳୀ ଭବିବ ଜୋତା । (ଡେକା ଲ'ବର ମାଜତ ପ୍ରଚଲିତ କୌତୁକ— ଚେଣେଲ ଛିଗିଲେ ନତୁନ ଏଯୋବ ସଲାଇ ଲୋରାବ ଦରେଇ ପ୍ରେମିକା ବା ପଢ଼ୀ ସଲାଇ ଲ'ବ ପାରି)
- କୁରିତେ ବୁଟି/ପୁରୁଷର ଓପରତ ମାତ ମାଟିବ ନାପାଯ ।
- ମାଇକ୍ରୀ ମାନୁହ ପରିଯାଳର କାବଣେ ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଦରେ ହ'ବ ଲାଗେ । ତେଓଁ ହ'ବ ଲାଗେ ଶାନ୍ତ, ମିଳି ଚଲିବ ପରା ଆବୁ ନାହିଁ ।
- ଜୋତା ଯିମାନେଇ ଦାମୀ ନହାକ କିଯ ଇ ସଦାୟ ଭବିବ ତଳତ । (ତେନେକେ ମହିଳା/ସଦାୟ ପୁରୁଷର ତଳତ ।)
- ତିରୀ ମାଟିବ ବେବା, ଏକ ଘୋଚା ମାବିଲେ ସବି ପରା ।
- ମହିଳା ଆକଶୀଲତା ନାଇବା ବସୁମଳା ।
- ପୁରୁଷର କଥା ଶିଲବ ହୁଟା ।
- ପଢ଼ୀ ପୁରୁଷର ଭବିବ ଧୂଳି ।
- ଆଁଠୁରାବ ମହ, ମାରିବ ଲାଗିବ । (ମାଇକ୍ରୀ ମାନୁହ ଯେନ ଆଁଠୁରାବ ତଳବ ମହ, ହୟ ମାରିବ ଲାଗିବ, ନହୟ ଖେଦିବ ଲାଗିବ ।)

ପରମ୍ପରା ଆବୁ ନୀତି-ନିୟମମୂହ

- ସକାମ-ନିକାମ ଆବୁ ବିଯାତ ବିଧରାଇ ଭାଗ ଲ'ବ ନୋରାବେ । ସିଇଁତ ଅଶ୍ଵଚି, ଅମଂଗଳୀୟା । ଗାଁବର ପୁରୁଷେ ବିଧରାକ ଭୋଗର ଆବୁ ଉପହାସର ବଞ୍ଚି ଭାବେ ।
- ନାମଘରର କୀର୍ତ୍ତନ ପୁଥି ବିଧରାଇ ଚୁବ ନୋରାବେ । ତେଓଁଲୋକେ ଜ୍ୟୋତିଜନ ବା ଅନ୍ୟ କୋନୋ ପୁରୁଷର ସମାନେ ବହିବ ନୋରାବେ ।
- ବିଯାର ସମୟତ ଛୋବାଳୀ ଏଜନୀକ ଡାଙ୍ଗରକ ମାନି ଚଲିବଲେ ଆବୁ ବିଶେଷକେ ତାଇର ଶହ୍ରର ଘରର ନୀତି-ନିୟମବୋବ ମାନି ଚଲିବଲେ ଶିକୋରା ହୁଏ ।
- ଛୋବାଳୀ ଏଜନୀଯେ ନିଜର ଜୀବନ-ସଂଗୀ ନିଜେ ବାଚି ଲ'ବ ନୋରାବେ । ପରିଯାଳେ ଏଇକ୍ଷେତ୍ରର ଯି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଲ'ବ ତାକେ ମାନିବଲେ ତାଇ ବାଧ୍ୟ ।
- ବିବାହିତା ମହିଳାଇ ପରିଯାଳର ଜ୍ୟୋତିସକଳର ଆଗତ ଓରଣ ଲ'ବ ଲାଗେ ।
- ବୋବାରୀଯେ ଚକୀତ ବହା ନିମେଧ । ପରିଯାଳର ମାନୁହର ଆଗତ ତାଇ ମୁଢା ବା ମାଟିତ ବହିବ ଲାଗେ ।
- ଗିରୀଯେକ, ଶହ୍ର-ଶାହ ଆବୁ ପରିଯାଳର ଅନ୍ୟ ଜୋଷ ସଦ୍ସୟାଇ ଖାଇ ଉଠାବ ପାରୁତହେ ମାଇକ୍ରୀ ମାନୁହେ ଖାବ ପାରେ । ଆନ କିନ୍ତୁମାନ ପରିଯାଳତ ଏମେ ନିୟମ ନାଥାକିଲେଓ, ମାଇକ୍ରୀ ମାନୁହେ ପୁରୁଷର ଲଗତ ଏକେଲଗେ ବହି ଖାବ ନୋରାବେ ।

- চেঙেল পিঞ্জি মাইকী মানুহে ৰান্ধিব নোৱাৰে নাইবা পাকঘৰত সোমাবও নোৱাৰে।
- কিছুমান সমাজত মাইকী মানুহে পুৰাই সূৰ্য দেৱতাক পূজা কৰিব লাগে। তেনে নকৰিলে শাস্তি হিচাপে গোটেই দিন লঘোণে থাকিব লগা হয়।
- চুলি মেলি ৰাখিলে, জ্যেষ্ঠজনৰ ছাঁ গচকিলে বা দেওৰেকৰ বাবে বখা ঠাইত বহিলে সেই মাইকী মানুহগবাকীক তিবন্ধাৰ কৰা হয়।
- নজনাকৈ কেনেবাকৈ বৰজনাকক চুলে মাইকী মানুহজনী চুবা হয়। তেওঁ শুন্দ হ'বলৈ লঘোণে থাকিব লাগে আৰু ক্ষমা বিচাৰি তামোল-পাণ আগবঢ়াব লাগে।
- গিৰীয়েকৰ ককায়েক বা সম্পকীয় মতা মানুহৰ আগত মাইকী মানুহে চাইকেল চলাব নোৱাৰে। যদি চলায় তেওঁলোকক দেখিলে চাইকেলৰপৰা নামিব লাগিব।
- পুৱা শুই উঠিয়েই মাইকী মানুহে গা ধোৱাটো বাধ্যতামূলক। কিন্তু মতা মানুহৰ বাবে তেনে কোনো নিয়ম নাই।
- পায়খানাৰপৰা আহি গা নোধোৱালৈকে মাইকী মানুহৰ হাতেৰে পানী বা অন্য খাদ্য প্ৰহণ কৰা নহয়।
- মাহেকীয়া হোৱাৰ সময়ত মাইকী মানুহে মাটিত শুব লাগে আৰু সকাম-নিকাম বা পূজাত ভাগ ল'ব নোৱাৰে। তেওঁলোকে পাকঘৰত সোমাব নোৱাৰে আৰু ভাত বান্ধিবও নোৱাৰে। কিছুমান পৰিয়ালত এনেকি ঘৰৰ একো বস্তু চুব নোৱাৰে। এহ সময়ত ছোৱালীবিলাককো ঘৰৰ বাহিৰলে, যেনে— বজাৰ, স্কুল আদিলৈ যাবলৈ দিয়া নহয়।
- অবিবাহিতা ছোৱালীয়ে ঘৰলৈ দুৰ্ভাগ্য কঢ়িয়াই আনে। সিহঁত পৰিয়ালৰ বাবে বোজা। সমাজৰ আনসকলৰ সৈতে সমান ঠাই দিয়াৰ বাবে তেওঁলোকক বৃন্দ বয়সত কেতিয়াৰা গছৰ সৈতে বিয়া পাতি দিয়া হয়। তেওঁলোকক কেতিয়াও কোনো বিয়াত কইনা সজোৱা আদি কাম কৰিবলৈ দিয়া নহয়। বিবাহ বিচ্ছেদ হোৱা মহিলা বা বিধৰাৰ ক্ষেত্ৰতো নিয়ম একেটাই।
- মাইকী মানুহৰ ঠাই ঘৰৰ ভিতৰত। বাজুৰো ঠাইত ঘূৰি ফুৰাসকলৰ চৰিত্ৰ বেয়া।
- মাইকী মানুহে হাল বাব নোৱাৰে, কাৰণ তেওঁলোক দুৰ্বল আৰু দুৰ্গীয়া।
- মতা মানুহে ঘৈণীয়েকক মাৰিব পাৰে, কিন্তু মাইকী মানুহে গিৰীয়েকক মাৰিলে সেয়া সমাজত প্ৰহণযোগ্য নহয়।
- মতা মানুহৰ এজনীতকৈ বেছি ঘৈণীয়েক থাকিলে বা অন্য তিৰোতাৰ সৈতে সম্পর্ক থাকিলে সমাজে মানি লয়, কিন্তু মাইকী মানুহে এনে কৰিব নোৱাৰে।
- মুছলমান সমাজৰ পদাৰ্থ প্ৰথাই মহিলাক মছজিদলৈ গৈ প্ৰার্থনা কৰিবলৈ অনুমতি নিদিয়ে।
- গাঁও সমিতি বা অন্য অনুষ্ঠানত মহিলাৰ মতামতক গুৰুত্ব দিয়া নহয়। সমাজে মহিলাৰ মতামতৰ কোনো মূল্য নিদিয়ে। যিসকল মহিলাই মাত মাতে তেওঁলোকক ‘মতা’ আখ্যা দিয়া হয়।

এনে ধৰণৰ পৰম্পৰাগত অন্ধবিশ্বাস সমাজত গভীৰভাৱে প্ৰোথিত। এইসমূহ সংস্কাৰে মহিলাৰ চলন-ফুৰণ আৰু যৌন আচৰণ নিয়ন্ত্ৰণ কৰে আৰু নাৰীৰ অধিকাৰৰ মৰ্যাদা হানি কৰে। নাৰীক সংস্কৃতি বক্ষাকাৰী বুলি ধৰা হয়। সেয়ে বৈষম্যমূলক আৰু অনিষ্টকাৰী নীতি-নিয়মেৰে সমাজে নিজৰ পৰম্পৰা আৰু মৰ্যাদা জীয়াই ৰাখিব খোজে। পৰিয়ালবিলাকে গোড়া নীতি-নিয়ম আৰু গতানুগতিক মনোভাৱ পোষণ কৰে। ফলত এইবিলাকে নাৰীক দমন কৰি ৰাখে আৰু তেওঁলোকৰ উন্নতিত বাধাৰ সৃষ্টি কৰে। আনকি মহিলা এগৰাকীয়ে শাস্তি আৰু সন্মানসহকাৰে সাধাৰণ জীৱন এটা যাপন কৰাতো ই অন্তৰায় হৈ পৰে।

মহিলাসকলে সন্মুখীন হোৱা নির্যাতনৰ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰ : অধ্যয়নৰ ফলাফল

এই অধ্যয়নত পাৰিবাৰিক সম্পর্কত মহিলাই ভোগা বিভিন্ন ধৰণৰ নির্যাতনৰ বিবৰণ আছে। আলোচিত নির্যাতন / উৎপীড়নৰ ক্ষেত্ৰ আৰু ধৰণসমূহ পাৰিবাৰিক নির্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনখনৰপৰা অভিযোজিত কৰা হৈছে। এই আইনখনৰ মাত্ৰে নির্যাতন / উৎপীড়নবোৰ হৈছে, শাৰীৰিক নির্যাতন, যৌন উৎপীড়ন, মৌখিক আৰু আৱেগিক নির্যাতন, আৰ্থিক নির্যাতন আৰু ঘোৱুক সম্পন্নীয় নির্যাতন। আমি কথা পতা মহিলাসকলে তেওঁলোকৰ জীৱনত সদায় ঘটা অভিজ্ঞতাবোৰ আমাক কৈছিল। আগতে ঘটি যোৱা কিছুমান ভয়ংকৰ ঘটনা তেওঁলোকে তেতিয়াও পাহাৰিৰ পৰা নাছিল। সেই ঘটনাবোৰ কথাও তেওঁলোকে আমাৰ আগত কৈছিল। এইখনিতে উল্লেখ কৰিব খোজা শুল্কপূৰ্ণ কথাটো হ'ল এক বুজনসংখ্যক মহিলা কেৱল একেধৰণৰ নির্যাতনৰেই সন্মুখীন হোৱা নাছিল বৰং তেওঁলোক বিভিন্ন ধৰণৰ নির্যাতনৰ বলি হৈছিল। নির্যাতনকাৰীসকলৰ ভিতৰত আছিল মহিলাগৰাকীৰ গিবীয়েক, মাক-দেউতাক, ভায়েক-ককায়েক, শাহ-শহুৰ আৰু নিজৰ আৰু স্বামীৰ পৰিয়ালৰ লগতে অন্যান্য দূৰ সম্পৰ্কীয় মানুহ।

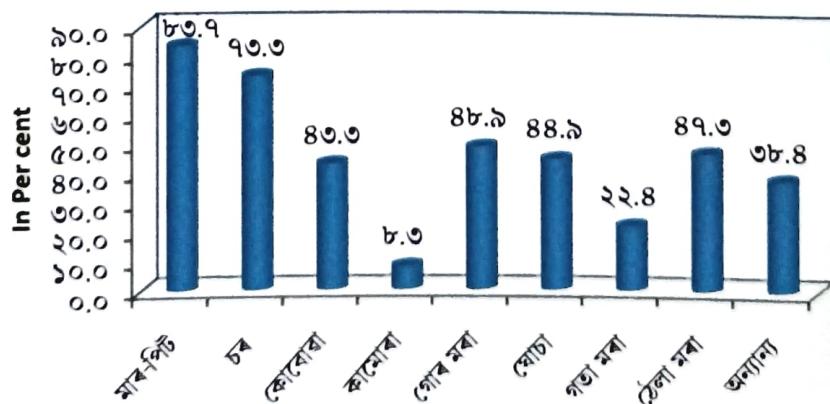
অসমত মহিলাসকলে সন্মুখীন হোৱা নির্যাতনৰ বিষয়ে গভীৰভাৱে আলোচনা কৰাৰ আগেয়ে আমি ইয়াতে কৈ থওঁ যে পাৰিবাৰিক নির্যাতনৰ বিষয়সমূহৰ মাত্ৰা আৰু গভীৰতা অধিক স্পষ্টকৈ দেখুৱাবলৈ তথ্য আৰু কেইবাখনো তালিকা ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। কিন্তু মহিলাসকলে ভোগ কৰা সেই অমানবীয় হৃদয় বিদাৰক ঘটনাবোৰ ভয়াৰহতা কোনো তালিকাই কেতিয়াও প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰে।

বিভিন্নধৰণৰ নির্যাতনৰ জিলাভিত্তিক তথ্যসমূহ একেলগে দিয়া হ'ল যাতে মহিলাই সন্মুখীন হোৱা নির্যাতনৰ ধৰণ আৰু নিৰ্দৰ্শনৰ এক স্পষ্ট ছবি পোৱা যায়।

(ক) শাৰীৰিক নির্যাতন

শাৰীৰিক নির্যাতন’ৰ অৰ্থ হ'ল যিকোনোধৰণৰ কাম বা আচৰণ যিয়ে শৰীৰক কষ্ট দিয়ে, ক্ষতি কৰে, নাইবা জীৱন, শৰীৰৰ অংগ বা স্বাস্থ্যে বিপদ কঢ়িয়াই আনে নাইবা পীড়িতজনৰ স্বাস্থ্য আৰু বিকাশ দুৰ্বল কৰি তোলে। পাৰিবাৰিক নির্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনে (২০০৫) দিয়া সংজ্ঞা মতে শাৰীৰিক নির্যাতনে শাৰীৰিক আক্ৰমণ, ডাবি-ধমকি আৰু অপৰাধমূলক শক্তি প্ৰয়োগকো সামৰি লয়। দৈনন্দিন জীৱনত মহিলাই সততে ভোগ কৰা নির্যাতনবোৰ এটা হ'ল শাৰীৰিক নির্যাতন। সাক্ষাৎকাৰৰ সময়ত মহিলাসকলৰ বেছিভাগেই গিবীয়েক, মাক-দেউতাক, শাহ-শাহ আৰু পৰিয়ালৰ অন্য সদস্যৰপৰা শাৰীৰিক নির্যাতন পোৱাৰ কথা কৈছিল। বহুতেই সেয়া তেওঁলোকৰ নিয়তি বুলি মানি লৈছিল।

মহিলাসকলে সন্মুখীন হোৱা শাৰীৰিক নির্যাতন

তলৰ তালিকাখনত উত্তৰদাতাসকলে ভোগ কৰা বিভিন্নধৰণৰ শাৰীৰিক নিৰ্যাতন / অত্যাচাৰ উল্লেখ কৰা হৈছে। হাত, ভৰি, লাঠী, আঁঠুৱা মাৰি, নাঙল, বাঢ়নী, জোতা, চকী, কাঁহী-বাটি, দা, কুঠাৰ, লোহাৰ বড় আৰু যিকোনো চোকা বস্তু— এই আটাইবোৰ তেওঁলোকক মাৰিবলৈ বা আঘাত কৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। মহিলাসকলে কোৱা মতে নিৰ্যাতনবিলাকৰ ভিতৰত মাৰ-পিট আছিল আটাইতকৈ বেছি (৮৩.৭%), তাৰপিছত ক্ৰমান্বয়ে আছিল চৰ (৭৩.৩%), গোৰ (৪৮.৯%), ঠেলা মৰা (৪৭.৩%), ঘোঢা (৪৮.৯%) আৰু কোবোৰা (৪৩.৩%)।

‘মোৰ স্বামীয়ে যি বস্তু পায় তাৰে মাৰি দিয়ে। তেওঁ মোক লোহাৰ বড়, লাঠী, পিবা ইত্যাদিবে মাৰিছিল। ডিঙিত চেপা মাৰে, কাষত ধৰি টালে। এবাৰ মুখত ছাই ভৰাই নাক বঞ্চ কৰি দিছিল।’

উত্তৰদাতা, ৪৫ বছৰ, যোৰহাট, কৃষক, বিবাহিতা, চাৰি সন্তানৰ মাতৃ।

এক বৃহৎসংখ্যাক মহিলাই (৩৮.৪%) উল্লেখ ধৰণৰ অত্যাচাৰৰ সম্মুখীন হোৱাৰ কথা প্ৰকাশ কৰিছে। যেনে— চুলিত ধৰি চোঁচৰাই নিয়া, দা লৈ খেদি অহা, গছত বাঞ্চি বখা, গাত কেৰাচিন, উতলা পানী বা গৰম তেল ঢালি দিয়া, ডিঙি চেপি ধৰা, চুলি খুৰাই দিয়া ইত্যাদি।

‘মই এজমা বোগী। মোৰ যেতিয়া উশাহ লোৱাত অসুবিধা হয় তেতিয়া মোৰ স্বামীয়ে মোৰ মুখত গাৰভে হেঁচা মাৰি ধৰিছিল।’

উত্তৰদাতা, ৩৮ বছৰ, শোণিতপুৰ, শিক্ষয়িত্বী, বিবাহিতা।

‘মোৰ স্বামীয়ে এবাৰ মোৰ গাত কেৰাচিন ঢালি গোটেই কোঠাটোতে চোঁচৰাই লৈ ফুৰিছিল। ভাগ্যতমে সম্পূৰ্ণকপে জুলি যোৱাৰপৰা মই বাচিলোঁ। বৰ্তমানেও চিকিৎসা কৰি আছোঁ।’

উত্তৰদাতা, ২২ বছৰ, শিৰসাগৰ, গৃহিণী, পৃথকে থাকে।

কিছুমান ক্ষেত্ৰত বল প্ৰয়োগ ইমানেই বেছিকে কৰা হৈছিল যে ই মহিলাকেইগৰাকীৰ জীৱনত অপূৰণীয় ক্ষতিসাধন কৰিছিল। পৰিয়ালৰ লোকৰ এই বৰ্বৰ নিৰ্যাতনত কেইগৰাকীমান মহিলাৰ গৰ্ভপাতো হৈছিল আৰু কেইগৰাকীমানৰ শৰীৰৰ অংগ বিকল হৈ পৰিছিল।

‘মোৰ স্বামীয়ে মোক খুব অত্যাচাৰ কৰিছিল। লোহাৰ বড়, দা আদিবে আঘাত কৰিছিল। চুলিত ধৰি চোঁচৰাই নিয়ে, গাৰ কাপোৰ-কানি টানি ফালে। ডিঙিত চিপি দিবলৈ বিচাৰে। অত্যাচাৰত দুবাৰ গৰ্ভতে কেঁচুৱাৰ মৃত্যু হৈছে। তাৰপাছত আৰু সন্তান জন্ম দিয়াৰ ক্ষমতা মই হেৰুৱাই পেলালোঁ।’

উত্তৰদাতা, ৩১ বছৰ, যোৰহাট, গৃহিণী, বিচ্ছেদিত।

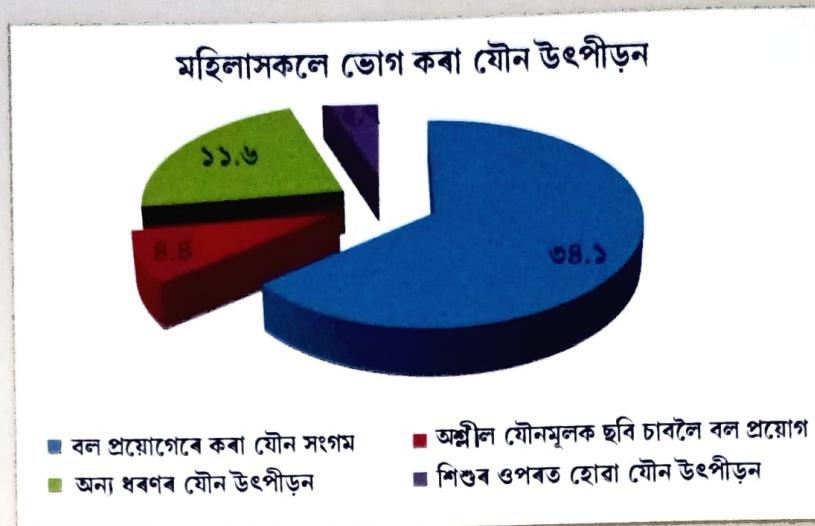
কিছুমান মহিলাই কোৱামতে তেওঁলোকৰ ওপৰত হোৱা পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ প্ৰভাৱ তেওঁলোকৰ সন্তানৰ ওপৰতো পৰিছিল। গিৰীয়েকবোৰে মাৰ-পিট কৰাৰ সময়ত তেওঁলোকৰ ল'ৰা-ছোৱালীবোৰ আছিল নীৰিৰ সাক্ষী। কেতিয়াবা সিহতে বাধা দিবলৈও চেষ্টা কৰিছিল। সেই সময়ত ল'ৰা-ছোৱালীবোৰে নিৰ্যাতনকাৰীৰ ৰোষ বা নিষ্ঠুৰতাৰ বলি হৈছিল। শাৰীৰিকভাৱে অক্ষম কেইগৰাকীমানৰ কথা মতে তেওঁলোকৰ অক্ষমতাক কোনোও সমবেদনাৰে চোৱা নাছিল, বৰং তাৰেই অচিলাত তেওঁলোকৰ ওপৰত নিয়মীয়াভাৱে নিৰ্যাতন চলিছিল।

‘মোৰ স্বামীয়ে এডাল লাঠীৰে মোক মৰিয়াইছিল, ডিঙিত চেপি উশাহ ল'ব নোৱাৰা কৰিছিল। তেওঁ ইটাবে খুন্দিয়াই মোৰ ভৰি দুটা ভাঙ্গি পেলাইছিল। মই বোৱা হোৱাৰ কাৰণে একোৱেই ক'ব পৰা নাছিলোঁ।’

উত্তৰদাতা, ৬০ বছৰ, শোণিতপুৰ, গৃহিণী, বিধবা, বোৱা।

(খ) যৌন উৎপীড়ন

পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইন (২০০৫) অনুসৰি ‘যৌন উৎপীড়ন’ হ'ল— মহিলাৰ মৰ্যাদাক অপমান কৰা, হাস কৰা বা হানি কৰা যিকোনো ধৰণৰ যৌনমূলক আচৰণ। বিবাহক ভাৰতীয় সমাজত ‘অতি পৰিত্ব’ স্থান দিয়া হয়। এই দেশত নাৰীৰ শৰীৰক পৰিয়াল আৰু সমাজৰ ‘সন্মানৰ বস্তু’ হিচাপে গণ্য কৰা হয়। গতিকে নাৰীৰ ইচ্ছা বা পছন্দ, মতামত আৰু সিদ্ধান্তৰ কোনো প্ৰশংসন নুঠে। বিয়াৰ পাছত নাৰীৰ যৌনতাক নিয়ন্ত্ৰণত বাখিবলৈ পুৰুষ এজনৰ ক্ষমতা আৰু বিশেষ অধিকাৰ থাকে বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। এনেকুৱা আধিপত্যবাদী বিশ্বাসৰ বাবে যৌন বা যৌনতা সম্পর্কীয় কথাবোৰ ঢাক থাই থাকে। আৰু সেয়ে পাৰিবাৰিক সম্পর্কৰ ভিতৰত ঘটা যৌন নিৰ্যাতন বা যৌন অত্যাচাৰৰ ঘটনাবোৰ নিষিদ্ধ বিষয় বুলি ধৰা হয় আৰু উপেক্ষা কৰা হয়।

বিভিন্ন ধরণৰ যৌন উৎপীড়নৰ ভিতৰত ওপৰৰ তালিকাখনে দেখুওৱা মতে বল প্রয়োগেৰে কৰা যৌন সংগমৰ ঘটনাই আটাইতকৈ বেছি (38.1%)। তাৰপাছতে আছে অন্য ধৰণৰ যৌন উৎপীড়ন (11.6%)। সেইৰোৰ ভিতৰত হ'ল— কাপোৰ-কানি খুলি দিয়া, যৌনাংগত জোৰকৈ অন্য বস্তু সুমুৰাই দিয়া। ইয়াৰ পাছত ঠাই পাইছে অশ্লীল যৌনমূলক ছবি চাবলৈ বল প্রয়োগ (8.8%) আৰু শিশুৰ ওপৰত যৌন উৎপীড়ন (2.7%)।

মাকৰ আৰু স্বামীৰ পৰিয়াল দুয়োটাতে বল প্রয়োগেৰে কৰা যৌন সংগমৰ ঘটনা ঘটে। এই নিৰ্যাতন কৰে পৰিয়ালৰ বিভিন্ন পুৰুষে। নিজৰ জীৱনৰ এই গোপন কথাবোৰ আমাৰ আগত কোৱাৰ লগতে তেওঁলোকে আৰু কৈছিল যে নিজৰ ঘনিষ্ঠ সংগীৰ সৈতে সংগমত মত নিদিলে তেওঁলোকৰ শৰীৰৰ অবস্থা ভয়ানক কৰা হৈছিল। বহুদিন ধৰি যৌন নিৰ্যাতন ভুগি থকা বল মহিলাই কৈছিল সংগমত অসন্তুষ্ট হ'লে তেওঁলোক পাশৱিক শৰীৰিক নিৰ্যাতন, মৌখিক অত্যাচাৰ আৰু আৱেগিক নিৰ্যাতনৰ বলি হৈছিল।

‘মোৰ স্বামীয়ে জোতাৰে মোৰ মূৰত কোৱায়। দুয়ো হাত বছীৰে বাঞ্ছি জধে-মধে মাৰে। মোৰ কাপোৰত ধৰি শোৱনি কোঠালে চেঁচবাই লৈ যায়। মই সংগম কৰিব নুখুজিলে কেইবাবাৰো তেওঁ মোৰ গাত মুতি দিছে। এই অত্যাচাৰ সহিব নোৱাৰি মই দুবাৰ মৰিবলৈ ওলাইছিলোঁ, কিন্তু নোৱাৰিলোঁ।’

উত্তৰবদাতা, ৪৫ বছৰ, যোৰহাট, দিন মজুৰ, পৃথকে থাকে।

শেহতীয়াভাৱে ম'বাইল ফোনৰ জৰিয়তে কামোত্তেজক সামগ্ৰীবোৰৰ বিষয়ে জনাৰ পিছত সেয়া এতিয়া নাৰী নিৰ্যাতনৰ অন্য এটা উপাদান হৈ পৰিছে। নিৰ্যাতনকাৰীইতে জোৰজৰবদন্তি মহিলাসকলক অশ্লীল যৌনমূলক ছবি চাবলৈ বাধ্য কৰাৰ উপৰি তেনে আচলণ কৰিবলৈ তেওঁলোকক বাধ্য কৰে। উত্তৰবদাতাসকলে আমাক কৈছিল যে তেওঁলোকক অশ্লীল যৌনমূলক ছবি চাবলৈ জোৰ কৰা হৈছিল আৰু তাৰপাছত অপমানজনকৰণত যৌনকাৰ্য কৰিবলৈও বাধ্য কৈছিল। কিন্তু মুন্দু মহিলাই আমাক কোৱামতে যৌন সংগমৰ সময়ত বল প্রয়োগেৰে কৰা বিভিন্ন সামগ্ৰীৰ বাৰহাৰ আৰু উদ্ভৃত উপায়েৰে কৰা যৌন নিৰ্যাতনৰ পাছত তেওঁলোকৰ নিজৰে প্রতি ঘৃণা ওপজিছিল।

মহিলাই ভোগ কৰা যৌন উৎপীড়নৰ এই বিভিন্ন কপবোৰৰ উপৰি এই অধ্যয়নত এই উৎপীড়ন সংঘটিত হোৱা পৰিৱেশৰ কথাও বিচাৰ কৰা হৈছে। আনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতা, অসহায়তা আৰু নিজা পৰিচয়ৰ অভাৱৰ ফলত মহিলাসকল সহজে নিৰ্যাতনৰ চিকাৰ হয় আৰু ই আৰু বেছি নিপীড়ন আৰু যৌন উৎপীড়ন সংঘটিত কৰাত সহায় কৰে।

‘সুবিধা পালেই মোৰ দেওৰে মোক চুমা থায়। অকলে পালে সি মোক তাৰ যৌনাংগটো দেখুৱায় আৰু মোৰ বুকুত থাপ মাৰি দিয়ে। মোৰ স্বামীৰ মৃত্যুৰ বাবে মোৰ শাহ-শহুৰে মোকেই দোষ দিয়ে। তেওঁলোকে ভাবে মই মোৰ দেওৰৰ লগত অবৈধ সম্পর্ক বাখিছোঁ। কিন্তু আচল কথাটো হ'ল সি মোক বিয়া কৰাৰ খোজে আৰু মই মাস্তি নোহোৱাৰ বাবে সি জোৰকৈ মোৰ লগত যৌন সংগম কৰে। সি মোক মাৰ-পিটো কৰে।’

উত্তৰবদাতা, ৩৮ বছৰ, গোলাঘাট, গুহাঙী, বিধুৱা।

স্বামী বা পৰিয়ালৰ অন্য সদস্যাই সংঘটিত কৰা যৌন নিৰ্যাতনৰ ঘটনাৰ উপৰি আমি কিন্তু মুন্দু এনে ঘটনা শুনিছিলোঁ য'ত নিপীড়িতা মহিলাসকলে তেওঁলোকৰ ‘বৰ্ক্কাকাৰী’ আৰু ‘চোৱা-চিতা কৰোঁতা’ বুলি ভবা পৰিয়ালৰ ওচৰ সম্পৰ্কীয় লোক জড়িত হৈ আছিল।

‘মোৰ নিজৰে সকল ভাইটীয়ে মোৰ সৈতে বলেৰে যৌন সম্পৰ্ক কৰি মোক গৰ্ভৰতী কৰিবলৈ। পাছত গৰ্ভপাত কৰোৱা হ'ল। এতিয়া মোৰ পৰিয়ালক সমাজে এঘৰীয়া কৰি থৈছে।’

উত্তৰবদাতা, ১৯ বছৰ, ওদালগুৰি, গুহাঙী, অবিবাহিতা।

শারীরিকভাবে অক্ষম কিছুমান মহিলার বাবে নির্যাতন জীবন-যাপনের অংগ হৈ পরিষে। আমাৰ অধ্যয়নত এই কথা প্ৰকাশ পাইছে। ভয়, কলংক, লাজ আৰু আনন্দ ও গুৰুত নিৰ্ভৰশীল হৈ থাকিব লগা হোৱাৰ বাবে তেওঁলোকে ইয়াৰ বিকল্পে একোবেই কৰিব নোৱাৰে।

‘মই গংগু কাৰণে মোৰ দেউতাই মোক নানা ধৰণৰ অত্যাচাৰ কৰে। খৰচ-পাতি একো নিদিয়ে। তদুপৰি তেওঁ মোৰ লগত জোৰকৈ ঘৈন সম্পর্ক কৰিব ঘোজে। মানুহে কিবা ক বুলি ভয়তে মই কাকো একো কোৱা নাই।’

উত্তৰদাতা, ১৯ বছৰ, দৰং, অবিবাহিতা, ঘোজ কাঢ়িব নোৱাৰে।

(গ) মৌখিক আৰু আৱেগিক নিৰ্যাতন

পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইন (২০০৫) অনুসৰি মৌখিক আৰু আৱেগিক নিৰ্যাতন হ'ল—

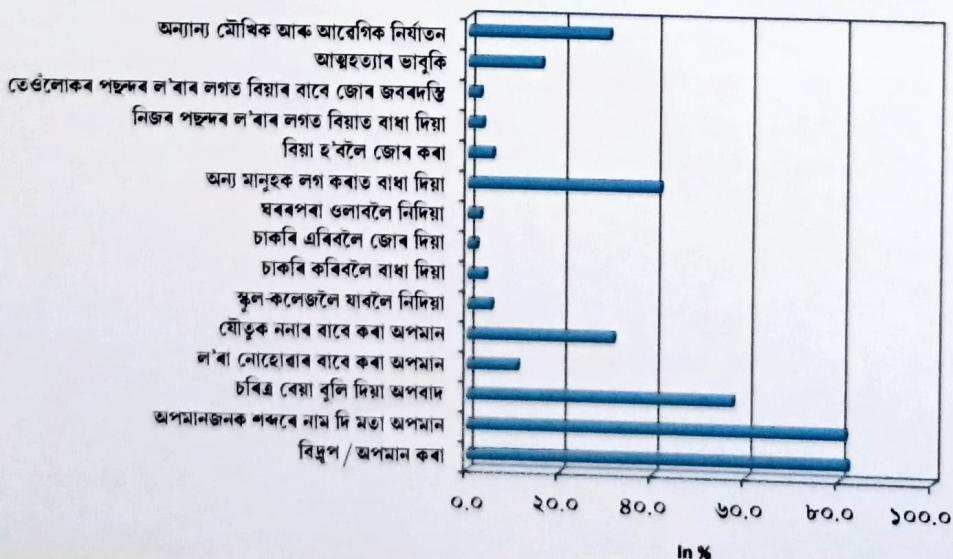
- অপমান, গালি-গালাজ, সন্তান জন্ম দিব নোৱাৰ বা ল'ৰা সন্তান জন্ম দিব নোৱাৰ বাবে মৰ্যাদা হানিকৰ মন্দ্য;
- শারীৰিক আঘাতৰ বাবে বাবে বাবে ভয় দেখুওৱা।

মৌখিক বা আৱেগিক নিৰ্যাতনক নিৰ্যাতিতা মহিলাসকলে বা সমাজে প্ৰায় উপেক্ষা কৰে আৰু শুক্ৰত নিদিয়ে। এনে অত্যাচাৰৰ গভীৰতা আৰু প্ৰভাৱ জুখিবলৈ কোনো নিৰ্ভৰযোগ্য তথ্য বা লিখিত দলিল নাই। এনে ধৰণৰ নিৰ্যাতনে কৰ্তৃপক্ষৰপৰাও যথেষ্ট শুক্ৰত নাপায়, কাৰণ সেয়া সঁচা বুলি ক বলৈ প্ৰয়োজনীয় প্ৰমাণ নাথাকে। এনে নিৰ্যাতনৰ প্ৰভাৱ খুব গভীৰ আৰু চিৰস্থায়ী। ইয়াৰ ফল খুব ভয়ানক হ'বও পাৰে।

আমি সাক্ষাৎ লোৱা মহিলাসকলে কৈছিল অপমান (৮১.৮%) আৰু অপমানজনক শব্দৰে নাম ধৰি মতা (৮১.৩%) তেওঁলোকৰ দৈনন্দিন জীবনৰ অংশ। প্ৰত্যেকটো বাক্যৰ পিছতে তেওঁলোকৰ নামৰ আগত বা পাছত এই অপমানজনক শব্দৰোৱা ব্যৱহাৰ কৰা হয়। সমানে শুক্ৰপূৰ্ণ অন্যধৰণৰ মৌখিক আৰু আৱেগিক নিৰ্যাতনসমূহ হ'ল— মহিলাৰ চৰিত্ৰ হলন (৫৭.২%), আন মানুহক লগ কৰাত বাধা আৰোপ (৪১.৪%), আৰু মৌতুক ন্঳াৰ বাবে কৰা অপমান (৩১.৫%)।

এই কথা উল্লেখযোগ্য যে শারীৰিক নিৰ্যাতন, ঘৈন নিৰ্যাতন অথবা আৰ্থিক নিৰ্যাতনৰ সৈতে মৌখিক আৰু আৱেগিক নিৰ্যাতনো একেলগেই থাকে। মহিলাসকলৰ মতে অপমান কৰিবলৈ বা তেওঁলোকক হেয় কৰিবলৈ বিভিন্ন নামেৰে মাতিবলৈ নিৰ্যাতনকাৰীহাঁতে অসংখ্য কাৰণ উলিয়াই লয়, যেনে— ৰঙ্গা খাদ্যত নিমখ কম হোৱা বাবে, কেঁকোৱা চুলিৰ বাবে, সন্ধিয়াৰ পাছত ঘৰ সোমালে— এনেকুৰা যিকোনো সামান্য কাৰণৰ বাবেই তেওঁলোকক অপমান কৰা হয়।

মহিলাসকলে ভোগ কৰা মৌখিক আৰু আৱেগিক নিৰ্যাতন

‘মই সদায় মানসিক অত্যাচাৰ ভোগ কৰোঁ। কাৰণ মোৰ চুলি কেঁকোৰা আৰু ভৰি এখন বেয়। মোৰ পৰিয়ালে মোক কুলক্ষণী বুলি কয়। মোক পৰিয়ালৰ আন পুৰুষৰ সৈতে কথা পাতিবলৈও নিদিয়ে। বেলেগ ছোৱালী বিয়া কৰাৰ বুলি মোৰ স্বামীয়ে মোক ভাবুকি দিয়ে।’

উত্তৰদাতা, ২২ বছৰ, গোলাঘাট, গৃহিণী, বিবাহিতা।

‘মোক মোৰ বৰদেউভাই ধৰণ কৰিছিল। মই নায় নাপালোঁ। তাৰ পৰিৱৰ্তে মোৰ পৰিয়ালে ঘটনাটোৰ কাৰণে মোকহে দোষ দিলে। সিহঁতে সদায় মোৰ চৰিত্ৰ বেয়া বুলি গালি পাৰে। সিহঁতে প্ৰায়ে মোক বেশ্যা বুলি কয় আৰু বেণী, নটি, নিলাজী আদি বেয়া বেয়া শব্দ ব্যৱহাৰ কৰে। পৰিয়ালৰ বাহিৰ কাৰো লগতে কথা পাতিবলৈও নিদিয়ে।’

উত্তৰদাতা, ১৯ বছৰ, দৰং, অবিবাহিতা।

কৰ্মৰত মহিলাই পোৱা নিৰ্যাতনসমূহৰ ভিতৰত এটা হ'ল তেওঁলোকৰ চৰিত্ৰ হনন। এই ধৰণৰ মৌখিক নিৰ্যাতনে গভীৰ মানসিক যাতনাৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে। ই কেৰল অপমানজনকেই নহয়, ই মহিলা এগৰাকীৰ আত্মবিশ্বাসো কমাই আনে।

‘মই এগৰাকী অংগনৱাড়ী কৰোঁ। মোৰ স্বামীৰপৰা মই অসহনীয় মানসিক নিৰ্যাতন ভোগ কৰিছোঁ। তেওঁ মোৰ কামক অপমান কৰে আৰু প্ৰায়ে কৰে, ‘ইমানে যে ভেম দেখুৱাইছ, কেইটা টকা ঘটিচি? মই কাম কৰিবলৈ যাবলৈ নিদিওঁ বুলিলৈ কি কৰিবি?’ অন্য পুৰুষ মানুহক লগ কৰিবলৈ তেওঁ মোক নিদিয়ে। মই যদি অন্য পুৰুষৰ লগত কথা পাতোঁ, মোৰ সমুখত বিহ খাই মৰিব বুলি মোক ভয় দেখুৱায়।’

উত্তৰদাতা, ৩৫ বছৰ, গোলাঘাট, ঠিকাভিত্তিক কৰোঁ, বিবাহিতা।

বহু মহিলাই কোৱা মতে চলন-ফুৰণত থকা বাধা-নিয়েধ অন্য এক ধৰণৰ নিৰ্যাতন। বিবাহিত মহিলাৰ ক্ষেত্ৰত ই বেছিকে দেখা যায়। বহু মহিলাক আন পুৰুষৰ স'তে কথা পতাত বাধা দিয়া হয় আৰু লগতে মাকৰ পৰিয়ালৰ মানুহৰ সৈতে সম্পর্ক নাৰাখিবলৈও ভয় দেখুওৱা হয়।

অসমত কন্যা জণ হত্যাৰ নজিৰ নাই যদিও ল'বা সন্তানক সদায়ে অগ্রাধিকাৰ দিয়া দেখা যায়।

‘মই এগৰাকী শিক্ষয়িত্বী। মই ধৰ্মীয় পাঠ পঢ়াওঁ। কিন্তু ময়ো অহস্য মানসিক অত্যাচাৰৰ চিকাৰ। মোৰ শাহ-শহৰ আৰু স্বামীয়ে মোক কুলক্ষণী বুলি কয়। মই হেনো তেওঁলোকৰ পৰিয়ালৰ অভাৱ-অনাটনৰ কাৰণ। মোৰ প্ৰথম সন্তানটো ছোৱালী। সেয়ে মোৰ শাহ আৰু ননদে ল'বা এটা নোহোৱাৰ কাৰণে মোক অপমান কৰে। মোৰ শাহ-শহৰে মাৰ লগত ফোনত কথা পাতিবলৈও নিদিয়ে। ছোৱালীজনী পেটত থকাৰ সময়তো বাহি হোৱা ভাতহে মই খাবলো পাইছিলোঁ। সেই সময়ত মই ঘৰৰ আটাইবোৰ কাম কৰিব লগা হৈছিল, নহ'লৈ তেওঁলোকে মোক কামত ফাকি দিয়া বুলি গালি পাবিছিল।’

উত্তৰদাতা, ২৭ বছৰ, শোণিতপুৰ, শিক্ষয়িত্বী, বিবাহিতা।

মহিলাসকলৰ ওপৰত হোৱা আন মৌখিক আৰু আৱেগিক অত্যাচাৰসমূহ আছিল— ‘চেহেৰা’, ‘শ্ৰেণী’, ‘জাত-পাত’ আদিক লৈ ঘনেপতি কৰা বিদ্রূপ, গিৰীয়েকৰ মৃত্যুৰ বাবে মাইকী মানুহজনীক বদনাম দিয়া, সন্তান জন্ম দিব নোৱৰাৰ বাবে কথা শুনোৱা, ঘৰলৈ অমংগল অনা বুলি গালি পৰা, আত্মহত্যা কৰিব বুলি নিয়মিতভাৱে গিৰীয়েকে দিয়া ভাবুকি আৰু মহিলাসকলক প্ৰাণে মৰাৰ ভাবুকি। অবিবাহিতা যুৱতীসকলে কোৱা মতে নিজিৰ জীৱনসংগ্ৰী বাছি ল'বলৈ পৰিয়ালে নিদিছিল।

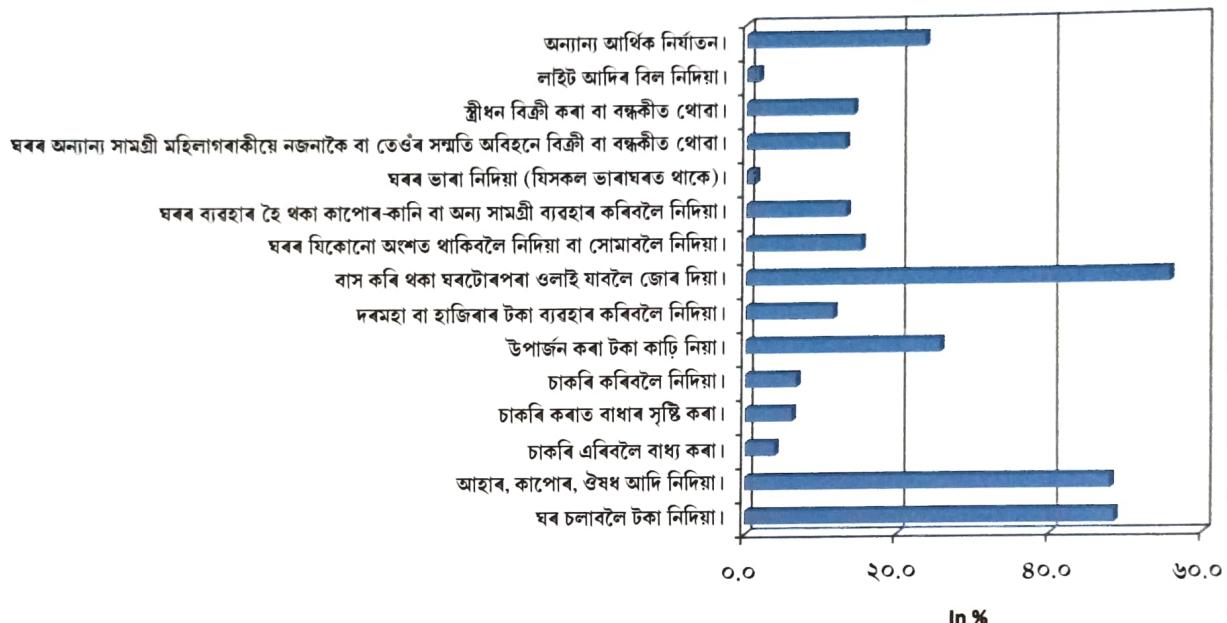
(ঘ) আৰ্থিক নিৰ্যাতন

মহিলাক নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবলৈ আৰু তেওঁলোকৰ ওপৰত অধিকাৰ সাব্যস্ত কৰিবলৈ নিৰ্যাতনকাৰীসকলে আৰ্থিক নিৰ্যাতনক সাধাৰণ কৌশল হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰে। ফলত ঘৰ এখনত সাধাৰণ সামগ্ৰী মহিলা এগৰাকীক ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ দিয়া নহয়। তেওঁ পৰিয়ালৰ সম্পত্তিৰো কোনো ভাগ নাপায়। লগতে জীৱন-ধাৰণৰ বাবে সাধাৰণ প্ৰয়োজনীয়তাখনিকো তেওঁক দিয়া নহয়। এগৰাকী মহিলা উপাৰ্জনক্ষম হ'লৈও তেওঁক যথাযোগ্য মৰ্যাদা নিদিয়া, তেওঁক চাকৰি নকৰিবলৈ ভাবুকি দিয়া বা চাকৰিয়াল মহিলাৰ নিজিৰ উপাৰ্জনৰ ওপৰত কোনো অধিকাৰ বাখিবলৈ নিদিয়া আদিবোৰ কাৰণতে মহিলা স্বাধীন হ'ব নোৱাৰে আৰু তেওঁৰ আৰু তেওঁৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলসকলৰ জীৱন নিৰাপদ আৰু সুৰক্ষিত হৈ নাথাকে।

আমাৰ এই সমীক্ষাত পোৱা তথ্য মতে বেছিভাগ ক্ষেত্ৰতে মহিলা এগৰাকীক তেওঁ বাস কৰা ঘৰৰপৰা ওলাই যাবলৈ কোৱা হয় (৫৬%)। এই তথ্যই পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনখনকে উপহাস কৰিছে, কিয়নো উক্ত আইনখনে এগৰাকী ভুক্তভোগী মহিলাক বাসস্থানৰ

সম্পূর্ণ অধিকার প্রদান করে অধ্যয়নত পোরা অন্য নির্যাতনসমূহৰ ভিতৰত কিছুমান আছিল এনেধৰণৰ— ল'বা-ছেৱালীৰ লালন-পালনৰ বাবে টকা নিদিয়া (৪৮.৪%); আহাৰ, কাপোৰ, ঔষধ আদি নিদিয়া (৪৮%); দৰমহা বা হাজিৰাৰ অংশ কাঢ়ি লোৱা (২৫.৭%); স্ত্ৰীধন বা অন্য মূল্যবান বস্তু মহিলাগৰাকীয়ে নজনাকৈ বা তেওঁৰ সম্মতি নোহোৱাকৈ বিক্ৰী কৰা বা বক্ষকীত থোৱা (১৬.৮%); চাকৰি কৰাত মহিলাক বাধা দিয়া (১০.৫%) ইত্যাদি।

মহিলাসকলে ভোগ কৰা আৰ্থিক নির্যাতন

আমি সাক্ষাৎ লোৱা কেইগৰাকীয়ান মহিলাৰ সাক্ষ্য তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

‘মোৰ উপাৰ্জনৰ এটা অংশ নিদিলে মোৰ স্বামীয়ে মোক দাবে ভয় দেখুৱায়। প্ৰায়ে তেওঁ মোৰ লগত কাজিয়া কৰে আৰু ঘৰৰপৰা ওলাই গৈ মাহাঁতৰ লগত থাকিবলৈ কয়।

উত্তৰদাতা, ৩২ বছৰ, কোকৰাখাৰ, শিক্ষিয়ত্বী, বিবাহিতা।

‘এবাৰ সিহাংতে ভাত বঞ্চা বাচন-বৰ্তনবোৰ গছৰ ওপৰত বাঞ্চি ওলোমাই বাখিছিল যাতে মই চুকি নাপাওঁ আৰু ভাত বাঞ্চিব নোৱাৰোঁ।

উত্তৰদাতা, ৩৫ বছৰ, গোলাঘাট, গৃহিণী, বিবাহিতা।

‘এগৰাকী গৰ্ভৰতী মহিলাই কৈছিল জননী সুবক্ষা যোজনাত পোৱা টকাৰে তেওঁৰ বাবে পুষ্টিকৰ খাদ্য নিকিনি সেয়া ঘৰৰ খৰচৰ কাৰণে ব্যৱহাৰ কৰিছিল।’

উত্তৰদাতা, ৩৩ বছৰ, দৰং, আশাকৰ্মী, বিবাহিতা।

এগৰাকী মহিলাৰ নিজৰ স্ত্ৰীধনৰ ওপৰত সম্পূর্ণ অধিকাৰ থাকে। স্ত্ৰীধন হ'ল বিয়াৰ সময়ত কইনাই মাকৰ পৰিয়াল বা স্বামীৰ পৰিয়ালৰপৰা পোৱা উপহাৰ। ই স্থাৱৰ আৰু অস্থাৱৰ দুয়োধৰণৰ হ'ব পাৰে। এই সম্পত্তি বিক্ৰী কৰা বা কাৰোবাক দিয়াৰ সম্পূর্ণ অধিকাৰ মহিলাগৰাকীৰ থাকে। তেওঁৰ স্বামী বা স্বামীৰ পৰিয়ালৰ আন কাৰোৰে এই স্ত্ৰীধনৰ ওপৰত কোনো অধিকাৰ নাই। কিন্তু এই স্ত্ৰীধন প্ৰায়ে গীৰীয়েক আৰু গীৰীয়েকৰ পৰিয়ালৰ মানুহে বিক্ৰী কৰি দিয়াৰ তথ্য আমাৰ অধ্যয়নত পোহৰলৈ আহিছে।

‘মোৰ বিয়াত ঘৰৰপৰা দিয়া সোণৰ গহনা আৰু কাঁহী-বাটি মোৰ স্বামীয়ে মদৰ কাৰণে বিক্ৰী কৰিলে। তদুপৰি মই ঘৰৰপৰা টকা আনিব লাগে, নহ'লে তেওঁ মোক মাৰ-পিট কৰে।’

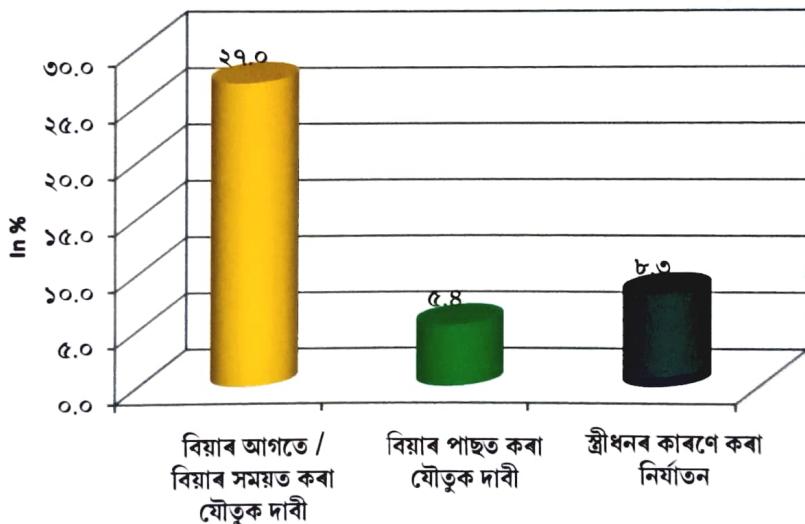
উত্তৰদাতা, ২৮ বছৰ, ওদালগুৰি, বিবাহিতা।

(ঙ) যৌতুকজনিত নির্যাতন

যৌতুক প্রথা অসমত বেছিকে নাই যদিও কিছুমান সম্প্রদায়ৰ মাজত ই চলি আছে। অসম ৰাজ্যিক মহিলা আয়োগে ২০১২ চনত ১২টা যৌতুকৰ গোচৰ পঞ্জীয়ন কৰিছে। চি আই ডি-ৰ উপ-আৰক্ষী অধীক্ষকৰ কাৰ্যালয়ৰ তথ্য মতে অসমত ২০১৩ চনত ১৭০টা যৌতুকজনিত মৃত্যুৰ ঘটনা নথিভুক্ত হৈছে।

আমাৰ অধ্যয়নৰপৰা দেখিছোঁ, ভাৰতৰ বিভিন্ন ঠাইত থকাৰ দৰে অসমত যৌতুকৰ ক্ষণত তেনেকুৰা দেখ দেখ লেনদেন নহয়। কিন্তু বিয়াৰ আগত বা পিছত নগদ ধন বা আন সামগ্ৰী দাবী কৰা দেখা যায়। ২৭% মহিলাই যৌতুকৰ দাবী আৰু যৌতুকজনিত অত্যাচাৰৰ সন্মুখীন হোৱা বুলি প্ৰকাশ কৰিছে। ই বৰ উদ্বেগজনক কথা। এনেকুৰা ঘটনাও ঘটিছে য'ত সহজে সম্পত্তি ঘটা বা ‘সোনকালে ধনী হোৱা’ৰ বাবে বা দৰাৰ চাকৰিৰ বাবে উৎকোচ দিবলৈও যৌতুকৰ দাবী কৰা হৈছে। এয়া ঘটিছে বিশেষকৈ নিবনুৱা শিক্ষিত যুৱকৰ ক্ষেত্ৰত। দাবী কৰা নগদ টকাৰ পৰিমাণ ৮০০০ৰপৰা আৰম্ভ কৰি ২০,০০০ বা তাতোকৈও বেছি। বিয়াত দৰা আৰু তেওঁৰ পৰিয়ালৰ যাতায়তৰ সমস্ত খৰচ দিবলৈও কইনা পক্ষক দাবী জনোৱা হয়। পৰিয়ালে সেই দাবী পূৰণ কৰিব নোৱাৰিলে মানসিক অত্যাচাৰ আৰু নির্যাতনৰ বলি হয়। কেতিয়াবা বিয়াখন ভাগিও যায়।

মহিলাসকলে সন্মুখীন হোৱা যৌতুকজনিত নির্যাতন

‘মোৰ মা-দেউতাৰ ঘৰৰপৰা যাবতীয় আচৰাৰ, গহনা আৰু টকা আনিব নোৱাৰাৰ বাবে সদায় স্বামী আৰু শাহৰে অত্যাচাৰ কৰে।’

উত্তৰদাতা, ২৮ বছৰ, তিনিচুকীয়া, বিবাহিতা।

‘মোৰ স্বামীৰ ঘৰৰ হেণ্পাম্পটো বেয়া হওঁতে মেৰামতিৰ সমস্ত খৰচ দিবলৈ মোৰ পৰিয়ালক দাবী কৰা হৈছিল।’

উত্তৰদাতা, ৩৮ বছৰ, ওদালগুৰি, বিবাহিতা।

‘বিয়াৰ আগতেই মই টকা দিছিলোঁ। দৰাৰ ঘৰত বিয়াৰ ৰভা সজাৰ বাবে মোৰ পৰিয়ালৰপৰা তেওঁলোকে ধন দাবী কৰিছিল।’

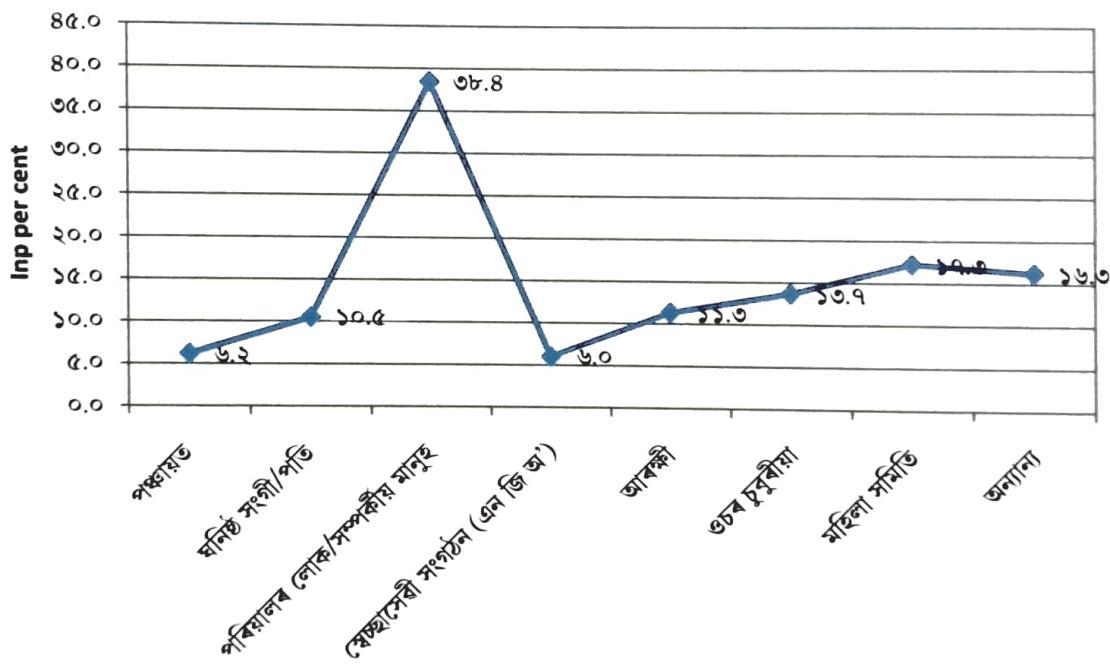
উত্তৰদাতা, ২১ বছৰ, গোলাঘাট, শিক্ষায়ত্রী, বিবাহিতা।

নির্যাতনৰ বলি হোৱা মহিলাই সহায় বিচাৰিব পৰা সংস্থাসমূহ

ঘৰবা নির্যাতনৰ বলি হোৱাৰ সময়ত প্রায় ৬৪.৪% মহিলাই কিছুমান অনুষ্ঠানলৈ সহায় বিচাৰি গৈছিল। ৩৫.৬% মহিলাৰ বাবে নিজৰ সমস্যাৰ প্রতিকাৰ বিচাৰি এনে ধৰণৰ কোনো অনুষ্ঠানলৈ যোৱাৰ সুবিধা নাছিল। অথবা তেওঁলোকে নির্যাতন সহ্য কৰি মনে মনে থকাটোকেই ভাল বুলি ভাবিছিল। তেওঁলোকে সহায় বিচাৰি নোযোৱাৰ কাৰণবোৰ ভিতৰত কেইটামান হ'ল— আৰ্থিকভাৱে তেওঁলোক আনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল (১০.৮%), পৰিয়ালৰ সম্মান হানিৰ চিন্তা (১০.৬%), ভৱিষ্যতে আৰু বেছি নির্যাতনৰ ভয় (১১.৫%), এই সমস্যাৰ কোনো সমাধান নাই বুলি ভবা (৭.২%) আৰু পৰিয়ালৰ লোকে অৱজ্ঞা বা অবহেলা কৰাৰ ভয় ইত্যাদি।

নির্যাতিতা মহিলাসকলৰ বেছিভাগেই সহায় বিচাৰি কোনো অনুষ্ঠানলৈ যোৱাতকৈ কোনো মানুহৰ ওচৰলৈ যাবলৈহে ভাল পাইছিল। চৰকাৰী

মহিলাসকলে সহায় বিচাৰি যোৱা সংস্থাসমূহ

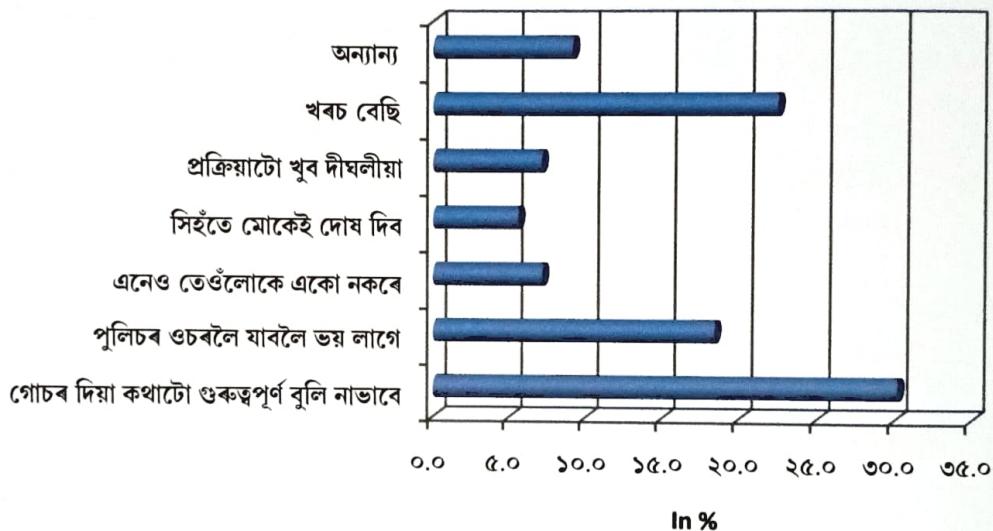

প্রতিষ্ঠানতকৈ বে-চৰকাৰী প্রতিষ্ঠানসমূহক তেওঁলোকে বেছি বিশ্বাস কৰিছিল আৰু নিৰ্ভৰো কৰিছিল বেছি।

নির্যাতিতা মহিলা এগৰাকীয়ে প্ৰথমে সহায় বিচাৰে নিজৰ পৰিয়াল আৰু সম্বন্ধীয় লোকৰপৰা (৩৮.৮%)। সহায় বিচাৰি যোৱা দিতীয়টো সংস্থা হ'ল মহিলা সমিতি / মহিলা গোট (১৭.৩%)। তাৰপিছত কুমে, গাওবুঢ়া / ছাত্ৰ সংস্থা / জনজাতি পৰিষদ (১৬.৩%) আৰু ওচৰ চুৰুৰীয়া (১৩.৭%)। নির্যাতিতাই প্রায়ে একেসময়তে কেইটাটোও অনুষ্ঠানৰ ওচৰলৈ সহায় বিচাৰি যায়। অধ্যাবণত এইটাটোও প্ৰকাশ পাইছে যে এই সমস্যাবোৰ অতি অনানুষ্ঠানিকভাৱে আৰু পৰম্পৰাগত পদ্ধতিবে সমাধান কৰা হয়। সাধাৰণতে এনে গোচৰত দুই পক্ষকে একেলগে মাতি পঠিওৱা হয় আৰু সমস্যাটো সমাধান কৰাৰ চেষ্টা কৰা হয়। নাহিবা এই বিষয়ে সিদ্ধান্ত ল'বলৈ এখন ৰাজহন্তাৰ সভা আহ্বান কৰা হয়। পৰিহাসৰ কথা এয়েই যে কিছুমান গোচৰত মাইকী মানুহ কেইগৰাকীকহে নির্যাতনৰ বাবে জগৰীয়া কৰা হৈছিল। সদায় হোৱা অত্যাচাৰ সহ্য কৰিব নোৱাৰি গিৰীয়েকৰপৰা বেলেগ হৈ থকা মহিলাৰ সংখ্যা নিচেই কম।

অতি কমসংখ্যক মহিলাই হে পুলিচৰ ওচৰলৈ সহায় বিচাৰি যায় (১১.৩%)। ইয়াৰ কাৰণ বিভিন্ন। কিছুমান গোচৰত নিৰ্যাতনকাৰীক গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হৈছে যদিও পুলিচক দিয়া গোচৰসমূহৰ বেছিভাগেই এতিয়াও সমাধান হোৱা নাই। উন্তবদাতা মহিলাসকলৰ বেছিভাগেই পুলিচৰ ওচৰলৈ যোৱা কথাটোত অনিচ্ছা প্ৰকাশ কৰিছিল। ইয়াৰ কাৰণ সোধাত বেছিভাগ মহিলাই (৩৯.২%) কৈছিল যে নিৰ্যাতন তেওঁলোকৰ দৈনন্দিন জীৱনৰ অংগ আৰু ই এটা স্বাভাৱিক ঘটনা। তেওঁলোকে কোৱা অন্য কাৰণবোৰ আছিল— পুলিচৰ ওচৰলৈ যোৱাৰ ভয় (১৮.৮%), আদালতৰ খৰচ (২২.৪%) পৰিয়ালৰ সন্মান (৯.১%) আৰু পুলিচৰ ওপৰত থকা অবিশ্বাস (৭.২%)।

পুলিচৰ ওচৰলৈ গোচৰ দিবলৈ নোযোৱাৰ কাৰণ

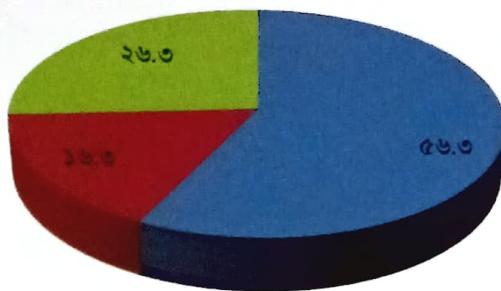
এই কথা মন কৰিবলগীয়া যে নিৰ্যাতনৰ বলি হোৱা মহিলা এগৰাকীয়ে খুব সাধাৰণভাৱে সহায় বিচাৰে। পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনে মহিলাৰ সহায়ৰ বাবে দায়িত্ব দিয়া সুৰক্ষা বিষয়াৰ কাৰ্যালয়ৰ দৰে অনুষ্ঠানবোৰ বিষয়ে তেওঁলোকে নাজানে বা জানিলেও তাৰ ওচৰ চাপিব নোৱাৰে। তদুপৰি আইনী প্ৰক্ৰিয়াসমূহ, মহিলা সবলীকৰণ আঁচনি আৰু ইয়াৰ ব্যৱস্থাসমূহৰ বিষয়েও মহিলাসকলে নাজানে। নিৰ্যাতিতা মহিলাসকলৰ সহায়ৰ বাবে ৰাজ্য চৰকাৰবোৰে কিছুমান আঁচনি আছে। কিন্তু সেয়া যথেষ্ট নহয়। আমি কথা পতা গীৱৰ মহিলাসকলক এই আঁচনিয়ে ঢুকি পোৱা নাছিল।

পুলিচৰ প্ৰতি সাধাৰণ ৰাইজৰ ধাৰণা এই পৰিসংখ্যাই স্পষ্টভাৱে প্ৰকাশ কৰিছে। লগতে ঘৰুৱা নিৰ্যাতনৰ বলি মহিলাই কিয় ন্যায় নাপায় ই সেই কথাটোও আঙুলিয়াই দিছে।

পুলিচৰ এই অমনোযোগিতাই কেৱল মুখ্য কাৰণ নহয়, মহিলাৰ সমস্যাৰ প্ৰতি স্থানীয় প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ অৱহেলাও পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতন বোধ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত এটা ডাঙৰ সমস্যা। গাঁৰত থকা গাঁও পঞ্চায়ত, ভি চি ডি চি আদি স্থানীয় প্ৰতিষ্ঠানসমূহ হ'ল ৰাইজৰ প্ৰতিষ্ঠান। যদিও এই অনুষ্ঠানসমূহৰ উদ্দেশ্য হ'ল গাঁৰৰ অৰ্থনৈতিক উন্নতি আৰু সামাজিক ন্যায় প্ৰতিষ্ঠা কৰা, মহিলা আৰু মহিলাৰ সমস্যাসমূহক ইয়াত গুৰুত্ব দিয়া নহয়।

এই অধ্যয়নত অধ্যয়ন ক্ষেত্ৰে ৪০টা পঞ্চায়ত আৰু ভি চি ডি চি কৰ্মচাৰীৰ মতামত গ্ৰহণ কৰা হৈছিল। একেদৰে, ৪০টা বে-চৰকাৰী প্ৰতিষ্ঠানৰ সাক্ষাৎকাৰ লোৱা হৈছিল। এই প্ৰতিষ্ঠানবোৰে ঘৰুৱা নিৰ্যাতনৰ গোচৰৰ বিচাৰ কৰিছিল। কিছুমানৰ ওচৰলৈ আহি মহিলাসকলে গোচৰ দিছিল। এই প্ৰতিষ্ঠানবোৰ আছিল মহিলা সমিতি, খিলঞ্জীয়া যুৱ সংগঠন, ছাত্ৰ সংস্থা, গাঁওবুড়া আৰু জনজাতীয় পৰিষদ। সাক্ষাৎ লোৱা আটাইকেইজন (৮০) প্ৰতিনিধিয়ে গাঁৰত ঘৰুৱা নিৰ্যাতন হয় বুলি মানি লৈছিল। তেওঁলোকৰ মাজৰ কিছু লোকে আনুষ্ঠানিক বা অনানুষ্ঠানিক উপায়েৰে ঘৰুৱা নিৰ্যাতনৰ গোচৰ সমাধান কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। এই প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ বেছিভাগ উন্তবদাতাই (৫২.৫%) মত প্ৰকাশ কৰিছিল যে নিৰ্যাতিতা মহিলাসকলে মহিলা গোট বা মহিলা সমিতিৰ ওচৰত গোচৰ দিবলৈ সহজে যাব পাৰে। কাৰণ তেওঁলোকে আনুষ্ঠানিক সমাধান বিচাৰিবলৈ নিবিচাৰে বা সেয়া কৰিবলৈ সমৰ্থ নহয়। এই মহিলা গোট বা মহিলা সমিতিয়ে তেওঁলোকৰ সমস্যা সমাধানৰ বাবে কিছুমান অন্য উপায়ৰ সহায় লয়, যেনে— পৰামৰ্শ সেৱা আগবঢ়োৱা, বুজা-পৰা কৰোৱা আৰু গোচৰবোৰৰ ওপৰত চকু বৰ্থা। নিৰ্যাতিতাসকলে এইবোৰৰ যিটোকে বিচাৰে

‘আপুনি পারিবারিক নির্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনৰ কথা শুনিছেন’— উত্তৰসমূহ

■ শুনিছো, কিন্তু এই আইনৰ
ব্যবস্থাসমূহৰ বিষয়ে নাজানো।

■ ব্যবস্থাসমূহৰ বিষয়ে জানো।

■ কেতিয়াও এই আইনৰ কথা শুনা নাই।

তেওঁলোকে তাকে কৰে। সাক্ষাৎ লোৱা অন্য প্রতিষ্ঠানবোৰেও এই ধৰণৰ উপায়েৰেই গোচৰবোৰ সমাধান কৰে।

আমাৰ দেশত মহিলাই সন্মুখীন হোৱা কঠিন পৰিস্থিতি মোকাবিলা কৰিবলৈ বহুত নতুন আইনী ব্যবস্থা আছে। কিন্তু পারিবারিক নির্যাতনৰ বিচাৰ কৰা তৃণমূল পর্যায়ৰ প্রতিষ্ঠানসমূহ এই বিষয়ে অজ্ঞ। এইটো বৰ দুখৰ কথা যে তেওঁলোকে পারিবারিক নির্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইন বা আন আইনী ব্যবস্থাবোৰ বিষয়ে নাজানে। এই প্রতিষ্ঠানসমূহৰ ৫৬.৩% প্রতিনিধিয়ে কৈছিল তেওঁলোকে পারিবারিক নির্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনৰ বিষয়ে শুনিছে, কিন্তু তাত কি আছে সেই বিষয়ে নাজানে। ১৬.৩% লোকে এই আইনৰ বিষয়ে জানে বুলি কৈছিল।

আমি সাক্ষাৎ গ্ৰহণ কৰা প্রতিষ্ঠানসমূহৰ প্রতিনিধিসকলৰ মতে মদ্যপান ঘৰুৱা নির্যাতনৰ এটা প্ৰধান কাৰণ। ‘মদ নিবাৰণ’ ঘৰুৱা নির্যাতন ৰোধ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত এটা উচিত পদক্ষেপ হ'ব পাৰে বুলি তেওঁলোকে মত প্ৰকাশ কৰে। নির্যাতনৰ মূল কাৰণবোৰ যে তেওঁলোকে বুজি পোৱা নাই, এই মন্তব্যাই সেই কথাটোকেই প্ৰমাণ কৰিছে। এই ধাৰণা মহিলাৰ মানৰ অধিকাৰ প্রতিষ্ঠাৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰধান বাধা হ'ব পাৰে। মাদক দ্ৰব্য সেৱন নির্যাতনৰ কাৰণ নহয়, কিন্তু ই পৰিস্থিতিটোক আৰু বেছি বেয়া কৰি তোলে। মহিলাসকলৰ মতে চৰকাৰে আৱাসিক স্থানসমূহক ‘মাদক দ্ৰব্য মুক্ত’ ঠাই বুলি চৰকাৰীভাৱে ঘোষণা কৰিব লাগে আৰু মদ খাই মাতলামি কৰা আৰু বিশেষকৈ মহিলা আৰু শিশুৰ প্ৰতি মৌখিক, শাৰীৰিক বা অন্য ধৰণেৰ অত্যাচাৰ কৰা সকলক শাস্তি প্ৰদান কৰিব লাগে।

পৰামৰ্শাৱলী

এই অধ্যয়নে অসমৰ গাঁৱত মহিলাসকলে ভোগ কৰা বিভিন্ন পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতন আৰু তাৰ তীব্ৰতাৰ বিষয়ে বিশেষভাৱে সামৰি লোৱাৰ লগতে গাঁৱত মহিলাসকলৰ বাবে কেনেধৰণৰ সাহায্য আছে সেয়া বুজিবলৈও চেষ্টা কৰিছিল। প্রতিষ্ঠানসমূহে দিয়া উত্তৰে পীড়িত মহিলাৰ বাবে থকা সেৱাসমূহৰ ফোঁপোলা স্বৰূপটো উদঙ্গাই দেখুৱাইছে। চৰকাৰৰ যিবোৰ নিৰাময় ব্যৱস্থা আৰু দায়বদ্ধতা আছে তাৰ ওপৰত আমি কিছু মতামত আৰু পৰামৰ্শ তলত আগবঢ়াইছো—

- পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ পৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনখনৰ ৰূপায়ণ পৰ্যবেক্ষণৰ বাবে অসম চৰকাৰে শীঘ্ৰে এখন ৰাজ্যিক কৰ্ম আঁচনি প্ৰস্তুত কৰিব লাগে। এই আঁচনিত অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব লগা বিষয়সমূহ হ'ল— পৃথক সুৰক্ষা বিষয়াৰ নিয়োগ, সাহায্য প্ৰদানকাৰীসকলৰ তালিকাৰ সংশোধন, অতি শীঘ্ৰেই চিকিৎসা সুবিধা আৰু আশ্রয় গৃহৰ জাননী দিয়া আৰু এই আইনখনৰ ফলপ্ৰসূভাৱে ৰূপায়ণৰ বাবে পৃথক বাজেটৰ অনুমোদন। অসম চৰকাৰে কৰ্ম আঁচনিখন প্ৰস্তুত কৰোঁতে ৰাজ্যিক সমাজ কল্যাণ পৰিষদক নেন-এ ২০১৪ চনত দাখিল কৰা পৰামৰ্শাৱলী বিবেচনা কৰিব পাৰে।
- প্ৰত্যেক বিভৌয় বৰ্ষত আশ্রয় আৰু আনুষ্ঠানিক সেৱাৰ আঁচনিসমূহ জিলাসমূহলৈ বিতৰণ কৰোঁতে বাজ্যখনে আগৰ কৰ্ম আঁচনিলৈ লক্ষ্য কৰিব লাগে আৰু যিবোৰ জিলাই এই সুবিধাসমূহ পোৱা নাই সেই সকলোতে সমভাৱে আঁচনিসমূহ দিয়াটো নিশ্চিত কৰিব লাগে।
- দাদশ পঞ্চ বাৰ্ষিক পৰিকল্পনাত (২০১২-১৭) চৰকাৰে দিয়া প্ৰতিশ্ৰুতি সামাজিক ক্ষেত্ৰ, পঞ্চায়তত মহিলাৰ অংশগ্ৰহণ আৰু তৃণমূল পৰ্যায়ৰ হিতাধিকাৰীসকলৰ প্ৰশিক্ষণ (পৰিকল্পনা প্ৰতিবেদনৰ –২৩.৪৮, ২৩.৪৯ আৰু ২৩.৫০ আৰু ২৩.৫১ সংখ্যা) আদি সুচাৰুকপে পালন কৰিব লাগে। ইয়াৰ বাবে পৰ্যাপ্ত বাজেট ধাৰ্য থাকিব লাগে।
- বিভিন্ন চৰকাৰী কৰ্মচাৰী, যেনে— প্ৰাথমিক কৰ্মী, চিকিৎসা সেৱা প্ৰদানকাৰী, আইনী সংস্থা, আইনকৰ্মী আৰু অৰ্ধ-আইন কৰ্মীসকলৰ নিয়োগৰ সময়ত হোৱা প্ৰশিক্ষণত লিংগ সমতাৰ দৃষ্টিবোৰ নিৰ্যাতন বিষয়টো অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব লাগে। ২০১৪ চনৰ ভাৰত চৰকাৰৰ প্ৰতিবেদনৰ ওপৰত চিদ' কৰ্মটোৰ সামৰণি পৰ্যবেক্ষণতো (১১e-f-g, ২৭g, ৪৫) এই পৰামৰ্শ দিয়া হৈছে।
- পঞ্চায়ত পৰ্যায়ত নডেল এজেণ্টিয়ে বছৰত দুবাৰকৈ জন সজাগতা অভিযান আৰু পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনত বলি হোৱা মহিলাৰ বাবে লোক আদালত অনুষ্ঠিত কৰিব লাগে।
- জিলা আইন সেৱাই নিয়োগ কৰা অৰ্ধ-আইনী স্বেচ্ছাসেৱক বাহিনীয়ে মহিলা সম্পর্কীয় আইনৰ বাবে আইনী সাক্ষৰতা কাৰ্যসূচী অনুষ্ঠিত কৰিবৰ বাবে দায়বদ্ধ হ'ব লাগে। মধ্যস্থতা কেন্দ্ৰসমূহ আৰু ন্যায়ালয়ত মহিলাৰ গোচৰসমূহ সংবেদনশীলভাৱে শীঘ্ৰ সমাধানৰ বাবে কাম কৰিব লাগে। পঞ্চায়ত আৰু ভি চি ডি চি পৰ্যায়ত অৰ্ধ-আইনী স্বেচ্ছাসেৱক বাহিনীক নিয়োগ কৰিব লাগে।
- পঞ্চায়ত কাৰ্যালয়েই হ'ল গাঁৱৰ মানুহে সহায়ৰ বাবে সহজতে তুকি পোৱা অনুষ্ঠান। সেয়া পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ বিষয়টোক তেওঁলোকে অগ্ৰাধিকাৰ দিব লাগে। পঞ্চায়তৰ প্ৰশিক্ষিত সদস্যসকলে পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ গোচৰবোৰ পীড়িত মহিলাসকলৰ হৈ সংশ্লিষ্ট বিভাগসমূহলৈ আগবঢ়াই নিব পাৰে আৰু সজাগতা প্ৰচাৰ অভিযান অনুষ্ঠিত কৰিব পাৰে। পঞ্চায়তৰ কাৰ্যালয়ত পীড়িত মহিলাক জৰুৰী সাহায্য আগবঢ়াবলৈ পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতন সহায় কেন্দ্ৰ স্থাপন কৰিব লাগে। চিকিৎসা সংস্থা, আৰক্ষী থানা, পৰামৰ্শ কেন্দ্ৰ আৰু আশ্রয় গৃহসমূহৰ লগত সুচাৰুকপে যোগাযোগ কৰিব পৰাকৈ পঞ্চায়তৰ সদস্যসকলক সঞ্চয় কৰি তুলিব লাগে। তেতিয়াহে এক সামুহিক প্ৰচেষ্টাবে যিকোনো পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ ঘটনাত তৎক্ষণাত হস্তক্ষেপ কৰি তাক কমোৰা বা বাধা দিয়া সন্তুৰ হ'ব।
- চৰকাৰে অতি সোনকালেই মহিলাৰ বাবে এটা কৰ্মক্ষম হেল্প লাইনৰ ব্যৱস্থা কৰি এই সুবিধা যাতে গাঁৱৰ মহিলাই পাব পাৰে সেয়া নিশ্চিত কৰিব লাগে। এই হেল্প লাইন কেবল সংবেদনশীলভাৱে প্ৰশিক্ষিত লোকৰদ্বাৰা পৰিচালিত হ'ব লাগে আৰু এই ব্যৱস্থাৰ বাবে পৰ্যাপ্ত পূজী থাকিব লাগে।
- নাৰী নিৰ্যাতন আৰু পুৰুষ-মহিলাৰ মাজৰ বৈষম্য আঁতৰ কৰিবলৈ ৰাজত্বা অনুষ্ঠানবোৰত মহিলাৰ সমান প্ৰতিনিধি থকাটো খুব জৰুৰী। ই সমাজত লিংগ সমতাৰ ধাৰণাক উৎসাহিত কৰিব। গাঁওৰক্ষী বাহিনী; খণ্ড মাণলিক সজাগতা আৰু নিৰীক্ষণ সমিতি; প্ৰাম্য স্থান্ত্ৰিক অনাময় আৰু পৰিপুষ্টি সমিতি; স্থানীয় স্থান্ত্ৰিক পৰিষদ, সামাজিক হিচাপ পৰীক্ষা সমিতি, গাঁও শিক্ষা সমিতি, নাগৰিক সমিতি, সামাজিক ন্যায় আৰু শাস্ত্ৰিক্ষা সমিতি আদিত মহিলাৰ বাবে ৫০% আসন সংৰক্ষণ থাকিব লাগে। ইয়াৰ লগতে পঞ্চায়ত পৰ্যায়ত পুৰুষ-নাৰীৰ সমান প্ৰতিনিধিৰে একেটা নাৰী সুৰক্ষা সমিতি গঠন কৰিবলৈ আমি সজোৰে আহ্বান জনাইছো।

- পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনৰ অধীনত পঞ্জীভূক্ত সাহায্য প্ৰদানকাৰীসকলে পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ ওপৰত কাম কৰা চৰকাৰী আৰু বেচৰকাৰী অনুষ্ঠানসমূহৰ এখন তালিকা প্ৰস্তুত ৰাখিব লাগে। পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ তথ্য সংগ্ৰহ, উক্ত অনুষ্ঠানসমূহৰ সৈতে যুটীয়াভাৱে ইয়াৰ ওপৰত সজাগতা সভা অনুষ্ঠিত কৰা আৰু সেই অনুষ্ঠানসমূহৰ কৰ্মকুশলতাৰ ওপৰত চক্ৰ বখাত এই তালিকাখনে সহায় কৰিব।
- চিদ' কমিটীৰ (২০১৪) পৰামৰ্শ 'নাৰী নিৰ্যাতনৰ বিৰুদ্ধে আইন প্ৰণয়নৰ বাবে পৰ্যাপ্ত পুঁজি আবণ্টিত কৰা আৰু সেই আইনৰদ্বাৰা পৰিকল্পিত বিশেষ ন্যায়ালয় স্থাপন কৰা, অভিযোগ পদ্ধতি আৰু সাহায্য সেৱা সময়মতে হোৱাটো চৰকাৰে নিশ্চিত কৰিব লাগে। মৌহুক আদি যিবোৰ কাৰকে পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ সৃষ্টি কৰে সেই প্ৰাচীন হানিকৰ নীতি-নিয়মবোৰ আঁতৰোৱাৰ ক্ষেত্ৰত দেশখনে পৰ্যাপ্ত ব্যৱস্থা নোলোৱাত চিদ' কমিটীয়ে উদ্বেগ প্ৰকাশ কৰিছে।

সংযোজন ১

থেরতে পারিবারিক নির্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইন (২০০৫)

৮

কাৰ আগত গোচৰ তবিব পাৰি?

কোনে গোচৰ তবিব পাৰে?

- নিৰ্যাতিত পক্ষ (মহিলা) / শিশু (কে অন্তৰ্ভুক্ত)।
- মুৰৰক্ত বিবাহী।
- যিকোনো মানুষে যিকোনো পারিবারিক নিৰ্যাতন ঘটিৱ আছে বা দাঁচি পালে গুলি জান।
- ভূমিকৰ্তাৰ সম্পর্কৰ মেৰেকে।
- অচৰ-স্বৰূপীয়া, সমাজকৰ্তাৰ সম্পর্কৰ মেৰেক আছিয়ে।

৯

আগব আইনসমূহ আৰু এই আইনখনৰ পাৰ্থক্য কি?

- বেৰে। ইট সংশ্লিষ্ট দালে ধৰণৰ সংখক ৩।
- মারিলাঙ্গুলৰ কৈ সমৰ্থি লয়।
- ৭টী সংশ্লিষ্ট ব্যক্তিকেও আৰু পারিবারিক সম্পর্কত ধৰণৰ মারিলাঙ্গুল এই আইনৰ সুবিধা ল'ব পাৰে।
- এই আইনৰ সহজে কৈ ধৰণৰ মারিলাঙ্গুলৰ কৈ সমৰ্থি পাৰে।
- এই আইনে প্ৰতিৰোধ আৰু নিৰাময় দৃষ্টোটি কৈ কৈ কৈ।
- প্ৰতিৰোধ আৰু নিৰাময় দৃষ্টোটি প্ৰতিকৰণ হোৱা যাব।
- ই মেৰেজুলৰী আৰু দেৱলী দুয়োটি গোচৰৰ সমাখ্যাল কৈ কৈ।

১০

কাৰ বিৰক্তকে গোচৰ তবিব পাৰি?

- নিৰ্যাতিত মহিলাৰ সৈতে
পারিবারিক সম্পর্কত থকা
যিকোনো প্রাপ্তব্যক পুৰুষৰ
বিৰক্তক হৰেক মহিলা। মাক। ভাই।
ভাইৰ। বৌঁ পৰিয়ালৰ সাথে। কিংৠ
(ল'ব আৰু হৈবৰাণী)।

IN A NUTSHELL

আইনখনৰ মুখ্য বৈশিষ্ট্যসমূহ আইনখনৰ কৰ্পোৱণৰ ব্যৰস্থাসমূহ

- দ্রুত বিচার।
- মুৰৰক্ত বিবাহী।
- সেৱা প্ৰদানকাৰীসকল
- চিকিৎসা সুবিধা।
- মানুষ দৃঢ়।
- চারকী।
- কৈ কৈ।
- আম্বায় গুহ, চিকিৎসা ইতাদিৰ সুবিধা।
- পীড়িত মহিলাসকলে পোৱাৰ সুবিধা কৰা।
- সুবিধা পাৰে।
- মুৰৰক্ত বিবাহীয়ে ধৰণৰ মানুষত আৰু নিৰাময় দৃষ্টোটি কৈ কৈ।
- প্ৰতিৰোধ আৰু নিৰাময় দৃষ্টোটি প্ৰতিকৰণ হোৱা যাব।
- এই আইনে প্ৰতিৰোধ আৰু নিৰাময় দৃষ্টোটি কৈ কৈ।
- প্ৰতিৰোধ আৰু নিৰাময় দৃষ্টোটি প্ৰতিকৰণ হোৱা যাব।
- ই মেৰেজুলৰী আৰু দেৱলী দুয়োটি গোচৰৰ সমাখ্যাল কৈ কৈ।

১১

এই আইনৰপৰা কোন লাভৰান হয়?

- পারিবারিক সংঘৰ্ষত ভিতৰে থকা মহিলা।
পুৰুষ। পুৰুষগৃহী। বিবাহী। বিবাহৰ দৰে
সম্পৰ্কত থকা মহিলা। মাক। ভাই।
ভাইৰ। বৌঁ পৰিয়ালৰ সাথে। কিংৠ
(ল'ব আৰু হৈবৰাণী)।

DOMESTIC VIOLENCE ACT

কি পৰ্বতৰ প্ৰতিকাৰ লাভ কৰিব পাৰি?

- কৰ্মসূল অধিবেক্ষক
- অধিবেক্ষক প্রতিকাৰ, বেৰে— কৰ্মসূলেৰ প্ৰতিকাৰ, উপৰ্যুক্ত প্ৰতিকাৰ
- সুবিধা পাৰে।
- তাৰকাৰণ (সুবিধা)
- চারকী আৰেৰ
- অতোপকৰী আৰেৰ
- ব্যৱহাৰীন আৰেৰ
- শাস্তি— এবজৰৰ কৰাৰেৰস আৰু কলাতে
নায়েৰ নায়েৰি কৰাৰেৰি আৰু কলাতে ২০,০০০
টক্কোটোকে ভৰ্বণো।

১২

পারিবারিক নিৰ্যাতন কি?

- মহানিদিন, পারিবারিক অসুস্থি, আৰাশ, বিপত্তি,
- ই পুৰুষৰিক, মৌন, পৌৰিক অৱসুৰে আৰু
অৱসুৰে আৰু আজিৎ নিৰ্যাতনৰ সমৰ্থন
- লাভ;
- বৌতুক স্বৰূপীয়া বিচারৰ;
- ইয়েৰ কৰে কিমি অসুস্থি;
- অৱসুৰে আৰাশ/ কলাতে।

সংযোজন ২

নর্থ ইষ্ট নেটুর্কের সক্রিয় কর্মসূচী আৰু প্ৰচাৰকাৰ্য

যোৱা দহ বছৰ ধৰি বিভিন্ন কৌশল আৰু পদ্ধতিৰে নেন-এ পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ ওপৰত কাম কৰি আহিছে। পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনখনৰ ফলপ্ৰসূভাৱে ৰূপায়ণৰ ক্ষেত্ৰত বাজ্যাৰ লিংগ-সংবেদনশৈলী হস্তক্ষেপ আৰু সেৱাসমূহ অতীৰ প্ৰয়োজনীয় বুলি আমি ভাৰোঁ। একেলগে প্ৰচাৰকাৰ্য চলোৱা আৰু দৃঢ়ভাৱে কাম কৰি যাওঁতে নাৰী নিৰ্যাতনৰ বিৰুদ্ধে কাম কৰি থকা বেচৰকাৰী সংস্থাসমূহে আমালৈ বলিষ্ঠ সহযোগিতা আগবঢ়াইছে। মহিলাই ন্যায় পোৱাৰ ক্ষেত্ৰত সকলোবোৰ প্ৰতিবন্ধক চিনাঞ্জ কৰা আৰু সকলো বাধা আঁতৰোৱাটো অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ কাম।

বিভিন্ন অনুষ্ঠানৰ সৈতে সম্পর্ক স্থাপন আৰু পৰ্যবেক্ষণ

পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনখন বলৱৎ হোৱাৰেপৰাই নেন-এ লয়াৰ্ছ কালেক্টিভ নামৰ দিল্লীৰ নাৰী অধিকাৰৰ আইনী উদ্যোগ গোটাৰ লগত আইনখনৰ ৰূপায়ণ পৰ্যবেক্ষণ কৰিবলৈ সহযোগী হিচাপে কাম কৰি আহিছে। এই আইনৰ ওপৰত কাম কৰাৰ অভিজ্ঞ তাৰ বাবে আমাক ক্ষেত্ৰ ভ্ৰমণ আৰু বিভিন্ন হিতাধিকাৰীসকলৰ সাক্ষাৎকাৰ গ্ৰহণ কৰাৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় সহযোগী হিচাপে স্বীকৃতি দিয়া হৈছে। নেন-এ অসম চৰকাৰৰ প্ৰথম ‘পৰ্যবেক্ষণ আৰু মূল্যায়ন প্ৰতিবেদন (২০০৭)’ আৰু দ্বিতীয় ‘পৰ্যবেক্ষণ আৰু মূল্যায়ন প্ৰতিবেদন— Staying Alive (২০০৮)^১—ত নিজৰ মতামত আগবঢ়াইছে। সুৰক্ষা বিষয়াসকলৰ অৱস্থা, সেৱা প্ৰদানকাৰীসকলৰ যোগ্যতা, আশ্রয়-গৃহ সম্পৰ্কীয় জাননী, বাজেটীয় আৱণ্টন আৰু ৰাজ্যিক আইনী সেৱা প্ৰাধিকৰণ, ৰাজ্যিক মহিলা আয়োগ আৰু আৰক্ষী বিভাগে পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনখনৰ ৰূপায়ণৰ বাবে কি কি কাম হাতত লৈছে তাৰ তথ্য নেন-এ দিছে।

প্ৰচাৰ অভিযান আৰু জোঁট বন্ধন

পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনখনৰ ৰূপায়ণৰ বাবে নেন-এ প্ৰচাৰ অভিযান চলাই আহিছে আৰু তাৰবাবে বিশেষ দিবসবোৰ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ একৰাহে প্ৰচেষ্টা চলাই আহিছে। এনে প্ৰচাৰ অভিযানবোৰ সামূহিক মতামত গঠন কৰিবলৈ আৰু নীতিগত স্তৰত পৰিবৰ্তন অন্঳াৰ ক্ষেত্ৰত চৰকাৰৰ মনোযোগ আৰক্ষণ কৰিবলৈ ৰাজহাৰা মৎস্য হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ‘লিংগভিত্তিক নিৰ্যাতনৰ বিৰুদ্ধে ১৬দিনীয়া সংগ্ৰাম’ নামৰ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় প্ৰচাৰ অভিযানৰ অংশ হিচাপে নেন-এ পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনক এক বিষয় হিচাপে লৈ নাৰী আৰু কিশোৰী নিৰ্যাতনৰ অন্ত পেলাবলৈ নিজৰ কৰ্মসূচী আৰু বেছি তীব্ৰ কৰি তুলিছিল। নাৰী নিৰ্যাতন বোধ কৰিবলৈ যুৱ সমাজ আৰু শিক্ষানুষ্ঠানসমূহক জড়িত কৰোৱা হৈছিল।

বিভিন্ন ধৰণৰ প্ৰচাৰ সামগ্ৰী তৈয়াৰ কৰিবলৈ আমি হাতত লোৱা কিছুমান কাম হ'ল এনেধৰণৰ—

- ৰাইজক সুৰক্ষা বিষয়াসকলৰ ফোন নাম্বাৰৰ দৰে কিছুমান প্ৰয়োজনীয় তথ্য দিবৰ বাবে এখন প'ষ্টাৰ তৈয়াৰ কৰা হৈছিল।
- জন সজাগতা সৃষ্টিৰ বাবে নিয়মীয়াভাৱে ‘ৰেডিঅ’ আৰু দুৰ্বৰ্দ্ধনযোগে প্ৰচাৰ অভিযান চলোৱা হৈছিল। নাৰী নিৰ্যাতনৰ অন্ত পেলোৱা, পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ বিৰুদ্ধে কোৱা আৰু গোচৰ দিয়া আদি আছিল এই প্ৰচাৰৰ মূল বিষয়।
- পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতন বোধ কৰাৰ বাবে পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনৰপৰা লোৱা তথ্যৰে এখন দ্বিভাষিক প্ৰচাৰপত্ৰ আৰু ‘ৰেডিঅ’ত প্ৰচাৰৰ বাবে পদ্য বচনা কৰা হৈছিল।

সজাগতা সৃষ্টি

২০১২ আৰু ২০১৩ চনত নেন-এ ‘ঘৰৰ শাস্তিৰপৰা বিশ্ব শাস্তিলৈ’ নামৰ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় বিষয়টোৰ লগত নিজকে সংযুক্ত কৰে। ইয়াৰ উদ্দেশ্য আছিল বিভিন্ন ধৰণৰ নিৰ্যাতনৰ বিৰুদ্ধে সজাগতা সৃষ্টি কৰা আৰু মহিলাসকলে পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনৰ যোগেদি ন্যায় আৰু নিৰাপত্তা লাভ কৰাৰ পদ্ধতিবোৰ বিচাৰ কৰাৰ যোগেদি পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ বিষয়টো সকলোৰে আগত তুলি ধৰা।

দৰং, ওদালঙ্গি, শোণিতপুৰ আৰু ডিগ্ৰগড় জিলাৰ গাঁও আৰু চহৰত নেন-এ এলানি বাটৰ নাট অনুষ্ঠিত কৰে। এই বাটৰ নাটসমূহ পৰিৱেশন কৰিছিল গুৱাহাটীৰ টাটা ইন্স্টিউট অণ্ঠ ছচিয়েল ছায়েন্স’ (টিছ)-ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে।

^১ <http://www.lawyerscollective.org/files/Staying%20Alive%20Second%20Monitoring%20and%20Evaluation%20report%202008.pdf>

প্ৰশিক্ষণ

বিভিন্ন নাৰী সংগঠন, নাগৰিক সমাজৰ প্ৰতিনিধি আৰু চৰকাৰী প্ৰতিনিধিৰ বাবে নেন-এ মহিলা অনুষ্ঠান আৰু চৰকাৰী বিভাগসমূহৰ সৈতে একেলগে তলৰ প্ৰশিক্ষণসমূহ অনুষ্ঠিত কৰিছিল :

বছৰ	সহযোগী সংস্থা	বিষয়	প্ৰশিক্ষণ গ্ৰহণ কৰাসকলৰ বিৱৰণ	উদ্দেশ্য
২০০৭	লয়াৰ্ছ কালেক্টিভ	পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইন সম্পর্কে জ্ঞান	পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইন সম্পর্কে জ্ঞান	নাৰী অধিকাৰৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰে পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনখন বুজিবলৈ আৰু তাৰ কপায়ণ কৰিবলৈ বিভিন্ন কৌশলসমূহ শক্তিশালী কৰিবলৈ নাৰী নিৰ্যাতনৰ বিৰুদ্ধে কাম কৰা অনুষ্ঠানসমূহৰ পাৰদৰ্শিতা বৃদ্ধি কৰা।
২০১২	অসম ৰাজ্যিক সমাজ কল্যাণ পৰিষদ	নাৰী নিৰ্যাতন : নাৰীবাদী হঙ্কেৰণ	অসমৰ ১৩খন জিলাৰ পৰিয়াল পৰামৰ্শ কেন্দ্ৰৰ সৈতে জড়িত ১৯গৰাকী পৰামৰ্শদাতা	পৰামৰ্শদাতাসকলক মহিলাৰ অধিকাৰ আৰু নাৰীবাদী দৃষ্টিভঙ্গীৰে পুৰুষত্ব আৰু লৈংগিক সমতা বুজিবলৈ সক্ষম কৰা। নাৰীবাদী পৰামৰ্শদানৰ মূল্যবোধ, মীতি, কৌশল, উপাদান আৰু প্ৰত্যাহানসমূহ শিকা। ধৰ্যণ, জুয়ে পোৰা, আঘাততা, মানসিক বোগ আদিৰ ক্ষেত্ৰত পৰামৰ্শদাতাগবাকীৰ ভূমিকা বুজা।
২০১৩		'পৰিৱৰ্তনৰ কাৰণে' নতুন আইন' সন্দৰ্ভত কৰা কাম	২৮গৰাকী আইন কৰ্মী, পৰামৰ্শদাতা, নাৰী অধিকাৰ কৰ্মী, শিক্ষাবিদ আৰু প্ৰচাৰ মাধ্যম	নাৰী নিৰ্যাতন সন্দৰ্ভত লিঙ্গ, যৌনতা আৰু ক্ষমতাৰ বিষয়ে জ্ঞান লাভ; নাৰীবাদী আইনশাস্ত্ৰ আৰু অপৰাধ আইন (সংশোধন), ২০১৩; পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইন; কৰ্মস্থানত মহিলাৰ ওপৰত যৌন নিৰ্যাতন আইন, (SHWWP) ২০১৩; আৰু যৌন অপৰাধৰপৰা শিশুসকলৰ সুৰক্ষা (POCSO) আইন, ২০১২।
২০১৪- ২০১৫	অসম আৰক্ষী	নাৰী নিৰ্যাতন বিষয়টোৰ প্ৰসংগত লিঙ্গ সংবেদনশীলতাৰ আৰু পৰিৱৰ্তনৰ কাৰণে' নতুন আইন	উত্তৰ বেঞ্জ (৪খন জিলা) আৰু আৰক্ষী প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ, যৌৰহাট অসমৰ ৭৪জন কনিষ্ঠবল আৰু উপ-আৰক্ষী বিষয়া	লিঙ্গ আৰু নাৰী অধিকাৰৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰে ভাৰতত হোৱা নাৰী নিৰ্যাতনৰ বিষয়ে বিশদভাৱে বুজা। ৪৯৮ (ক), যৌতুক সম্বন্ধীয় আইন, পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইন, যৌন অপৰাধৰপৰা শিশুসকলৰ সুৰক্ষা (POCSO) আইন, কৰ্মস্থানত মহিলাৰ ওপৰত যৌন নিৰ্যাতন আইন (SHWWP) আৰু অপৰাধ আইন (সংশোধন), ২০১৪৩১ ওপৰত অধিকাৰভিত্তিক আৰু ধাৰণাগত স্পষ্টতা আনিবলৈ বিভিন্ন ধৰণৰ আলোচনা অনুষ্ঠিত কৰা হৈছিল।

কেন্দ্রীয় অভিকরণ (নডেল এজেঞ্চি)সমূহৰ লগত একেলগে কৰা কামসমূহ

পারিবারিক নির্যাতন বোধ কৰিবলৈ বাজা প্ৰশাসনে যাতে নিজৰ দায়িত্ব পালন কৰে সেয়া সুনিশ্চিত কৰিবলৈ নেন-এ নডেল এজেঞ্চি অৰ্থাৎ সমাজ কল্যাণ বিভাগ, অসম চৰকাৰৰ লগত একেলগে পারিবারিক নির্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনৰ অধীনত এলানি প্ৰশিক্ষণ অনুষ্ঠিত কৰে। সেই প্ৰশিক্ষণসমূহ আছিল—

২০১০-১১: অসমৰ ২৩খন জিলাৰ ৫৩গৰাকী সেবা প্ৰদানকাৰী আৰু পৰিয়াল পৰামৰ্শ কেন্দ্ৰৰ প্ৰশিক্ষণ। এই প্ৰশিক্ষণৰ উদ্দেশ্য আছিল—

- সমাজত মহিলাৰ স্থানৰ প্ৰসংগত লিংগ, পুৰুষতন্ত্ৰ আৰু অধিকাৰ সম্পর্কে বুজোৱা।
- পারিবারিক নির্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনখনৰ মূল দফাসমূহৰ বিষয়ে সকলোৱে বুজিব পৰাকৈ এক চমু কপৰেখা দিয়া।
- পারিবারিক নির্যাতনৰ গোচৰবোৰত কাম কৰোতে হোৱা অভিজ্ঞতাৰ ভাগ দিয়া।

২০১৩: ২১খন জিলাৰ চৰগৰাকী সুৰক্ষা বিষয়াক তলৰ বিষয়সমূহ বুজিবৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ দিয়া হৈছিল—

- ভাৰতত নাৰীৰ অধিকাৰ আৰু সমতা; ঐতিহাসিক আৰু লৈংগিক দৃষ্টিভঙ্গীৰে নাৰী নির্যাতনৰ বিষয়টো পৰ্যবেক্ষণ কৰা।
- পারিবারিক নির্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনৰ ইতিহাস আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ত ভাৰত চৰকাৰৰ দায়িত্ব।
- মানৰ অধিকাৰৰ আধাৰত পারিবারিক নির্যাতনক বুজি পোৱা।
- স্পষ্টকৈ বুজিব পৰাকৈ আইনখনৰ মূল দফাসমূহৰ বিষয়ে এক চমু কপৰেখা দিয়া।
- পৰ্যবেক্ষণ আৰু দায়িত্ব : পারিবারিক নির্যাতনৰ বিচাৰ আৰু প্ৰতিকাৰ কৰিবলৈ চৰকাৰে ল'ব লগা দায়িত্বৰ প্ৰয়োজনীয়তা।
পারিবারিক নির্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনে আশা কৰা মতে নাৰী-পুৰুষৰ মাজৰ সমতা নিশ্চিত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সুৰক্ষা বিষয়াসকলৰ দায়িত্ব।
- পারিবারিক নির্যাতনৰ গোচৰসমূহ বিচাৰ কৰোতে ঠাইবিশেষে হোৱা অভিজ্ঞতাৰ আলোচনা।

২০১৪: আইনখনৰ সঠিক ৰূপায়ণৰ কাৰণে নডেল এজেঞ্চিক দিয়া কিছু প্ৰস্তাৱ।

পারিবারিক নির্যাতনৰপৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনখনৰ ৰূপায়ণৰ পৰ্যবেক্ষণত হোৱা আমাৰ অভিজ্ঞতা আৰু নেন-ৰ প্ৰশিক্ষণ আৰু কৰ্মশালাসমূহত অংশগ্ৰহণকাৰীসকলে উল্লেখ কৰা বিভিন্ন মতামত, তথ্যৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি আমি নডেল এজেঞ্চিলৈ এটা প্ৰস্তাৱ আগবঢ়াইছিলোঁ। ইয়াৰ উদ্দেশ্য আছিল আইনখনৰ ফলপ্ৰসূ আৰু সংবেদনশীল প্ৰয়োগ। প্ৰস্তাৱটোৰ মূল বিষয়সমূহ আছিল—

- অসমত সুৰক্ষা বিষয়াৰ এটা পৃথক স্বাধীন গোট স্থাপন কৰিব লাগে।
- সুৰক্ষা প্ৰদানকাৰীসকলৰ তালিকাখন সংশোধন কৰিব লাগে।
- চিকিৎসা সুবিধা আৰু আশ্রয়গ্ৰহৰ জাননী জাৰী কৰিব লাগে।
- ৰাজ্যিক কৰ্ম আঁচনি প্ৰস্তুত কৰিব লাগে।

সেই বছৰতে নডেল এজেঞ্চিয়ে নেন-ৰ প্ৰস্তাৱৰ সঁহাৰি হিচাপে হিতাধিকাৰীসকলৰ এখন সভা অনুষ্ঠিত কৰে। ইয়াত গ্ৰহণ কৰা সিদ্ধান্তসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

- সুৰক্ষাপ্ৰদানকাৰীসকলৰ তালিকাৰ সংশোধন আৰু তথ্য প্ৰচাৰৰ আঁচনি প্ৰস্তুত।
- আশ্রয়গ্ৰহসমূহ অধিসূচিত কৰা।
- চিকিৎসা সুবিধাসমূহ অধিসূচিত কৰা।
- পারিবারিক নির্যাতন আইনখনৰ ৰূপায়ণ পৰ্যবেক্ষণ কৰিবলৈ এখন ৰাজ্যিক কৰ্ম আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা।
- হিতাধিকাৰীসকলৰ নিৰ্বাচন আৰু তেওঁলোকৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ অনুষ্ঠিত কৰিবলৈ নেন-ৰ সৈতে সহযোগিতা কৰা।

প্ৰসংগ তালিকা

15 years of the United Nations Special Rapporteur on Violence against Women, its Causes and Consequences (1994–2009): A Critical Review. UN.

A Study on Readiness of State Mechanism to Implement the Domestic Violence Act, 2005, Centre for Social Justice, Ahmedabad, 2008.

Addressing Domestic Violence through the Law: A Guide to the Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005. Saumaya Uma. Edited by Vrinda Grover. Multiple Action Research Group, 2010.

Applying Due Diligence Standards to Legislative Approaches on Violence against Women: United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women. UN Women.

Best Practices among Responses to Domestic Violence in Maharashtra and Madhya Pradesh. Nishi Mitra. Women's Studies Unit, Tata Institute of Social Sciences, Mumbai.

Defending Women against Domestic Violence: A Ready Reference of Case Law, Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005. Majlis, Legal Services for Women.

Domestic Violence in India: A Summary Report of Three Studies, Evidence from Rural Gujarat. Leela Visaria. Gujarat Institute of Development Studies, 1999.

From Mathura to Manorama: Resisting Violence against Women in India. Kalpana Kannabiran and Ritu Menon. Women Unlimited (An associate of Kali for Women), 2007.

Gender-based Violence in Kerala. Sakhi Resource Centre for Women, Trivandrum, 2004.

Handbook on Law of Domestic Violence. Indira Jaisingh. Lawyers Collective, 2009.

North East Network–Directorate of Social Welfare Convergence Meeting on Domestic Violence, Report. NEN, 2014.

Report of the Special Rapporteur on Violence against Women, its Causes and Consequences. Rashida Manjoo on her mission to India (22 April–1 May 2013). Human Rights Council, Twenty-sixth Session.

Reporting and Incidence of Violence against Women in India. Aashish Gupta. 2014.

Resource Tool for Monitoring and Evaluating the Implementation of the Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005. Lawyers Collective, New Delhi.

Staying Alive: Second Monitoring & Evaluation Report on the Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005. Lawyers Collective, Women's Rights Initiative, New Delhi, 2008.

Staying Alive: Fifth Monitoring & Evaluation Report on the Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005. Lawyers Collective, Women's Rights Initiative, New Delhi, 2012.

Twelfth Five Year Plan (2012-17): Social Sectors, Volume III, Planning Commission, Government of India, 2013.

Violence against Women in India: Review of Trends, Patterns and Responses. International Center for Research on Women (ICRW), 2004.

Violence against Women in North East India: An Enquiry. National Commission For Women & North East Network, 2005.

৯

ফটোগ্রাফ

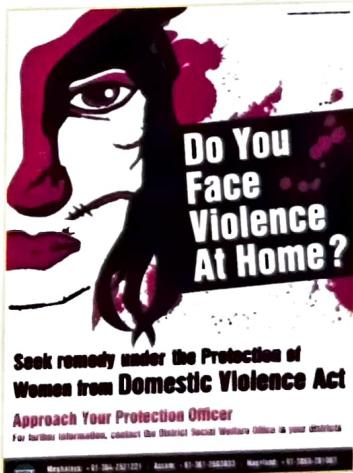
পারিবারিক নির্ধাতনবপরা মহিলাব সুবক্ষা আইন সম্পর্কে
সুবক্ষা বিষয়াসকলৰ প্ৰশিক্ষণ

লিঙ্গ, নাৰী নিৰ্যাতন আৰু নেতৃত্ব বিকাশৰ ওপৰত
ত্ৰিগুলু পৰ্যায়ৰ মহিলাব প্ৰশিক্ষণ

নাৰী নিৰ্যাতনৰ বিৰুদ্ধে প্ৰচাৰ অভিযানৰ বাটৰ নাট

পারিবারিক নিৰ্যাতনবপরা মহিলাব সুবক্ষা আইন সম্পৰ্কীয় পত্ৰীৰ

পারিবারিক নিৰ্যাতনৰ অধ্যায়নৰ সময়ত এগৰাকী বিষয়াৰ সাফ্ফার লোৱাৰ সময়ত, দৰং

কোকৰাখাৰ-চিৰাং জিলা সমিলিত মহিলা সমিতি

পুলিচ বিজার্ভ কাষত, গাঁও - বতাপাব, ডাক - তিতাণুবি, কোকৰাখাৰ (বি টি এ ডি)
৭৮৩৩৭৪ ফোন- ০৯৮৫৪৬ ২৫২৩১, ই মেইল -bhumikaroy28@gmail.com

নাৰী মুক্তি সংগ্রাম সমিতি

দক্ষশসাদ ডেকা ভৱন, কৃষক মুক্তি সংগ্রাম সমিতিৰ মুখ্য কাৰ্যালয়
গাঞ্জীবন্তি, গুৱাহাটী - ৭৮১০০৩
ফোন - ০৯৪০১৩৫৫৬৬৭, ই মেইল-kalita.mridula2@gmail.com

নথইষ্ট নেটৰক (নেন)

জে এন বৰুৱা লেইন, যোৰপুখুৰী, গুৱাহাটী - ৭৮১০০১
ফোন- ০৩৬১ ২৬৩১৫৮২/০৯৪৩৫০ ১৭৮২৮, ই মেইল- assamnen@yahoo.co.uk

তেজপুৰ ডিস্ট্রিক্ট মহিলা সমিতি

এম টি গাংগুলি পথ, তেজপুৰ - ৭৮৪০০১
ফোন - ০৩৭১২ ২৩০৫০৮, ই মেইল- tdms@rediffmail.com